

บทที่ 3

หลักเกณฑ์และนโยบายเกี่ยวกับการค้าเสรีและการคุ้มครองทางการค้า¹

แนวความคิดเกี่ยวกับการค้าเสรีและการคุ้มครองทางการค้าได้ปรากฏเป็นรูปธรรมในรูปความตกลงระหว่างประเทศ โดยมีองค์การการค้าโลกเป็นองค์หลัก และมีการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาคต่างๆ ได้แก่ ASEAN, APEC, ASEM เนื่องจากประเทศไทยเข้าเป็นประเทศสมาชิกขององค์กรเหล่านี้ ทำให้ต้องมีการอนุวัติกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับความตกลงเหล่านี้ ในบทนี้จะบรรยายถึงรายละเอียดของความตกลงดังกล่าวรวมถึงมาตรการของประเทศอื่นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมรถยนต์ซึ่งอาจฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับขององค์การการค้าโลก

3.1 หลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการค้าเสรีและการคุ้มครองทางการค้า

ประเทศต่างๆ ได้ร่วมมือกันที่จะก่อให้เกิดการค้าที่เป็นไปโดยเสรีและมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ด้วยการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบทางการค้าที่เป็นมาตรฐาน มีกระบวนการยุติข้อพิพาททางการค้า มีความโปร่งใส (Transparency) ต่อกัน โดยถือว่าการเปิดเสรีทางการค้าเป็นหลักทั่วไปและการคุ้มครองทางการค้าเป็นข้อยกเว้น หลักเกณฑ์ที่มีอยู่สามารถแยกออกได้เป็น 2 เรื่อง คือ การสนับสนุนให้การค้าเป็นไปโดยเสรี และการสนับสนุนให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

3.1.1 การสนับสนุนให้การค้าเป็นไปโดยเสรี

3.1.1.1 การลดอุปสรรคทางการค้าโดยคุ้มครองผู้ผลิตภายในด้วยภาษีศุลกากรเท่านั้น (Tariff-only Protection)

ภาษีศุลกากรเป็นภาษีชนิดหนึ่งที่มีการเก็บจากสินค้านำเข้าหรือส่งออก แต่โดยทั่วไปมักจะหมายถึงการเก็บภาษีสินค้านำเข้า ภาษีศุลกากรทำหน้าที่ 3 อย่างคือ (ก) เป็นแหล่งรายได้ (ข) เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ และ (ค) เพื่อแก้ไขการบิดเบือนทางการค้า (punitive function)

¹ เนื้อหาภายในบทนี้สรุปจากเอกสารของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และ "Report on the WTO consistency of Trade Policies by Major Trading Partners : Year 2000" in <http://www.miti.go.jp/english/index.html>

ในอดีต เหตุผลหลักในการนำภาษีศุลกากรมาใช้ก็คือเพื่อเป็นแหล่งรายได้ ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและมีการนำระบบรหัสภาษีมาใช้ทำให้เหตุผลนี้ได้ลดความสำคัญลงไปในประเทศพัฒนาแล้ว แต่บางส่วนของประเทศกำลังพัฒนายังถือว่าการทำรายได้เป็นเหตุผลสำคัญอยู่ กรณีที่มีการนำภาษีศุลกากรมาใช้คุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศก็เพื่อเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางการค้าซึ่งจะทำให้สินค้านำเข้าไม่สามารถแข่งขันได้ และกรณีที่มีการใช้ภาษีศุลกากรเพื่อแก้ไขการบิดเบือนทางการค้าเป็นเพราะประเทศอื่นมีการใช้มาตรการต่างๆ ดังที่บัญญัติไว้ใน ความตกลงว่าด้วยการต่อต้านการทุ่มตลาดมีการอนุญาตให้ใช้ภาษีตอบโต้การทุ่มตลาด “antidumping-duties” ในการเยียวยาเมื่อพิสูจน์แล้วว่าได้รับความเสียหายจากการทุ่มตลาด หรือความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ก็ได้อนุญาตให้มีการเก็บภาษีตอบโต้ “countervailing duties” เมื่อประเทศส่งออกให้การอุดหนุนกับผู้ผลิตและทำให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมของประเทศนำเข้า

กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) ได้ห้ามใช้มาตรการจำกัดการนำเข้าทุกชนิดยกเว้นบางกรณีที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของแกตต์ และใช้ภาษีศุลกากรเพื่อคุ้มครองผู้ผลิตภายในได้ตามต้องการ แต่ต้องพร้อมที่จะเจรจาเพื่อลดอัตราภาษีเมื่อถึงแต่ละรอบของการเจรจา โดยแต่ละประเทศมีการกำหนดเพดานอัตราภาษี ที่เรียกว่า “อัตราผูกพัน” (bound rate) ของสินค้าแต่ละชนิด แต่อัตราภาษีที่แท้จริง เรียกว่า “อัตราที่แท้จริง” (effective rate) ซึ่งประเทศต่างๆ สามารถเพิ่มอัตราภาษีที่แท้จริงได้ไม่เกินอัตราผูกพันและเพิ่มภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่ไม่มีการผูกพันได้ไม่จำกัด ตามที่กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 2 บังคับให้ประเทศสมาชิกใช้อัตราภาษีศุลกากรไม่เกินกว่าอัตราผูกพัน และมาตรา 28 บัญญัติว่าเมื่อประเทศสมาชิกใดต้องการเพิ่มอัตราผูกพันหรือเพิกถอนข้อลดหย่อนเกี่ยวกับภาษีศุลกากร ประเทศนั้นต้องเจรจาและทำความตกลงกับประเทศสมาชิกอื่นซึ่งตนได้มีการเจรจาข้อลดหย่อนนั้นตั้งแต่เริ่มแรก นอกจากนี้ต้องปรึกษารัฐบาลของประเทศผู้ supply รายใหญ่ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์อย่างมากจากการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในอัตราผูกพัน

เนื่องจากกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) ไม่มีกฎระเบียบที่กล่าวถึงการจำแนกประเภทพิกัดอัตราภาษีศุลกากร ในอดีตแต่ละประเทศจึงได้ใช้ระบบของตนเอง แต่ปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่หันมาใช้ระบบฮาร์โมนไนซ์ซึ่งประกอบด้วยตัวเลขหลัก ตามมาตรา 3.1 ของ “The International Convention on the Harmonized Commodity Description and Coding System” บัญญัติว่าประเทศผู้ลงนามจะไม่เปลี่ยนแปลงขอบเขตของหมวด (sections)

ตอน (chapters) ประเภทพิกัต (headings) หรือ ประเภทพิกัตย่อย (subheadings) ของระบบฮาร์โมไนซ์ เพื่อรักษาการดำเนินงานที่เป็นเอกภาพ สำหรับการคำนวณเพื่อคิดภาษีอากรที่มีปัญหาได้ในเรื่องมูลค่าของสินค้า ดังนั้น กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) มาตรา 7 และ "Agreement on Implementation of Article VII of the General Agreement on Tariff and Trade 1994" (หรือ ความตกลงว่าด้วยการประเมินราคาเพื่อการศุลกากร : Customs Valuation Agreement) ได้กำหนดให้ใช้ราคาตามใบส่งของในการคำนวณมูลค่าสินค้าเพื่อเก็บภาษีศุลกากร ถ้ามีข้อสงสัยในเรื่องราคาก็ให้ใช้วิธีการประเมินราคาตามขั้นตอนที่มีการระบุไว้ในความตกลง และตามมาตรา 20 ของความตกลงว่าด้วยการประเมินราคาเพื่อการศุลกากร บัญญัติว่าประเทศกำลังพัฒนาอาจจะปฏิบัติตามความตกลงนี้ล่าช้าออกไปในช่วงระยะเวลาหนึ่งถ้าประเทศสมาชิกอื่นยอมรับ

ภาษีศุลกากรที่เก็บจากสินค้านำเข้าย่อมมีผลให้สินค้านั้นมีมูลค่าสูงขึ้น ราคาในประเทศส่งออกและประเทศนำเข้าจึงต่างกันซึ่งเป็นสาเหตุให้มีการผลิตสินค้าในประเทศนำเข้าเพิ่มขึ้นขณะเดียวกันการบริโภคสินค้านำเข้าก็ลดลง ลักษณะเช่นนี้แสดงถึงการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศซึ่งเป็นหนึ่งในหน้าที่ของภาษีศุลกากร และภาษีศุลกากรยังทำหน้าที่สร้างรายได้ให้กับรัฐบาลของประเทศที่นำเข้าสินค้าด้วย ดังนั้นภาษีศุลกากรจึงเป็นประโยชน์กับรัฐบาลและผู้ผลิตแต่ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าในราคาแพงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบภาษีศุลกากรกับข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณ เช่น โควตานำเข้า พบว่าภาษีศุลกากรก่อให้เกิดผลกระทบเช่นเดียวกับโควตานำเข้า คือจำนวนสินค้านำเข้าลดลงและมีราคาสูงขึ้น แต่มีความแตกต่างกันที่ รัฐบาลของประเทศนำเข้าย่อมไม่ได้รับรายได้จากการกำหนดโควตาขณะที่ผู้นำเข้าที่ได้รับการจัดสรรโควตาสามารถหาผลประโยชน์จากกำไรส่วนเกิน (rent) จึงทำให้ต้นทุนของสินค้าสูงกว่าการนำภาษีศุลกากรมาใช้ ดังนั้น กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) จึงห้ามนำมาตรการจำกัดการนำเข้าเชิงปริมาณทุกชนิดมาใช้เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศยกเว้นมาตรการทางด้านภาษีศุลกากร เพราะ (1) การเจรจาเพื่อลดภาษีศุลกากรทำได้ง่ายกว่าการเจรจาเพื่อลดมาตรการจำกัดการนำเข้าเชิงปริมาณรูปแบบอื่นๆ (2) ภาษีศุลกากรก่อให้เกิดรายได้และยังบิดเบือนตลาดน้อยกว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเกิดขึ้นตลาดผูกขาด (3) การกำหนดโควตาอาจจะไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม และ (4) การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับภาษีศุลกากรผู้ประกอบการสามารถทำได้โดยปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตเพื่อที่จะแข่งขันทางด้านราคา

การนำภาษีศุลกากรมาใช้ในประเทศต่างๆ ปรากฏว่าอัตราภาษีของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ที่เก็บจากรถบรรทุกบางชนิดยังคงมีอัตราสูงที่ระดับ 22 % สำหรับประเทศ

สหรัฐอเมริกา มีการเก็บภาษีนำเข้ารถบรรทุกในอัตราสูงสุดที่ 25 % แต่เก็บจากรถยนต์โดยสารในอัตรา 2.5% สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเพราะยอดการจำหน่ายรถยนต์บรรทุกในสหรัฐอเมริกาจัดอยู่ในอันดับหนึ่งของโลกยอมเป็นไปได้ที่จะมีการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ ส่วนทางด้านประเทศเกาหลีมีการเก็บภาษีรถยนต์ในอัตราสูงสุดที่ 80 % ประเทศออสเตรเลียเก็บภาษีรถยนต์อัตราสูงสุดที่ 40% แต่จากข้อเสนอในการเจรจาอนุกรมวิทย์อัตราภาษีโดยเฉลี่ยของประเทศออสเตรเลียจะเท่ากับ 2.9 % ในปี 2544

3.1.1.2 การห้ามใช้มาตรการจำกัดเชิงปริมาณทุกชนิด

กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 11.1 ได้ห้ามใช้ข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณกับสินค้านำเข้าหรือส่งออกใดๆ ซึ่งบัญญัติว่า “ภาคีสัญญาใดจะไม่ริเริ่มหรือคงไว้ซึ่งข้อห้าม หรือการจำกัดอื่นใดนอกเหนือจากกร ภาษี หรือค่าภาระอื่นๆ ไม่ว่าจะทำให้มีผลโดยวิธีโควตา การอนุญาตให้นำเข้าหรือส่งออกหรือมาตรการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการนำเข้าผลิตภัณฑ์ใดของอาณาเขตของภาคีสัญญาอื่นใด หรือเกี่ยวกับการส่งออก หรือขายเพื่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ใดซึ่งมีจุดหมายปลายทางไปยังอาณาเขตของภาคีสัญญาใด” การห้ามเช่นนี้เพราะข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณถูกมองว่ามีผลด้านการคุ้มครองมากกว่าการใช้มาตรการด้านภาษีศุลกากร และเป็นไปได้ที่จะบิดเบือนการค้าเสรี เมื่อประเทศคู่ค้าใช้ภาษีศุลกากรเพื่อจำกัดการนำเข้าก็ยังมีโอกาสเป็นไปได้ที่จะเพิ่มการส่งออกตราบเท่าที่ยังสามารถแข่งขันทางด้านราคาได้ แต่ถ้าใช้ข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณย่อมปิดโอกาสที่จะส่งออกเกินกว่าโควต้าไม่ว่าสามารถแข่งขันด้านราคาได้หรือไม่ อย่างไรก็ตามยังมีข้อยกเว้นซึ่งอนุญาตให้ใช้ข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณภายใต้เงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ การขาดแคลนในเรื่องอาหารอย่างวิกฤติ (มาตรา 11.2) ปัญหาเกี่ยวกับดุลการชำระเงิน (มาตรา 18 หมวดบี) เมื่อข้อยกเว้นเหล่านี้ได้มีการร้องขออย่างเป็นทางการตามขั้นตอนของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) ย่อมไม่ถือว่าเป็นมาตรการทางการค้าที่ไม่ยุติธรรม

ข้อยกเว้นในการนำมาตราการจำกัดเชิงปริมาณมาใช้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ถูกจำกัดและอยู่ภายใต้กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) ได้แก่

(ก) ข้อยกเว้นตามมาตรา 11

- การห้ามการส่งออกหรือข้อจำกัดที่บังคับชั่วคราวเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความขาดแคลนอย่างวิกฤติในเรื่องอาหาร หรือผลิตภัณฑ์อื่นซึ่งจำเป็นต่อภาคีสัญญาที่ส่งออก (มาตรา 11.2 เอ)

- การห้ามการนำเข้าและส่งออกหรือข้อจำกัดที่จำเป็นต่อการใช้บังคับมาตรฐาน หรือข้อบังคับในการจำแนกประเภท การแบ่งชนิดหรือการตลาดของโภคภัณฑ์ในการค้าระหว่างประเทศ (มาตรา 11.2 บี)
- การจำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์ทางเกษตรกรรมหรือประมง ไม่ว่านำเข้าในรูปแบบใด ซึ่งจำเป็นในการบังคับใช้มาตรการของรัฐบาลซึ่งดำเนินงานเพื่อจำกัดการผลิตของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดอันแน่นอน (มาตรา 11.2 ซี)

(ข) ข้อยกเว้นของมาตราอื่นๆ

● เหตุผลที่มีใช้ทางด้านเศรษฐกิจ

- ข้อยกเว้นทั่วไปสำหรับมาตรการใดๆ เช่น จำเป็นต่อการปกป้องศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อปกป้องชีวิตหรือสุขภาพมนุษย์ สัตว์ พืช (มาตรา 20)
- ข้อยกเว้นสำหรับเหตุผลด้านความมั่นคง (มาตรา 21)

● เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ

- เป็นการจำกัดเพื่อคุ้มครองดุลการชำระเงิน (มาตรา 12 พิจารณาสําหรับประเทศสมาชิกทั้งหมด ; มาตรา 18 หมวดบี พิจารณาเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาซึ่งอยู่ในขั้นแรกของการพัฒนาเศรษฐกิจ)
- ข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณจำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมใดโดยเฉพาะของประเทศสมาชิกซึ่งอยู่ในขั้นแรกของการพัฒนาเศรษฐกิจหรือในสถานการณ์อื่นใดอันแน่นอน (มาตรา 18 หมวดซี , หมวดดี)
- ข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณจำเป็นเพื่อป้องกันการเพิ่มขึ้นอย่างทันทีจากการนำเข้า ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้ผลิตในประเทศได้รับความเสียหายรุนแรงหรือเพื่อเยียวยาความเสียหายให้กับผู้ผลิต (มาตรา 19)²
- ข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณถูกกำหนดภายใต้อำนาจขององค์การระงับข้อพิพาทเพื่อเป็นมาตรการตอบโต้เมื่อคำแนะนำและกฎระเบียบของคณะลูกขุนไม่ได้รับการปฏิบัติภายในเวลาอันควร (มาตรา 23.2)
- ข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณซึ่งเป็นไปตามการสละสิทธิในข้อบังคับและได้รับการอนุญาตเป็นการยกเว้นจากที่ประชุมระดับรัฐมนตรี

² 3 ข้อยกเว้นที่กล่าวข้างต้นควรนำมาใช้โดยไม่เลือกปฏิบัติ (มาตรา 13)

เนื่องจากว่าการจำกัดปริมาณนำเข้าไม่ว่าจะเป็นการจำกัดของประเทศนำเข้าหรือการยับยั้งการส่งออกโดยสมัครใจของประเทศส่งออกเป็นการคุ้มครองผลิตภัณฑ์ใดโดยเฉพาะภายในประเทศจากการแข่งขันกับผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศซึ่งมีความสามารถในการแข่งขันสูง ดังนั้นการกระทำเช่นนี้อาจเป็นประโยชน์สำหรับการคุ้มครองในระยะสั้นและเพิ่มกำไรให้กับอุตสาหกรรมภายในประเทศซึ่งผลิตผลิตภัณฑ์นั้นๆ และยังทำให้อุตสาหกรรมนั้นดำรงการจ้างงานไว้อย่างมั่นคง เมื่อเป็นเช่นนี้ วิธีการที่บริษัทต่างประเทศจะเข้าสู่ตลาดได้ก็ด้วยการลงทุนโดยตรงในประเทศที่จำกัดการนำเข้าและเมื่อมีการเริ่มต้นการผลิตก็อาจจะสร้างงานและสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี จะเห็นได้ว่าการใช้ข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณย่อมเป็นการบิดเบือนการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศนำเข้าและส่งออก โดยที่ผู้ผลิตในประเทศนำเข้าย่อมได้รับประโยชน์แต่ผู้บริโภคและอุตสาหกรรม downstream เป็นฝ่ายเสียหายเพราะต้องแบกรับต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์³ เพื่อที่จะได้รับผลิตภัณฑ์นำเข้าที่สามารถแข่งขันได้

ข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณได้ก่อให้เกิดต้นทุนทั้งในระยะกลางและระยะยาวมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ การจำกัดปริมาณนำเข้าอาจจะสกัดกั้นความพยายามของผู้ผลิตในประเทศที่จะปรับปรุงผลผลิตหรือการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะอยู่รอดได้ภายใต้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ไม่ราบเรียบ แต่ก็ขึ้นอยู่กับการทำงานของข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณนั้นๆ ดังนั้น ข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณสามารถสร้างความเสียหายต่อการพัฒนาในระยะกลางและระยะยาวของอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศที่ดำเนินมาตรการเช่นนี้ เว้นเสียแต่ว่าเป็นการใช้มาตรการที่เหมาะสมและชั่วคราวเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ผลิตที่ได้รับการคุ้มครองมีความสามารถในการแข่งขันได้อย่างเพียงพอ ถ้าไม่มีแผนในระยะกลางที่จะกำจัดมาตรการเหล่านี้ผู้ผลิตในประเทศย่อมเป็นไปไม่ได้ที่จะพัฒนาความสามารถในการเพิ่มรายได้จากการส่งออกซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ที่แท้จริงถึงความสามารถในการแข่งขัน ในเมื่อข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณได้ก่อให้เกิดผลกระทบเพื่อทดแทนการนำเข้า “an import-substitute effect” และผู้บริโภคกับอุตสาหกรรม downstream ในประเทศนำเข้าต้องทนทุกข์จากราคาที่สูงขึ้นและผลเสียอันเนื่องมาจากการจำกัดการนำเข้า ดังนั้น มาตรการเช่นนี้อาจเป็นสาเหตุให้เกิดผลกระทบโดยรวมเชิงลบกับเศรษฐกิจของประเทศนำเข้าในระยะกลางและระยะยาว

³ ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์หมายถึง เงินที่ต้องชำระเพื่อรักษาสิ่งนั้นไว้ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ประเทศอินโดนีเซียได้ห้ามการนำเข้าและจำกัดปริมาณสินค้าบางอย่างเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ เช่น ห้ามนำเข้ารถยนต์และมอเตอร์ไซด์ และกำหนดโควตานำเข้ารถเพื่อการพาณิชย์ การผ่อนคลายเป็นเมื่อเร็ว ๆ นี้ทำให้จำนวนสินค้าเหล่านี้ลดลงปีต่อปี อย่างไรก็ตามภายใต้เงื่อนไขของ The Minister of Commerce Ordinance No.133 (June 1996) อินโดนีเซียยังคงจำกัดการนำเข้าสินค้า 197 ชนิด (โดยใช้ระบบฮาร์โมนิซ 9 ดิจิต, การประกาศครั้งก่อนมี 203 ชนิด) เป็นที่น่ายินดีว่าการจำกัดเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศได้ผ่อนคลายเป็นอย่างมากตั้งแต่ปี 2529 โดยผ่านการจำกัดหรือตัดทอนของ “central buying” แต่อัตราภาษีที่สูงยังคงถูกเก็บจากการนำเข้ารถยนต์ หนึ่ง สิทธิในการนำเข้าแต่เพียงผู้เดียวของผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้มอบหมายให้กับตัวแทนรายเดียวซึ่งรัฐบาลเป็นผู้กำหนดและวิสาหกิจกึ่งสาธารณะที่ชื่อว่า “PERSERO” ซึ่งระบบนี้ถูกบริหารผ่าน “central buying systems” และคำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารได้ถูกมอบให้กับองค์กรทั้งสอง เมื่อเดือนมกราคม 2541 ประเทศอินโดนีเซียได้ประกาศว่าเห็นด้วยกับ IMF ที่จะยกเลิกการจำกัดการนำเข้าเรือและอื่นๆ ภายในปี 2546 ยกเว้นการจำกัดซึ่งสอดคล้องกับกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) ในเรื่องสุขภาพ ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของชาติ

ภายใต้เงื่อนไขของคำสั่งเกี่ยวกับอัตราภาษีศุลกากรและข้อบัญญัติอื่นๆ ของ The Customs Act of 1967 มาตรา 31 ประเทศมาเลเซียได้จำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์ 4 ประเภทคือ

- (1) ผลิตภัณฑ์ที่ห้ามนำเข้าเลย (15 ชนิด เช่น เครื่องถ่ายเอกสารหลายสี และอาวุธ)
- (2) ผลิตภัณฑ์ที่อาจนำเข้าได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด (38 ชนิด เช่น เทปคาสเซ็ทวีดีโอแม่เหล็ก และยานพาหนะสำเร็จรูป) ซึ่งเชื่อว่าเป็นการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ
- (3) ผลิตภัณฑ์ที่ห้ามนำเข้าชั่วคราวเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ (15 ชนิด เช่น ซีเมนต์ วัตถุพลาสติก)
- (4) ผลิตภัณฑ์ภายใต้เงื่อนไขที่ต้องมีใบรับรองคุณภาพและความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในมาเลเซียหรือประเทศส่งออก (40 ชนิด เช่น ปุ๋ย และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ภายในบ้าน)

การจำกัดเช่นนี้อาจฝ่าฝืนมาตรา 11 เพราะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าอยู่ภายใต้เงื่อนไขของข้อยกเว้น เช่น ข้อจำกัดที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองดุลการชำระเงิน เมื่อเร็ว ๆ นี้รัฐบาลมาเลเซียได้ประกาศในการแถลงงบประมาณของเดือนตุลาคม 2541 ว่าจะดำเนินมาตรการหลายๆ อย่าง เช่น

การเพิ่มภาษีศุลกากรอันเป็นส่วนหนึ่งของ “Export Promotion / Import Reduction Programme” เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติเงินตราในประเทศอาเซียน รายละเอียดที่สำคัญเป็นดังนี้

- (ก) การนำเข้าเครื่องจักรหนักทั้งหมดสำหรับการก่อสร้างต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าระหว่างประเทศ การอนุมัติจะเกิดขึ้นเมื่อไม่สามารถหาเครื่องจักรนั้นได้ภายในประเทศ (บังคับ 18 ต.ค.2540)
- (ข) มีการเก็บภาษีศุลกากรเพิ่มขึ้นอย่างมากกับผลิตภัณฑ์ เช่น รถยนต์ ชิ้นส่วนรถยนต์ วัสดุก่อสร้าง (สี, ซีเมนต์, วัสดุเกี่ยวกับเหล็ก, อื่นๆ) สินค้าอุปโภคบริโภค (หม้อ, ตู้เย็น, เครื่องทำความสะอาด, เต้าไมโครเวฟ, อื่นๆ) และเครื่องจักรหนัก (เครน, อื่นๆ) (บังคับ 18 ต.ค.2540)
- รถยนต์ : 170% → 200%, 50% → 150%, 35% → 100% เป็นต้น
- วัสดุก่อสร้าง : 25% → 30%
- สินค้าอุปโภคบริโภค : 25% → 30%
- (ค) มีการเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติสำหรับวิธีการคำนวณภาษีศุลกากรโดยคำนึงถึงโกดังของโรงงานที่ได้รับอนุญาตและเขตอุตสาหกรรมเสรี (คือ เปลี่ยนจากการใช้ฐาน วัตถุประสงค์/ส่วนประกอบ หรือ ฐานสินค้าสำเร็จรูป มาใช้ฐานสินค้าสำเร็จรูปอย่างเดียว) เป็นเหตุให้ภาษีศุลกากรเพิ่มขึ้น(บังคับ 18 ต.ค.2540) การปรับปรุงมาตรการนี้ได้ออกเป็นพระราชบัญญัติเมื่อปลายเดือนมกราคม 2541 แต่มีผลบังคับย้อนหลังตั้งแต่ 18 ต.ค. 2540 เพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบที่เกิดกับวิสาหกิจ
- (ง) สำหรับภาคการผลิต บริษัทที่ส่งออกสินค้าด้วยมูลค่าเพิ่มในประเทศเท่ากับหรือมากกว่า 30% หรือเท่ากับหรือมากกว่า 50% จะได้รับการยกเว้นภาษีรายได้ 10% หรือ 15% ตามลำดับ ในภาคเกษตรกรรมและบริการ เช่น สุขภาพ การศึกษา และการบริการในวิชาชีพ บริษัทที่ส่งออกจะได้รับการยกเว้นภาษีรายได้ 10% ของมูลค่าส่งออกที่เพิ่มขึ้น (บังคับ 1 ม.ค. 2541)
- (จ) ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในการโฆษณา local brand จะได้รับส่วนลดภาษีนิติบุคคล (a preferential tax) (บังคับ 1 ม.ค.2541)

มาตรการของประเทศมาเลเซียมีการฝ่าฝืนกับกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) หรือไม่อาจพิจารณาได้ดังนี้ ตามข้อ (ก) การจำกัดการนำเข้าเครื่องจักรหนักสำหรับการก่อสร้างซึ่งสามารถผลิตได้ในประเทศ เป็นการจำกัดการนำเข้าที่อาจฝ่าฝืนมาตรา 11 สำหรับข้อ (ข) และข้อ (ค) ถ้าภาษีที่เพิ่มขึ้นนี้ไม่เกินกว่าอัตราผูกพันที่ยอมรับสอดคล้องกับความตกลงขององค์การการค้าโลก (แอกตต์) ถึงกระนั้นก็ยังมีความเสี่ยงต่อการค้าในเชิงลบ ส่วนข้อ (ง)

มาตรการเหล่านี้ถือว่าเป็นการอุดหนุนที่ห้ามใช้ อันเป็นการฝ่าฝืนความตกลงว่าด้วยการอุดหนุน และมาตรการตอบโต้ และไม่สอดคล้องกับข้อบัญญัติอื่นในความตกลงนี้ สำหรับข้อ (จ) มาตรการนี้เป็นการแบ่งแยกระหว่าง brand ต่างประเทศและท้องถิ่นซึ่งอาจฝ่าฝืนมาตรา 3 ของความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPS) และอาจฝ่าฝืนกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) มาตรา 3 ด้วยเนื่องจากมีการปฏิบัติเป็นพิเศษกับผลิตภัณฑ์ภายในประเทศบางอย่าง

ปัจจุบันบทบาทของมาตรการที่มีใช้ภาษีเริ่มมีมากกว่ามาตรการทางภาษี นอกจากนี้หลักการข้างต้นแล้วยังมีความตกลงย่อยในเรื่องอื่นๆ ที่วางกฎระเบียบเกี่ยวกับการจำกัดการนำเข้า ได้แก่

3.1.1.3 ความตกลงย่อยเกี่ยวกับอุปสรรคทางการค้า

3.1.1.3.1 มาตรฐานและระบบการประเมินความสอดคล้อง (Standards and Conformity Assessment Systems)

มาตรฐานและระบบการประเมินความสอดคล้องประกอบด้วยข้อบังคับทางเทคนิค มาตรฐาน และกฎเกี่ยวกับการตัดสินว่าผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับมาตรฐานเฉพาะหรือไม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการนำมาใช้หลากหลาย เช่น เพื่อให้แน่ใจถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ความปลอดภัยของสาธารณชน และเพื่อปกป้องชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือพืชพันธุ์ สิ่งแวดล้อม ยกเว้น ต้องไม่มีวัตถุประสงค์เป็นการจำกัดการค้า อย่างไรก็ตามโดยพฤตินัยแล้วมาตรฐานและระบบการประเมินความสอดคล้องสามารถเป็นอุปสรรคทางการค้าเมื่อมีการกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ต่างประเทศเพื่อปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรฐานยากกว่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ และรัฐบาลอาจจะกำหนดมาตรฐานและระบบการประเมินความสอดคล้องโดยมีวัตถุประสงค์ข้างต้น แต่จริงๆ เป็นการจำกัดการนำเข้าหรือปฏิบัติแตกต่างกับสินค้านำเข้า เมื่อเป็นเช่นนี้มาตรฐานและระบบการประเมินความสอดคล้องย่อมสามารถจำกัดการค้า ดังนั้น เพื่อเป็นการจำกัดผลกระทบที่เกิดจากการจำกัดการค้าโดยไม่จำเป็นจึงได้มีบางองค์กรที่ใช้เวลาหลายปีในการสร้างเอกภาพของระบบมาตรฐานและการประเมินความสอดคล้องระหว่างประเทศ ได้แก่ "The International Organization for Standardization : ISO", "The International Electrotechnical Commission : IEC" และ "The Joint FAO/WHO Food Standards Programme Codex Alimentarius Commission" นอกจากนี้กฎระเบียบของความตกลงองค์การ

การค้าโลก (แกตต์)ยังมีความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade : TBT) เพื่อสนับสนุนความเป็นเอกภาพของมาตรฐานและระบบการประเมินความสอดคล้องและกำหนดกฎระเบียบที่มีความโปร่งใสรวมถึงลักษณะอื่นๆ ของมาตรการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade : TBT) ได้นิยามข้อบังคับทางเทคนิค มาตรฐาน และวิธีการประเมินความสอดคล้องสำหรับผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการและวิธีการผลิตที่เกี่ยวข้อง (processes and production methods : PPMs) ไว้ดังนี้

- ข้อบังคับทางเทคนิค หมายถึง รายละเอียดทางเทคนิครวมถึงข้อกำหนดการบริหารที่ใช้อยู่ ซึ่งเป็นกฎข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตาม
- มาตรฐาน หมายถึง มาตรฐานซึ่งไม่ได้เป็นกฎข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตาม
- วิธีการประเมินความสอดคล้อง หมายถึง วิธีการที่จะตัดสินว่าผลิตภัณฑ์ใดๆ ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและข้อบังคับทางเทคนิคหรือไม่ และวิธีการที่จะรับรองสถาบันที่มีการประเมินความสอดคล้อง

อนึ่ง ข้อบังคับทางเทคนิคและมาตรฐานอาจจะรวมหรือระบุโดยเฉพาะถึงข้อกำหนดในเรื่องการบรรจุหีบห่อ การทำเครื่องหมาย หรือการปิดฉลากที่ใช้กับผลิตภัณฑ์ ขบวนการ หรือวิธีการผลิตด้วย

เนื่องจากความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) ไม่ต้องการให้มีการนำ ข้อบังคับทางเทคนิค มาตรฐาน และวิธีการประเมินความสอดคล้อง มาใช้เป็นอุปสรรคทางการค้าโดยไม่จำเป็น ดังนั้น จึงมีการควบคุมสถาบันมาตรฐานต่างๆ ให้มีการใช้หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) และการปฏิบัติเยี่ยงชาติ (National treatment) มีการใช้มาตรฐานระหว่างประเทศเป็นพื้นฐานสำหรับข้อบังคับทางเทคนิคใหม่ๆ และมีการใช้มาตรฐานและวิธีการประเมินความสอดคล้องเพื่อเตรียมมาตรฐานและวิธีการประเมินความสอดคล้อง นอกจากนี้ ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) ยังต้องการให้สถาบันมาตรฐานนำขั้นตอนที่เหมาะสมมาใช้เพื่อรับรองความโปร่งใส เช่น การแจ้งต่อองค์การการค้าโลกเมื่อมีการเตรียมหรือปรับปรุงมาตรฐาน

ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) ได้กำหนดข้อบังคับไว้ 2 ประการสำหรับประเทศสมาชิกโดยคำนึงถึงสถาบันมาตรฐานของรัฐบาลส่วนท้องถิ่น ของรัฐบาลกลาง และที่ไม่ใช่ของรัฐ ประเภทแรกเป็นข้อบังคับหลักเพื่อประกันถึงความยินยอมของสถาบันมาตรฐานของประเทศสมาชิกที่จะปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) ประเภทที่สองเป็นข้อบังคับรองสำหรับประเทศสมาชิกในการใช้มาตรการอย่างสมเหตุสมผลเท่าที่มีอยู่เพื่อประกันถึงความยินยอมของสถาบันมาตรฐานของประเทศสมาชิกที่จะปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) กล่าวคือ

- สถาบันมาตรฐานระดับรัฐบาลกลางต้องยินยอมปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) ตามข้อบังคับหลักไม่ว่าจะเป็นข้อบังคับทางเทคนิค มาตรฐาน และวิธีการประเมินความสอดคล้อง
- สถาบันมาตรฐานระดับรัฐบาลส่วนท้องถิ่นที่อยู่ต่ำกว่ารัฐบาลส่วนกลางของสมาชิคนั้นโดยตรงต้องยินยอมปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) เกี่ยวกับข้อบังคับหลักในเรื่องข้อบังคับทางเทคนิคและวิธีการประเมินความสอดคล้องซึ่งต้องแจ้งต่อองค์การการค้าโลก นอกจากนี้ประเทศสมาชิกยังต้องใช้มาตรการอย่างสมเหตุสมผลเท่าที่มีอยู่เพื่อให้สถาบันมาตรฐานเหล่านี้ปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) ในเรื่องมาตรฐาน และข้อบังคับทางเทคนิครวมถึงวิธีการประเมินความสอดคล้องซึ่งไม่ต้องแจ้งต่อองค์การการค้าโลก
- สถาบันมาตรฐานระดับรัฐบาลท้องถิ่นอื่นๆ และสถาบันมาตรฐานที่ไม่ใช่ของรัฐ ซึ่งประเทศสมาชิกต้องใช้มาตรการอย่างสมเหตุสมผลเท่าที่มีอยู่เพื่อให้สถาบันมาตรฐานเหล่านี้ปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) ในเรื่องข้อบังคับทางเทคนิค มาตรฐาน และวิธีการประเมินความสอดคล้อง

ภายใต้ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) ประเทศสมาชิกต้องกำหนดข้อบังคับหลายเรื่องด้วยความโปร่งใสและมีการแจ้งต่อองค์การการค้าโลก สำหรับมาตรฐานและระบบการ

ประเมินความสอดคล้องที่มีการแบ่งแยกระหว่างผลิตภัณฑ์ในประเทศและต่างประเทศโดยไม่ชอบด้วยเหตุผลหรือมีการจำกัดปริมาณนำเข้าอาจเป็นการฝ่าฝืนการปฏิบัติเยี่ยงชาติ (National Treatment) ของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 3 หรือการขจัดข้อจำกัดด้านปริมาณโดยทั่วไปของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 11 หรือการบริหารข้อจำกัดด้านปริมาณโดยไม่เลือกปฏิบัติของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 13 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาอื่นๆ นอกจากนี้ยังอาจฝ่าฝืนอีกหลายมาตรา ได้แก่ มาตรา 2.1 และ 2.2 ของความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) ซึ่งบัญญัติว่า “สมาชิกจะต้องประกันว่า ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อบังคับทางเทคนิค ผลิตภัณฑ์ที่มีการนำเข้าจากอาณาเขตของสมาชิกใด จะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความอนุเคราะห์ไม่น้อยกว่าผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกันที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศและผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกันที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศอื่นใดก็ตาม” และ “สมาชิกจะต้องประกันว่าจะไม่มีการจัดเตรียม ออก หรือใช้ข้อบังคับทางเทคนิค เพื่อที่จะหรือเป็นผลให้เกิดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศอย่างไม่จำเป็น...”

จากการที่มาตรา 6.3 ของความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) บัญญัติว่า “หากได้รับการร้องขอจากสมาชิกอื่นสมาชิกจะได้รับการสนับสนุนให้เต็มใจที่จะเข้าร่วมการเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงการยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับผลของวิธีการประเมินความสอดคล้องของสมาชิกแต่ละราย.....” ดังนั้นความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) จึงสนับสนุนการยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับผลของวิธีการประเมินความสอดคล้องของสมาชิกแต่ละราย ไม่ใช่การยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับมาตรฐานของสมาชิกแต่ละราย สหภาพยุโรปได้มีการใช้การยอมรับร่วมกัน (mutual recognition) เพื่อรวมมาตรฐานและระบบการประเมินความสอดคล้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ใหญ่กว่าในการรวมตลาดของสหภาพยุโรป เนื่องจากผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจจึงทำให้สหภาพยุโรปได้นำการยอมรับร่วมกันมาใช้กับประเทศภายนอกอย่างกระตือรือร้น โดยที่สหภาพยุโรปยอมรับผลของวิธีการประเมินความสอดคล้องจากสถาบันประเมินความสอดคล้องของประเทศคู่ค้าเท่าเทียมกับผลของสหภาพยุโรปเองและประเทศคู่ค้าก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน การยอมรับร่วมกันเป็นการปรับปรุงวิธีการประเมินความสอดคล้องให้รวดเร็ว ลดต้นทุนและแก้ไขการเข้าสู่ตลาด

หลักการของความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) บังคับให้ประเทศสมาชิกกำหนดข้อบังคับ

ทางเทคนิค (ข้อบังคับทางเทคนิคที่มีวัตถุประสงค์ เช่น ความปลอดภัยของผู้บริโภคและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งใช้บังคับกับผลิตภัณฑ์ที่มีการจำหน่าย) และมาตรฐาน (มาตรฐานที่ไม่มี การบังคับแต่ทำให้การซื้อขายสะดวกขึ้น) ภายใต้มาตรฐานที่มีการยอมรับระหว่างประเทศ การที่ ความตกลงนี้ต้องการให้ประเทศสมาชิกมีมาตรฐานเดียวกับมาตรฐานระหว่างประเทศก็เพื่อลด อุปสรรคทางการค้าอันเนื่องมาจากแต่ละประเทศกำหนดมาตรฐานต่างกัน อย่างไรก็ตามมาตรฐาน ฐานระหว่างประเทศจำนวนมากมีเทคโนโลยีที่ล้าสมัยแล้วหรือไม่สามารถสะท้อนเงื่อนไขทางการ ตลาดอย่างถูกต้อง นั่นก็หมายความว่าข้อบังคับของความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการ ค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) เข้าข้างประเทศ ภูมิภาค อุตสาหกรรม เฉพาะราย ซึ่งแท้ที่จริงเป็นการขัดขวางการแข่งขันอย่างเหมาะสม ดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่ความ ตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) จะขยายอุปสรรคทางการค้ามากกว่าลดอุปสรรคลง สาเหตุหนึ่งของการมีอยู่ของมาตรฐาน ระหว่างประเทศที่ไม่เหมาะสม เกิดจากปัญหา 2 ข้อในกระบวนการทบทวนของสถาบันมาตรฐาน ระหว่างประเทศคือ

- (1) เนื่องจากไม่มีมาตรการเพียงพอที่จะประกันถึงการเปิดเผยและความยุติธรรมของวิธีการและความโปร่งใสของกระบวนการทบทวน ทำให้ไม่สามารถสะท้อนความต้องการของอุตสาหกรรมหรือผู้บริโภคในแต่ละ ประเทศอย่างถูกต้อง
- (2) มาตรฐานระหว่างประเทศไม่ได้รับการทบทวนภายใต้วิธีการและช่วงเวลาที่เหมาะสมจึงทำให้มาตรฐานที่ไม่เหมาะสมยังคงอยู่เป็นเวลานาน

เมื่อมีความแตกต่างอย่างมากระหว่างมาตรฐานและระบบการประเมิน ความสอดคล้องของแต่ละประเทศย่อมทำให้การค้าเสรีพัฒนาไปอย่างไม่ราบรื่นเพราะผู้ส่งออกต้อง พบกับมาตรการที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศซึ่งเป็นเหตุให้ต้นทุนในการจำหน่ายและการผลิต เพิ่มขึ้น นอกจากนี้เมื่อมาตรการเช่นนั้นมีการแบ่งแยกระหว่างผลิตภัณฑ์ในประเทศและต่าง ประเทศหรือจำกัดปริมาณนำเข้าย่อมทำให้การค้าระหว่างประเทศถูกบิดเบือนไปอย่างไม่มีเหตุผล ดังนั้นเพื่อให้การค้าเสรีเกิดการขยายตัวจึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมความเป็นเอกภาพระหว่าง ประเทศเกี่ยวกับมาตรฐานและระบบการประเมินความสอดคล้อง ต้องให้เกิดความโปร่งใสมากขึ้น ในการร่างและกระบวนการบริหารสำหรับข้อบังคับเกี่ยวกับมาตรฐานภายในประเทศและต้อง ประกันว่าจะมีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันระหว่างผลิตภัณฑ์ภายในประเทศและต่างประเทศ

ในเรื่องสิ่งแวดลอมนั้น คณะกรรมการองค์การการค้าโลกว่าด้วยการค้าและสิ่งแวดลอม (the WTO Committee on Trade and Environment : CTE) ได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างโครงการการฉลากสิ่งแวดลอม⁴และความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) ตามเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและการประเมินความสอดคล้อง และได้ยืนยันว่าต้องมีความโปร่งใสสำหรับโครงการการฉลากสิ่งแวดลอมที่ให้ความสนใจกับลักษณะผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการและวิธีการผลิตที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT)

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออก The American Automobile Labelling Act ภายใต้ Section 210 ของ The Passenger Motor Vehicle Content Information Disclosure Act of October 1992 บทบัญญัติของ The American Automobile Labelling Act กำหนดให้รถยนต์โดยสารและรถบรรทุกขนาดเบาติดฉลากเพื่อแสดง :

- เปอร์เซนต์ของชิ้นส่วนรถยนต์จากประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดาโดยพิจารณารุ่นต่อรุ่น
- ประเทศ รัฐ เมือง ที่ประกอบรถยนต์ชิ้นตอนสุดท้าย
- กรณีที่ประเทศอื่นนอกจากสหรัฐอเมริกาและแคนาดามีการ supply ชิ้นส่วนรถยนต์ 15% หรือมากกว่า ฉลากต้องแสดงถึงประเทศที่ supply ชิ้นส่วนรถยนต์มากที่สุดสองประเทศพร้อมทั้งเปอร์เซนต์การ supply ของแต่ละประเทศ
- ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดของเครื่องยนต์ (engine) และเครื่องส่งกำลัง (transmission) โดยพิจารณาจากประเทศที่มีมูลค่าเพิ่ม 50% หรือมากกว่าหรือมีมูลค่าเพิ่มมากที่สุด เนื่องจากการนำเข้าชิ้นส่วนเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตในประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อ 1 ตุลาคม 2537 และการฝ่าฝืนมีโทษปรับ 1,000 ดอลลาร์ต่อคัน

การนำระบบนี้มาใช้ถูกอ้างว่าเพื่อเป็นการช่วยเหลือให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อดีขึ้นโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับเปอร์เซนต์ของราคาเครื่องยนต์ที่มีการผลิตภายในประเทศสหรัฐอเมริกา/

⁴ โครงการการฉลากสิ่งแวดลอมต้องการสนับสนุนการขยายตลาดผลิตภัณฑ์ที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมโดยติดฉลากเพื่อแจ้งให้ผู้บริโภคราบถึงส่วนดีด้านสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์

แคนาดา แต่ในความเป็นจริงระบบนี้เป็นบทบัญญัติที่เรียกว่า "Buy American" ที่พยายามเรียกร้องโดยแอบแฝงให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าภายในประเทศ และการที่ปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้อาจจะช่วยให้เปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับของผู้ผลิตนอกประเทศสหรัฐอเมริกา/แคนาดา นอกจากนี้ยังมีลักษณะบางอย่างของกฎหมายที่มีการปฏิบัติแตกต่างระหว่างรถยนต์ภายในประเทศและรถยนต์ต่างประเทศ คือ

- มีการแบ่งแยกระหว่างชิ้นส่วนรถยนต์ที่ถูกซื้อจากบริษัทสาขาซึ่งเป็นเจ้าของเองทั้งหมดและผู้จัดส่งสินค้าอิสระ และยังใช้วิธีการแตกต่างในการคำนวณมูลค่าของชิ้นส่วนรถยนต์ โดยชิ้นส่วนที่มาจากบริษัทสาขาซึ่งเป็นเจ้าของเองทั้งหมดสามารถคำนวณราคาซื้อได้เต็มจำนวน แม้ว่าใช้ส่วนประกอบท้องถิ่นน้อยกว่า 70% ขณะที่ชิ้นส่วนรถยนต์ที่มาจากผู้จัดส่งสินค้าอิสระต่างชาติไม่ได้รับอนุญาตให้เป็นชิ้นส่วนภายในประเทศเว้นแต่ใช้ส่วนประกอบของสหรัฐอเมริกา/แคนาดามากกว่า 70%
- การคำนวณอยู่บนเกณฑ์เฉลี่ยของรุ่น คือ ถ้ารุ่นเดียวกันมีการผลิตทั้งในสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นย่อมนำการเฉลี่ยน้ำหนักของทั้งสองแหล่งมาใช้ ผลก็คือการแสดงรายละเอียดของรถที่ผลิตโดยผู้ผลิตรถยนต์ต่างชาติในสหรัฐอเมริกาย่อมแสดงถึงข้อมูลที่ต่ำกว่าความเป็นจริงเพราะปกติแล้วผู้ผลิตรถยนต์ต่างชาติมักมีโรงงานในประเทศอื่นนอกจากสหรัฐอเมริกาและแคนาดา
- การคำนวณชิ้นส่วนรถยนต์เกิดขึ้น ณ สถานที่ประกอบรถยนต์ขั้นสุดท้าย แต่กฎหมายบัญญัติว่าสถานที่ประกอบรถยนต์ขั้นสุดท้ายต้องแยกจากสถานที่พ่นสี เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วผู้ผลิตรถยนต์ต่างชาติมีการใช้ระบบการผลิตแบบรวม (integrated production systems) ซึ่งมีการพ่นสีในโรงงานประกอบรถขั้นสุดท้าย จึงทำให้ไม่สามารถนำต้นทุนของการพ่นสีมารวมด้วยได้ ดังนั้นการคำนวณชิ้นส่วนรถยนต์ย่อมเสียเปรียบผู้ผลิตรถยนต์อเมริกา
- การคำนวณให้ใช้ราคาของชิ้นส่วนรถยนต์โดยไม่รวมค่าแรงและต้นทุนในการประกอบรถขั้นสุดท้าย ซึ่งถ้าจุดประสงค์ของกฎหมายมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เพิ่มภายในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาก็ต้องนำค่าแรงมารวมด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้การคำนวณมูลค่าจากสหรัฐอเมริกา/แคนาดาจึงต่ำกว่าความเป็นจริงโดยไม่จำเป็น
- ชิ้นส่วนของสหรัฐอเมริกา/แคนาดาได้รับการจัดการร่วมกันและไม่มีการตีพิมพ์โดยแบ่งแยกสัดส่วนใดๆ ซึ่งเป็นการขัดแย้งหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) เพราะประเทศอื่นนอกจากแคนาดาย่อมสูญเสียประโยชน์

นอกจากนี้กฎหมายยังบังคับให้ผู้ผลิตรถยนต์ต่างชาติซึ่งดำเนินการในสหรัฐอเมริกาและมีแนวโน้มในการใช้ชิ้นส่วน non-US/non-Canadian จำนวนมาก และตัวแทนจำหน่ายรถยนต์นำเข้าต้องปฏิบัติตามทางด้านเสถียรและเก็บบันทึกจำนวนมากมายเพื่อคำนวณเปอร์เซ็นต์ของชิ้นส่วนรถยนต์ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่ระบบจะก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าโดยไม่จำเป็นและอาจฝ่าฝืน ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (the Agreement on Technical Barriers to Trade :TBT) มาตรา 2.1 และ 2.2

The Energy Policy and Conservation Act of 1975 และ The Corporate Average Fuel Economy : CAFE ของประเทศสหรัฐอเมริกาบังคับให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้ารถยนต์ปฏิบัติตามระดับการประหยัดเชื้อเพลิงโดยเฉลี่ยของรถยนต์ตามที่กำหนด โดยที่ The American Automobile Labelling Act : CAFE ได้มีการแบ่งแยกการปฏิบัติระหว่างรถยนต์นำเข้าและรถยนต์ที่ผลิตภายในประเทศพร้อมทั้งมีการคำนวณแยกกันด้วย ซึ่งถ้าหากมีการฝ่าฝืนย่อมได้รับโทษปรับ ตามข้อบังคับ The American Automobile Labelling Act : CAFE ย่อมฝ่าฝืนกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) มาตรา 3.4 เพราะมีการแยกบัญชีรถยนต์ต่างประเทศให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขของผลิตภัณฑ์ต่างประเทศซึ่งทำให้เสียเปรียบการแข่งขันกับผลิตภัณฑ์ในประเทศ และยังฝ่าฝืนมาตรา 20(จี)

3.1.1.3.2 ความตกลงว่าด้วยระเบียบวิธีการออกใบอนุญาตนำเข้า (Agreement on Import Licensing Procedures)

การออกใบอนุญาตนำเข้าหมายความว่าถึง วิธีดำเนินการด้านการบริหาร (คือ การออกใบอนุญาตและวิธีดำเนินการบริหารที่คล้ายคลึงกันอื่นๆ) ซึ่งใช้สำหรับการดำเนินการของระบบการออกใบอนุญาตนำเข้าเพื่อกำหนดให้มีการยื่นคำขอ หรือเอกสารอื่นๆ (นอกเหนือไปจากที่กำหนดเพื่อวัตถุประสงค์ด้านศุลกากร) ต่อดงค์กรด้านบริหารที่เกี่ยวข้องในลักษณะเป็นเงื่อนไขบังคับก่อนการนำสินค้าเข้ามาในเขตศุลกากรของประเทศสมาชิกที่นำเข้า โดยที่วิธีดำเนินการออกใบอนุญาตนำเข้าจะไม่ใช้ในลักษณะที่ขัดกับหลักการและพันธกรณีของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) 1994 เพื่อป้องกันการบิดเบือนทางการค้า ทั้งนี้ต้องคำนึงถึง การพัฒนาเศรษฐกิจ ความจำเป็นด้านการเงินและการค้าของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา

หลักการสำคัญของการควบคุมการนำเข้าโดยใช้ใบอนุญาต คือ

- ใช้ระเบียบการออกใบอนุญาตอย่างเป็นทางการ และบริหารอย่างยุติธรรมเท่าเทียมกัน
- ต้องเป็นแบบฟอร์มธรรมดา
- วิธีการยื่นหรือการต่ออายุคำขอต้องมีลักษณะเรียบง่าย ต้องมีเวลาในการยื่นคำขอตามสมควร หน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการยื่นควรเป็นหน่วยงานเดียว หรือไม่เกิน 3 หน่วยงาน
- ต้องพิมพ์เผยแพร่ระเบียบการออกใบอนุญาตก่อนมีผลบังคับใช้ 21 วัน
- ต้องแจ้งระเบียบการออกใบอนุญาต

การออกใบอนุญาตนำเข้าแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ การออกใบอนุญาตนำเข้าโดยอัตโนมัติ และการออกใบอนุญาตนำเข้าที่ไม่เป็นไปโดยอัตโนมัติ

การออกใบอนุญาตนำเข้าโดยอัตโนมัติหมายความว่า การออกใบอนุญาตนำเข้าในกรณีที่ทำให้ความเห็นชอบต่อคำร้องในกรณีทั้งปวง ทั้งนี้ต้องให้สิทธิอย่างเสมอภาคกันในการยื่นคำขอและได้รับใบอนุญาตนำเข้าเมื่อบุคคล บริษัท หรือสถาบันใดๆ ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายของสมาชิกที่นำเข้าในการดำเนินการเกี่ยวกับการนำเข้าผลิตภัณฑ์ซึ่งอยู่ในบังคับของการออกใบอนุญาตโดยอัตโนมัติ คำร้องขอใบอนุญาตอาจยื่นในวันทำการใดๆ ก่อนนำสินค้าผ่านพิธีการศุลกากร ซึ่งเมื่อยื่นในแบบฟอร์มที่เหมาะสมและสมบูรณ์ต้องได้รับอนุมัติทันทีเมื่อได้รับคำร้องหรือไม่เกิน 10 วันทำการ การออกใบอนุญาตนำเข้าโดยอัตโนมัติอาจเกิดขึ้นเนื่องจากความจำเป็นบางประการและต้องไม่เป็นการจำกัดการนำเข้าสินค้า

การออกใบอนุญาตนำเข้าที่ไม่เป็นไปโดยอัตโนมัติหมายความว่า การออกใบอนุญาตนำเข้าอันนอกเหนือจากการออกใบอนุญาตนำเข้าโดยอัตโนมัติ เช่น การบริหารโควต้าโดยวิธีออกใบอนุญาต โดยที่มีการดำเนินการในลักษณะที่โปร่งใสและสามารถคาดการณ์ได้ ไม่ก่อให้เกิดภาวะด้านบริหารมากไปกว่าที่จำเป็นจริงๆ เพื่อบริหารมาตรการที่เกี่ยวข้อง ต้องไม่มีผลเป็นการจำกัดการค้าหรือปิดเปิดเป็นการนำเข้า การออกใบอนุญาตภายใต้วัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากเพื่อปฏิบัติตามมาตรการจำกัดปริมาณต้องมีการตีพิมพ์หลักเกณฑ์การอนุญาต และ/หรือการจัดสรรใบอนุญาต รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการร้องขอเกี่ยวกับการยกเว้นหรือเบี่ยงเบนจากข้อกำหนดให้ต้องมีการออกใบอนุญาต กรณีของการออกใบอนุญาตเพื่อจำกัดปริมาณนำเข้า (โควต้า) ต้องมีการพิมพ์ปริมาณโควต้าทั้งหมดที่ใช้บังคับกับปริมาณ และ/หรือมูลค่า วันเปิดและวันสิ้น

สุดของโควต้า การเปลี่ยนแปลงใดๆ ต้องมีการแจ้งทันทีต่อสมาชิกอื่นซึ่งมีผลประโยชน์ในการส่งผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องถึงส่วนแบ่งโควต้าที่ได้รับการจัดสรรขณะนั้น ประเทศสมาชิกต้องไม่มีการขัดขวางการนำเข้าที่ดำเนินการตามใบอนุญาตที่ได้รับและต้องไม่กระทำการที่ทำให้ไม่สามารถใช้โควต้าได้อย่างเต็มที่ เมื่อบุคคล บริษัท หรือสถาบันใดๆ ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายและทางบริหารของสมาชิกผู้นำเข้า จะมีสิทธิเท่าเทียมกันในการยื่นคำขอและได้รับการพิจารณาใบอนุญาต หากคำขอไม่ได้รับการอนุมัติย่อมมีสิทธิร้องเรียนขอทราบเหตุผลและมีสิทธิอุทธรณ์ หรือขอให้ทบวงตามกฎหมายภายในหรือวิธีดำเนินการของสมาชิกผู้นำเข้า

ความตกลงดังกล่าวนี้ย่อมมีผลต่อการควบคุมการนำเข้าโดยใช้ใบอนุญาต แต่การนำเข้าวัตถุดิบและรถยนต์ของไทยได้ใช้มาตรการทางภาษีเพื่อเพิ่มอุปสรรคทางการค้า ยกเว้นการนำเข้ารถยนต์ใช้แล้วที่ต้องมีการขออนุญาต ดังนั้น ความตกลงว่าด้วยระเบียบวิธีการออกใบอนุญาตนำเข้า (Agreement on Import Licensing Procedures) จึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับการอนุญาตการนำเข้ารถยนต์ใช้แล้ว

3.1.1.3.3 ความตกลงว่าด้วยการตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก (Agreement on Preshipment Inspection : PSI)

ความตกลงนี้ให้การรับรองว่าหลักเกณฑ์และพันธกรณีของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) จะมีการนำไปใช้กับตัวแทนที่รัฐได้มอบหมายให้ทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องราคา ปริมาณ คุณภาพของสินค้า ตามที่ได้มีการสั่งซื้อ และ/หรือประเภทของสินค้าตามพิกัดศุลกากร รวมทั้ง อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราและข้อกำหนดทางการเงิน นอกจากนี้ยังต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ โปรงไซ มีการปกป้องความลับข้อมูลทางการค้า หลีกเลี่ยงความล่าช้าอย่างไม่มีเหตุผล หลีกเลี่ยงความขัดแย้งของตัวแทน รวมถึงข้อกำหนดการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคเมื่อมีการร้องขอ

3.1.1.3.4 กฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin)

กฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดภาษีกับสินค้าใดๆ ไม่ว่าจะมีการนำมาตราการจำกัดปริมาณและข้อจำกัดทางการค้าอื่นๆ มาใช้กับสินค้านำเข้าหรือไม่ ด้วยเหตุนี้วิธีการในการกำหนดกฎเกณฑ์และวิธีการนำมาใช้อาจส่งผลอย่างมากต่อการไหลของการค้าและการลงทุน ซึ่งการจัดการของประเทศหนึ่งในเรื่องกฎเกี่ยวกับแหล่ง

กำเนตสินค้าสามารถส่งผลกระทบต่อการลงทุนทางตรง การจัดซื้อชิ้นส่วน และกิจกรรมทางธุรกิจอื่นๆ ที่กำลังค้นหาเพื่อสร้างแหล่งกำเนตในประเทศนั้น ในเมื่อจำนวนของบริษัทที่จัดซื้อชิ้นส่วนและมีโครงข่ายการผลิตทั่วโลกเพิ่มขึ้น ดังนั้น ความแตกต่างอย่างมากของกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนตสินค้าในแต่ละประเทศก็ย่อมทำลายการไหลอย่างเสรีของการค้า นอกจากนี้ ความยุ่งยากและสับสนโดยไม่จำเป็นย่อมเกิดขึ้นได้เมื่อผลิตภัณฑ์เดียวกันอาจจะมีแหล่งกำเนตสินค้าแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าแต่ละประเทศกำหนดไว้เช่นไร และการเปลี่ยนแปลงกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนตสินค้าในบางประเทศอาจบังคับให้ผู้ผลิตทั่วโลกเพิ่มกระบวนการผลิตตามที่กำหนดในประเทศที่ออกกฎซึ่งส่งผลอย่างมากต่อต้นทุน

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนตสินค้า⁵ หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อกำหนด เกี่ยวกับการกำหนดประเทศที่เป็นแหล่งกำเนตของสินค้านั้น การที่องค์การการค้าโลกมีการจัดทำความตกลงของกฎว่าด้วยแหล่งกำเนตสินค้าขึ้นเพื่อ 1) นิยามแหล่งกำเนตสำหรับสินค้าทุกประเภทให้ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันยิ่งขึ้น 2) ไม่ให้ใช้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนตสินค้าเป็นเครื่องมือเพื่อกีดกันทางการค้าในลักษณะที่ไม่โปร่งใส 3) ให้มีกลไกหรือกระบวนการที่รวดเร็ว มีประสิทธิผล และเป็นธรรมสำหรับการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นภายใต้ความตกลงของกฎว่าด้วยแหล่งกำเนตสินค้า กฎว่าด้วยแหล่งกำเนตสินค้าย่อมรวมถึงบรรดากฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนตสินค้าทั้งปวง ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือของนโยบายทางพาณิชย์ที่ไม่ใช่การให้สิทธิพิเศษทางการค้าระหว่างกัน ได้แก่ การให้ผลประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) การใช้ภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดและตอบโต้การอุดหนุน การใช้มาตรการปกป้อง การใช้ข้อกำหนดว่าด้วยเครื่องหมายแสดงแหล่งกำเนตสินค้า การใช้ข้อจำกัดในทางปริมาณใดๆ หรือโควต้าภาษีศุลกากรที่เป็นการเลือกปฏิบัติ การจัดซื้อโดยรัฐบาล การจัดทำสถิติทางการค้า แต่ไม่ครอบคลุมถึงระบบการค้าที่เกิดขึ้นตามสัญญาหรือข้อตกลง ซึ่งก่อให้เกิดการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรแก่กัน เช่น การรวมกลุ่มการค้าและการเงินของสหภาพยุโรป เขตการค้าเสรีอาเซียน เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ และไม่ครอบคลุมถึงประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก โดยที่หลักการพื้นฐานของกฎว่าด้วยแหล่งกำเนตสินค้ามีดังนี้

⁵ วรุณพวรรณ เมตตาวินารี, "กฎว่าด้วยแหล่งกำเนตสินค้าขององค์การการค้าโลก," ใน <http://www.bot.go.th> หน้า 2-9.

- 1) การพิจารณาแหล่งกำเนิดสินค้าต้องอยู่บนพื้นฐานของการจำแนกประเภทสินค้าออกเป็น หมวด ตอน ประเภท หรือประเภทย่อย ตามระบบฮาร์โมนีขององค์การศุลกากรโลก
- 2) แหล่งกำเนิดสินค้าซึ่งถือได้ว่ามาจากประเทศใดประเทศหนึ่งทั้งหมด (Wholly Obtained Goods : WO) ต้องเป็นไปตามนิยามที่ว่า “การที่ประเทศใดจะถือได้ว่าเป็นแหล่งกำเนิดทั้งหมดของสินค้าใดสินค้านั้นจะต้องมีกระบวนการผลิต เริ่มตั้งแต่การใช้วัตถุดิบ จนกระทั่งแปรรูปเป็นสินค้าขั้นสุดท้ายในประเทศนั้น”
- 3) กรณีสินค้าผ่านกระบวนการผลิต ประเทศที่จะได้รับการพิจารณาให้เป็นแหล่งกำเนิดสินค้าต้องเป็นประเทศที่ทำให้สินค้าได้ผ่านกระบวนการผลิต ที่มีการเปลี่ยนแปลงสินค้านั้นมากเพียงพอ (Substantial Transformation) หรือกรณีที่มีมากกว่า 1 ประเทศเกี่ยวข้องกับการผลิต จะพิจารณาแหล่งกำเนิดสินค้าจากประเทศที่มีกระบวนการผลิตที่ทำให้สินค้ามีการเปลี่ยนแปลงที่มากเพียงพอจากเดิมครั้งสุดท้าย (Last Substantial Transformation) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

3.1) สินค้าที่ผ่านกระบวนการผลิตแล้วต้องมีการเปลี่ยนแปลงในการจำแนกพิภคอัตราศุลกากร (Tariff Classification) คือ ประเทศที่ผลิตสินค้าที่มีการแปรรูปสินค้าจนกระทั่งทำให้พิภคของสินค้าเปลี่ยนแปลงไปจากพิภคของวัตถุดิบนำเข้าจึงเรียกว่าประเทศแหล่งกำเนิดสินค้า เช่น เปลี่ยนจากพิภค 52.07 เส้นด้าย ไปเป็นพิภค 61.09 เสื้อ T-shirt การพิจารณาแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีการผ่านกระบวนการผลิตจนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงพิภคศุลกากรแบ่งออกได้เป็น 5 ระดับคือ

(ก) การเปลี่ยนตอน (Change of Chapter : CC) หมายถึง การแปรรูปที่ทำให้พิภคของสินค้าเปลี่ยนจากตอนหนึ่งไปเป็นอีกตอนหนึ่ง

(ข) การเปลี่ยนประเภทของพิภค (Change of Tariff Heading : CTH) หมายถึง การแปรรูปที่ทำให้มีการเปลี่ยนจากประเภทพิภคหนึ่งไปเป็นอีกประเภทพิภคหนึ่ง หรือไปเป็นประเภทพิภคที่แยกออกมา (Split Heading)

(ค) การเปลี่ยนพิภคไปยังประเภทพิภคที่แยกออกมา (Change of Tariff Split Heading : CTHS) แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ

- การแปรรูปที่ทำให้พิภคเปลี่ยนจากประเภทพิภคหนึ่งไปเป็นประเภทพิภคที่แยกออกมาจากอีกประเภทพิภคหนึ่ง เช่น การนำเข้าเงินที่ยังไม่ได้ขึ้นรูปหรือไม่อยู่ในลักษณะกึ่งสำเร็จรูป ประเภท

พิกัด 71.06 แปรรูปไปเป็นเงินที่หุ้มติดด้วยทองคำอยู่ในลักษณะ กิ่งสำเร็จรูป ประเภทพิกัดที่แยกออกมา ex71.09 (a)

- การแปรรูปที่ทำให้พิกัดเปลี่ยนจากประเภทพิกัดที่แยกออกมา ไปเป็นประเภทอื่นๆ ที่แยกออกมาจากประเภทพิกัดเดียวกัน เช่น การนำเข้าผลิตภัณฑ์แผ่นรีดทำด้วยเหล็กกล้าเจืออื่นๆ มีความ กว้างน้อยกว่า 600 มิลลิเมตร ไม่ได้ทำการผลิตมากไปกว่าการ รีดร้อน ประเภทพิกัดที่แยกออกมา ex72.26 (a) แปรรูปไปเป็น ผลิตภัณฑ์แผ่นรีดทำด้วยเหล็กกล้าเจืออื่นๆ มีความกว้างน้อย กว่า 600 มิลลิเมตร หุ้มติดด้วยโลหะใดๆ ประเภทพิกัดที่แยก ออกมา ex72.26 (c)

(ง) การเปลี่ยนพิกัดไปยังประเภทพิกัดย่อย (Change of Tariff Subheading : CTSH) หมายถึง การแปรรูปที่ทำให้ประเภทพิกัด ย่อยของวัตถุดิบแตกต่างกับประเภทพิกัดย่อยของสินค้า หรือแตก ต่างกับประเภทพิกัดย่อยที่แยกออกมาจากอีกประเภทพิกัดย่อยหนึ่ง เช่น การนำเข้าชิ้นส่วนเครื่องจักร ประเภทพิกัดย่อย 8468.90 เพื่อ ผลิตเป็นเครื่องจักรประเภทพิกัดย่อย 8468.10

(จ) การเปลี่ยนพิกัดไปยังประเภทพิกัดย่อยที่แยกออกมา (Change of Tariff Split Subheading : CTSHS) แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

- การแปรรูปที่ทำให้พิกัดเปลี่ยนจากประเภทพิกัดย่อยหนึ่งไป เป็นประเภทพิกัดย่อยที่แยกออกมาจากอีกพิกัดย่อยหนึ่ง เช่น แปรรูปจากไม้พิน เป็นท่อน ดูน กิ่ง ประเภทพิกัดย่อย 4401.10 ไปเป็นซี่เลื่อย หรือเศษไม้ เกาะหรือตัดรวมกัน ประเภทพิกัดย่อย ที่แยกออกมา ex4401.30 (a)

- การแปรรูปที่ทำให้พิกัดเปลี่ยนจากประเภทพิกัดย่อยที่แยก ออกมาไปเป็นประเภทพิกัดย่อยที่แยกออกมาอื่นๆ จากประเภท พิกัดย่อยเดียวกัน เช่น แปรรูปซี่เลื่อย หรือเศษไม้ ไม้เกาะหรือตัด รวมกัน ประเภทพิกัดย่อยที่แยกออกมา ex4401.30 (b) ไปเป็นซี่ เลื่อย หรือเศษไม้ เกาะหรือตัดรวมกัน ประเภทพิกัดย่อยที่แยก ออกมา ex4401.30 (a)

- 3.2) กรณีสินค้าผ่านกระบวนการผลิตแต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงพิกัดอัตราศุลกากร ให้ใช้หลักเกณฑ์เสริม (Supplementary Criteria) ในการพิจารณาคือ
- (ก) มูลค่าเพิ่ม (Value Added) ที่เกิดจากกระบวนการผลิตในประเทศ นั้นว่ามีสัดส่วนมากพอที่จะได้รับการรับรองให้เป็นแหล่งกำเนิดสินค้าหรือไม่
 - (ข) อัตราส่วนเปอร์เซ็นต์ตามราคา (Ad Valorem Percentage) พิจารณาจากการกำหนดอัตราส่วนสูงสุดของวัตถุดิบนำเข้าหรืออัตราส่วนต่ำสุดของวัตถุดิบภายในประเทศที่ใช้ในการผลิตสินค้าที่จะถือว่าประเทศนั้นเป็นแหล่งกำเนิดสินค้า สำหรับกรณีที่มีการใช้วัตถุดิบหลายชนิดในการผลิตทั้งวัตถุดิบนำเข้าและวัตถุดิบในประเทศจะพิจารณาจากวัตถุดิบในประเทศว่ามีมากพอหรือไม่
 - (ค) การผลิตหรือกระบวนการผลิตที่สำคัญเกิดขึ้นที่ประเทศใด ประเทศนั้นเป็นแหล่งกำเนิดสินค้า
- 4) กรณีที่ประเทศใดได้นำสินค้าเข้ามาแล้วผ่านกระบวนการผลิตอีกเพียงเล็กน้อยจะไม่ถือว่าประเทศนั้นเป็นแหล่งกำเนิดสินค้า

สำหรับประเทศไทย กรมศุลกากรทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาสินค้านำเข้าว่าผลิตในประเทศใดโดยพิจารณาจากใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าที่ได้รับแจ้ง และกรมการค้าต่างประเทศและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยเป็นผู้ออกใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าให้กับผู้ส่งออกไทย กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ประกอบการทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียคือ

ผลดี

- กฎเกณฑ์ในการกำหนดแหล่งกำเนิดสินค้ามีความชัดเจนขึ้นและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก
- สนับสนุนอุตสาหกรรมที่มีการผลิตสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ให้ได้รับการรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าซึ่งจะได้รับสิทธิพิเศษ เช่น สิทธิพิเศษทางภาษี สิทธิประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง สิทธิในการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด เป็นต้น
- สนับสนุนให้อุตสาหกรรมมีการใช้วัตถุดิบภายในประเทศมากขึ้นเพื่อจะได้รับการรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า

- ช่วยผู้ส่งออกวางแผนในการใช้วัตถุดิบและปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เหมาะสมเพื่อให้ได้แหล่งกำเนิดสินค้า
- ป้องกันไม่ให้เกิดการนำเข้าสินค้าจากประเทศนอกสมาชิกองค์การการค้าโลกมาแปรรูปหรือผ่านกระบวนการผลิตเล็กน้อยในประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก เพื่อให้ได้แหล่งกำเนิดสินค้าและได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี

ผลเสีย

- สินค้าส่งออกหลายประเภทอาจต้องสูญเสียแหล่งกำเนิดสินค้าและสิทธิประโยชน์ทางการค้าเนื่องจากการนำเข้าวัตถุดิบมาผ่านกระบวนการผลิตเพื่อส่งออก โดยเฉพาะการนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศนอกสมาชิกองค์การการค้าโลกเพื่อผ่านกระบวนการผลิตเพียงเล็กน้อยและส่งออก ทำให้แหล่งกำเนิดสินค้าเป็นของประเทศที่ส่งออกวัตถุดิบจึงไม่ได้รับการลดหย่อนภาษีและมีการเรียกเก็บภาษีในอัตราที่สูง
- การผลิตในสาขาอุตสาหกรรมมีความยากลำบากมากในการปรับตัวเพื่อให้ได้แหล่งกำเนิดสินค้าเพราะมักมีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศมาผลิตเพื่อส่งออกในสัดส่วนที่สูง
- สินค้าใดที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์แหล่งกำเนิดสินค้าในระดับพิถีพิถันมากเท่าไร ย่อมยุ่งยากและซับซ้อนต่อการวางแผนกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้แหล่งกำเนิดสินค้ามากเท่านั้น
- หากการกำหนดค่านิยามของแหล่งกำเนิดสินค้าไม่สอดคล้องกับกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อส่งออก ย่อมทำให้สูญเสียศักยภาพในการแข่งขันเพราะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี เช่น การกำหนดให้อาหารทะเลกระป๋องที่มีแหล่งกำเนิดจากประเทศไทยต้องแปรรูปจากสัตว์น้ำที่จับได้จากน่านน้ำไทยหรือเรือประมงไทยทั้งที่กระบวนการผลิตอาหารทะเลกระป๋องของไทยส่วนใหญ่ใช้สัตว์น้ำที่นำเข้าจากต่างประเทศ
- การรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น WO CTS หรืออื่นๆ ย่อมส่งผลต่อการค้าระหว่างประเทศในลักษณะที่ต่างกัน เช่น การรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้รหัส WO ย่อมทำให้

ประเทศอื่นไม่สามารถอ้างได้ว่าเป็นแหล่งกำเนิดสินค้าจึงได้รับสิทธิพิเศษเพียงประเทศเดียว แต่การรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้รหัส CESH หลายๆ ประเทศสามารถให้กับสินค้าเดียวกันได้จึงได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ เหมือนๆ กัน ดังนั้น การแข่งขันภายใต้รหัส CESH จึงรุนแรงกว่ารหัส WO

- กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าถือได้ว่าเป็นมาตรการกีดกันทางการค้ากับสินค้าที่ไม่ได้แหล่งกำเนิดสินค้า ซึ่งไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ใดๆ และอาจนำไปสู่การสูญเสียตลาดส่งออกอย่างถาวร
- กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าอาจทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพเพราะต้องพิจารณาการใช้วัตถุดิบให้สอดคล้องกับกฎดังกล่าวมากกว่าการพิจารณาวัตถุดิบจากแหล่งที่มีราคาต่ำสุด

3.1.1.3.5 การปกป้อง (Safeguards)

กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 19 กำหนดให้ภาคีคู่สัญญาที่มีอิสระที่จะระงับไว้ซึ่งพันธกรณีทั้งหมด หรือบางส่วน หรือเพิกถอน หรือแก้ไขข้อลดหย่อนหากผลิตภัณฑ์ใดที่กำลังเข้ามาในราชอาณาจักรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและภายใต้ภาวะการณ์ซึ่งก่อให้เกิดหรือคุกคามที่จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อผู้ผลิตในประเทศซึ่งผลิตผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกันหรือผลิตภัณฑ์ที่แข่งขันกันโดยตรง ทั้งนี้ภายในขอบเขตและระยะเวลาที่จำเป็นเพื่อป้องกันหรือเยียวยาความเสียหายดังกล่าว และกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 19 ได้ขยายไปสู่ความตกลงว่าด้วยการปกป้อง (Agreement on Safeguards) โดยใช้กับผลิตภัณฑ์ที่กำลังได้รับการนำเข้าโดยไม่คำนึงถึงแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ ไม่มีการแบ่งแยกในการปฏิบัติ รวมถึงได้ห้ามใช้ ข้อจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraint Agreements :VERs) ข้อกำหนดการตลาดให้เป็นระเบียบ มาตรการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันต่อฝ่ายส่งออกหรือนำเข้า อย่างไรก็ตาม ประเทศพัฒนาแล้วมีการใช้มาตรการปกป้องบ่อยมากเพราะได้ผูกพันอัตราภาษีไว้ในระดับต่ำทำให้เป็นไปไม่ได้ที่จะคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศโดยผ่านการใช้ภาษีศุลกากรอย่างเดียว แต่ข้อบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการปกป้องได้กำหนดภาระอย่างหนักในการพิสูจน์ว่ามีความเสียหายอย่างร้ายแรงเกิดขึ้นและการนำเข้าเป็นสาเหตุสำคัญของความเสียหาย รวมถึงต้องใช้มาตรการปกป้องกับประเทศส่งออกทุกประเทศ ดังนั้นสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปจึงหันไปใช้มาตรการอื่นอย่างผิดๆ ไม่ว่าจะเป็มาตรการตอบโต้

การทุ่มตลาด VERs และมาตรการฝ่ายเดียว เพราะเป็นการง่ายกว่าที่จะแยกประเทศใดประเทศหนึ่งออกจากกัน ขณะเดียวกันก็สามารถแข่งขันกับประเทศส่งออกอื่นๆ ได้

รายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับความตกลงว่าด้วยมาตรการปกป้องมีดังนี้

- การกำหนดความเสียหาย : ต้องคำนึงถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น การนำเข้า การผลิต การจำหน่าย ความสามารถในการผลิต เป็นต้น และ ต้องแสดงความสัมพันธ์อย่างสมเหตุสมผลระหว่างการนำเข้าเพิ่มขึ้นและความเสียหาย (มาตรา 4)
- วิธีการไต่สวน : ต้องเจาะจงวิธีการไต่สวนก่อนการไต่สวนและต้องให้โอกาสแก่ทุกฝ่ายที่มีผลประโยชน์ในการแสดงหลักฐาน และต้องมี การตีพิมพ์ผลของการไต่สวน (มาตรา 3)
- ระยะเวลา : ช่วงเวลาการใช้มาตรการปกป้องระยะแรกต้องไม่เกิน 4 ปี แต่อาจขยายไปได้สูงสุดไม่เกิน 8 ปี (มาตรา 7.1 และ 7.3)
- ระดับในการใช้ข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณ : โดยหลักการ มาตรการปกป้องต้องไม่ลดปริมาณนำเข้าลงต่ำกว่าระดับเฉลี่ยการนำเข้าในปีตัวแทน 3 ปีก่อนหน้า (มาตรา 5)
- การห้ามนำมาใช้ใหม่ : มาตรการปกป้องจะต้องไม่นำมาใช้อีกครั้งในช่วงเวลาเท่ากับช่วงเวลาที่มีการใช้มาตรการปกป้องก่อนหน้านี้หรืออย่างน้อย 2 ปี (มาตรา 7.5)
- การทำให้มาตรการเสรีมากขึ้น : เมื่อช่วงเวลาการใช้มาตรการปกป้องได้พ้น 1 ปีไปแล้ว สมาชิกที่ใช้มาตรการจะต้องทำมาตรการให้เสรีมากยิ่งขึ้นเป็นระยะๆ ในระหว่างช่วงเวลาการใช้ ถ้าระยะเวลาการใช้มาตรการเกิน 3 ปี สมาชิกที่ใช้มาตรการเช่นว่านั้นจะทบทวนสถานการณ์ในเวลาไม่ช้ากว่าครึ่งแรกของการใช้มาตรการ (มาตรา 7.4)

นอกจากนี้ความตกลงว่าด้วยการปกป้องได้ผ่อนคลายนโยบายในการใช้ มาตรการในขอบเขตดังนี้

- มีการบัญญัติถึงวิธีการพิเศษในการจัดสรรโควตานำเข้า ("quota modulation") ให้กับประเทศส่งออก ภายใต้กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์)มาตรา 13 การจัดสรรเหล่านี้ต้องอยู่

บนพื้นฐานการนำเข้าที่แท้จริงระหว่างช่วงเวลาที่เป็นตัวแทนในอดีต อย่างไรก็ตามถ้าการนำเข้าจากประเทศส่งออกประเทศใดประเทศหนึ่งกำลังเพิ่มขึ้นเร็วกว่าการนำเข้าโดยทั่วๆ ไป การกำหนดให้มีการปกป้องจะส่งผลกระทบต่อประเทศที่สามซึ่งไม่มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นทันที ดังนั้น ความตกลงว่าด้วยการปกป้องกำหนดว่าถ้าประเทศใดสามารถแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นและความถูกต้องสำหรับการปกป้องให้เป็นที่พอใจต่อคณะกรรมการว่าด้วยการปกป้อง หลักการนี้อาจจะถูกผ่อนคลายเป็นการใช้ข้อจำกัดตามลำดับก่อนหลังกับการนำเข้าจากประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยที่อาจนำข้อจำกัดไปใช้กับประเทศตัวการเป็นหลักและประเทศที่สามแบบผ่อนปรนภายในช่วงเวลาไม่เกิน 4 ปี

- สิทธิของประเทศส่งออกในการใช้มาตรการตอบโต้มีอยู่อย่างจำกัดในช่วงเวลาหนึ่ง ภายใต้เงื่อนไขคือ เมื่อมีการใช้ข้อจำกัดเกี่ยวกับการนำเข้าตามบทบัญญัติของการปกป้อง ประเทศนำเข้าต้องให้การชดเชยบางอย่างกับประเทศส่งออกซึ่งปกติเป็นการลดภาษีนำเข้าให้กับสินค้าอื่น ถ้าการเจรจาสองฝ่ายไม่มีการตกลงเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนและประเทศนำเข้าได้ใช้การปกป้องที่ไม่สามารถต่อต้านได้ ประเทศส่งออกก็อาจจะหันไปใช้มาตรการตอบโต้ อย่างไรก็ตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการชดเชยมักเกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางการเมืองบ่อยๆ เนื่องจากบทบัญญัตินี้อาจกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศนำเข้า ถ้าการใช้มาตรการปกป้องเป็นผลมาจากการนำเข้าเพิ่มขึ้นจริงๆ และสอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยการปกป้อง ประเทศส่งออกอาจจะไม่นำมาตรการตอบโต้มาใช้ในช่วงเวลา 3 ปีแรกของการดำเนินมาตรการปกป้อง

เนื่องจากการนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็นเหตุให้อุตสาหกรรมภายในประเทศต้องแบกรับภาระด้านต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์หรือต้นทุนทางสังคมเพิ่มขึ้นและอาจเป็นสาเหตุของปัญหาทางสังคมและการเมือง ในกรณีเช่นนี้มาตรการปกป้องย่อมทำหน้าที่เป็น “safety valves” เพราะการปกป้องตามกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 19 ได้คุ้มครองผลิตภัณฑ์ของประเทศนำเข้าจากการนำเข้าเพิ่มขึ้นและหลีกเลี่ยงความเสียหายอย่างร้ายแรง

ที่จะเกิดแก่การผลิตภายในประเทศ อย่างไรก็ตามการใช้มาตรการปกป้องที่นานเกินไปย่อมมีแนวโน้มที่จะฝ่าฝืนวัตถุประสงค์หลักขององค์การการค้าโลก ได้แก่ การลดภาษีศุลกากรและอุปสรรคทางการค้าอื่นๆ เป็นสาระสำคัญ รวมถึงการจัดการประติบัติแบ่งแยกในเรื่องที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ

3.1.1.3.6 มาตรการการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-Related Investment Measures)

บางประเทศที่เปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศได้กำหนดข้อจำกัดมากมายกับการลงทุนเหล่านั้นเพื่อป้องกันและสนับสนุนอุตสาหกรรมภายในประเทศและป้องกันการไหลออกของเงินสำรองต่างประเทศ ข้อจำกัดเหล่านี้ประกอบด้วย local content requirements (ต้องการให้มีการซื้อหรือใช้สินค้าที่ผลิตได้ในท้องถิ่น), ความต้องการด้านการผลิต (ต้องการให้ส่วนประกอบบางอย่างถูกผลิตในประเทศ), ความต้องการด้านดุลการค้า, ความต้องการด้านการจำหน่ายในประเทศ, ความต้องการการถ่ายทอดเทคโนโลยี, การกำหนดเงื่อนไขการส่งออก (กำหนดเปอร์เซ็นต์การส่งออกของปริมาณการผลิต), ข้อจำกัดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ของท้องถิ่น, การจำกัดการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ, การจำกัดการโอนเงิน, ความต้องการใบอนุญาต, และการจำกัดการจ้างงาน โดยที่มาตรการบางอย่างก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการค้าซึ่งฝ่าฝืนมาตรา 3 และ 11 ของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์)

กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) 1947 ได้ห้ามใช้มาตรการลงทุนที่ฝ่าฝืนหลักการ national treatment และ การจำกัดเชิงปริมาณแต่ขอบเขตของการห้ามนี้ยังไม่กระจ่าง อย่างไรก็ตาม ความตกลงว่าด้วยมาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Agreement on Trade-Related Investment Measures : TRIMs) ได้ห้ามใช้มาตรการซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อบัญญัติของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) 1994 มาตรา 3 และ 11 ดังนั้น มาตรการการลงทุนของประเทศสมาชิกที่ขัดกับมาตราทั้งสองนี้จะต้องมีการยกเลิกไม่ว่าเป็นการบังคับใช้มาตรการโดยทั่วไปหรือเป็นเงื่อนไขการให้สิทธิประโยชน์ เพราะเป็นการกีดกันการนำเข้าหรือส่งออก ก่อให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

มาตรา 3 กำหนดให้ประเทศสมาชิกให้การปฏิบัติต่อสินค้านำเข้าไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสินค้าที่ผลิตในประเทศในเรื่องของภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ ภายในประเทศ รวมทั้งกฎระเบียบต่างๆ ที่จะมีผลต่อการขาย ชื่อ ขนส่ง จัดจำหน่าย หรือแม้กระทั่งการใช้ กล่าวคือ

เมื่อสินค้านำเข้ามาในประเทศแล้ว (ภายหลังจากเสียภาษีนำเข้า) ย่อมได้รับการปฏิบัติเท่ากับสินค้าที่ผลิตในประเทศ

มาตรา 11 ว่าด้วยการจัดการจำกัดปริมาณนำเข้าหรือส่งออก (Quantitative Restrictions :QR)

ตัวอย่างของมาตรการที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์)) 1994 มาตรา 3 หรือ 11 เช่น

- local content requirements เป็นมาตรการที่ต้องการให้วิสาหกิจซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการเจาะจงผลิตภัณฑ์ หรือในเงื่อนไขของปริมาณหรือมูลค่าของผลิตภัณฑ์ หรือในเงื่อนไขที่เป็นสัดส่วนของปริมาณหรือมูลค่าของการผลิตในท้องถิ่น (ฝ่าฝืนกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 3.4)
- ความต้องการด้านดุลการค้า เป็นมาตรการที่ต้องการให้การซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์นำเข้าของวิสาหกิจถูกจำกัดปริมาณโดยสัมพันธ์กับปริมาณหรือมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่วิสาหกิจส่งออก (ฝ่าฝืนกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 3.4) นอกจากนี้ยังรวมถึงมาตรการจำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์ซึ่งนำมาใช้หรือเกี่ยวข้องกับการผลิตในท้องถิ่นของวิสาหกิจ ไม่ว่าจะเป็นการจำกัดโดยทั่วไป หรืออนุญาตให้นำเข้าได้เท่าจำนวนที่สอดคล้องกับปริมาณหรือมูลค่าการส่งออกสินค้าที่ผลิตในประเทศ (ฝ่าฝืนกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 11.1)
- การจำกัดการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เป็นการจำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจ (ชิ้นส่วนและสินค้าอื่นๆ) ซึ่งนำมาใช้หรือเกี่ยวข้องกับการผลิตในท้องถิ่นโดยจำกัดการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในจำนวนที่สอดคล้องกับการไหลเข้าของเงินตราต่างประเทศตามที่วิสาหกิจแสวงหามาได้ (ฝ่าฝืนกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 11.1)
- การจำกัดการส่งออก (ความต้องการด้านการขายในประเทศ) เป็นการจำกัดการส่งออกของผลิตภัณฑ์หรือการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออกไม่จำเป็นการเจาะจงผลิตภัณฑ์ หรือในเงื่อนไขของ

ปริมาณหรือมูลค่าของผลิตภัณฑ์ หรือในเงื่อนไขที่เป็นสัดส่วนของ ปริมาณหรือมูลค่าของการผลิตในท้องถิ่น (ฝ่าฝืนกฎระเบียบของ ความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 11.1)

มาตรการต่างๆ เหล่านี้ไม่ว่าจะอยู่ในรูปคำสั่งหรือบังคับด้วยกฎหมาย ภายในประเทศหรือระเบียบบริหารหรือมาตรการ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์เมื่อปฏิบัติตามเงื่อนไข

มาตรการที่ไทยใช้และเข้าข่ายต้องห้ามคือ

(ก) การกำหนดเงื่อนไขการส่งออก (Export Requirement)

ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ป. 3/2537 ลง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537 เรื่อง แนวทางการพิจารณาข้อยกเว้นหรือผ่อนผันเงื่อนไขการส่งออก มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ โครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนก่อนประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 2/2536 ลงวันที่ 9 เมษายน 2536 ประสงค์จะขอแก้ไขเงื่อนไขการส่งออกให้ยื่นคำขอต่อ สำนักงานฯ โดยที่

- ถ้าเป็นโครงการในประเภท 1.18 กิจกรรมฆ่าและชำแหละสุกร 2.4 การแปรรูปหรือแปรสภาพโลหะ 5.8 การผลิตนม 5.16 การผลิตโทรศัพท์ 5.31 การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการหีบห่อ (กระดาษเคลือบโลหะ แผ่นฟิล์ม พลาสติก หรือฟิล์มอื่นเคลือบโลหะ) 5.38 การผลิตผลิตภัณฑ์ NON-DIARY CREAMER ให้ยกเลิกเงื่อนไขส่งออกไม่ว่าโครงการตั้งอยู่ในเขตใด ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับหลักเกณฑ์การร่วมทุนและจะคำนึงถึงการได้รับสิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากรตามเกณฑ์ ขณะที่โครงการได้รับอนุมัติการส่งเสริมด้วย
- ถ้าเป็นกิจการอื่นนอกจากที่ระบุ หากโครงการเดิมตั้งอยู่ในเขต 3 จะยกเลิกเงื่อนไขส่งออก แต่ถ้าโครงการเดิมตั้งอยู่ในเขต 1 หรือเขต 2 จะพิจารณาให้จำหน่ายในประเทศได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของมูลค่า ยอดขาย ทั้งนี้จะพิจารณาให้ยกเลิกหรือผ่อนผันเงื่อนไขการส่งออกเป็นรายๆ ไป เมื่อไม่ขัดกับหลักเกณฑ์การร่วมทุนและไม่เกิดผลกระทบต่อผู้ผลิตในประเทศรายอื่น

(ข) การกำหนดให้ใช้ชิ้นส่วนหรือวัตถุดิบภายในประเทศ⁶

การกำหนดให้บริษัทประกอบรถยนต์ใช้ชิ้นส่วนหรือวัตถุดิบที่ผลิตในประเทศของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนและกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งได้มีการยกเลิกตั้งแต่ 1 มกราคม 2543 และเพิ่มอัตราภาษีนำเข้าทดแทน สำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนไปก่อน เมษายน 2536 และมีเงื่อนไข local content ยังคงต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข local content เหมือนเดิม⁷

อย่างไรก็ตาม TRIMs ได้กำหนดข้อยกเว้นสำหรับประเทศซึ่งต้องแก้ไขมาตรการให้สอดคล้องกับความตกลงไว้ดังนี้

- ช่วงเวลาปรับเปลี่ยน (Transition period)

ช่วงเวลาปรับเปลี่ยนเป็นระยะเวลาที่ให้กำจัดมาตรการซึ่งฝ่าฝืนแต่ยังคงใช้ได้เมื่อแจ้งต่อองค์การการค้าโลกภายใน 90 วันหลังจาก TRIMs มีผลบังคับ ช่วงเวลาปรับเปลี่ยนแตกต่างกันออกไปในแต่ละกลุ่ม โดยที่ประเทศพัฒนามีเวลา 2 ปี ประเทศกำลังพัฒนามีเวลา 5 ปี (1 ม.ค. 2543) และประเทศพัฒนาน้อยที่สุดมีเวลา 7 ปี ขณะที่ช่วงเวลาปรับเปลี่ยนกำลังจะครบกำหนดไม่เกิน 1 ปี ประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากไม่มีความก้าวหน้าในวิธีการหรือแผนการเฉพาะในการกำจัดมาตรการ แต่ TRIMs ก็ได้ให้โอกาสขยายช่วงเวลาปรับเปลี่ยนเมื่อสมาชิกสามารถอธิบายถึงความยากลำบากเป็นพิเศษในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติ

⁶ เงื่อนไข local content คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้นำมาใช้กับการผลิตน้ำมันและผลิตภัณฑ์จากน้ำมัน การผลิตเครื่องยนต์สำหรับรถยนต์และรถจักรยานยนต์ การผลิตเครื่องยนต์สำหรับรถบรรทุกขนาดเล็ก (เฉพาะเครื่องยนต์ดีเซลและเบนซิน) การประกอบรถจักรยานยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์ขนาดไม่เกิน 150 ซีซี กระทรวงอุตสาหกรรมได้นำมาใช้กับการประกอบยานยนต์ประเภทต่างๆและอุตสาหกรรมนม

⁷ ดวงใจ อัครวจินตจิตร, "การลงทุนกับองค์การการค้าโลก," วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 19 (กันยายน 2542) :141-144.

- ข้อยกเว้นสำหรับประเทศกำลังพัฒนา (Exceptions for developing countries)

ประเทศกำลังพัฒนาได้รับอนุญาตให้ใช้มาตรการซึ่งฝ่าฝืนกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 3 และ 11 ถ้าอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 18 ที่สามารถละทิ้งข้อบัญญัติกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) ได้เพื่อความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจ

- การกำหนดความเสมอภาค (Equitable provisions)

เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายด้านความสามารถในการแข่งขันของบริษัทอันเกิดจากมาตรการต่างๆ จึงอนุญาตให้รัฐบาลนำมาตรการเดียวกันมาใช้กับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศรายใหม่ระหว่างช่วงเวลาปรับเปลี่ยน

มาตรการการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้าได้ให้ประโยชน์กับประเทศในระยะสั้นและเป็นผลเสียในระยะยาว บางรัฐบาลได้มองมาตรการการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้าว่าเป็นหนทางในการปกป้องและสนับสนุนอุตสาหกรรมภายในประเทศและเข้าใจผิดว่าเป็นการแก้ไขดุลการชำระเงินซึ่งกำลังแย่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งที่ในระยะยาวมาตรการการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้าอาจจะหน่วงการพัฒนาเศรษฐกิจและทำให้เศรษฐกิจของประเทศแยลงเพราะมีการสกัดกั้นการไหลอย่างเสรีของการลงทุน เช่น local content requirements บังคับให้ผู้ผลิตต่างชาติใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตได้ภายในประเทศซึ่งส่งผลให้ยอดขายของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนภายในประเทศเพิ่มขึ้นทันทีและอุตสาหกรรมนี้ยังได้รับการปกป้องจากการแข่งขัน แต่ในที่สุดอุตสาหกรรมนี้ย่อมประสบกับความล้มเหลวที่จะปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศเพราะไม่มีการพัฒนาที่ดีพอ ส่วนอุตสาหกรรมต่อเนื่องซึ่งใช้ชิ้นส่วนเหล่านี้ในการผลิตย่อมไม่สามารถจัดหาชิ้นส่วนและส่วนประกอบคุณภาพดีราคาถูกจากประเทศอื่น ทำให้ความสามารถในการผลิตสินค้าเพื่อแข่งขันกับต่างประเทศลดลง ทางด้านผู้บริโภคก็ไม่มีทางเลือกจำต้องจ่ายเงินซื้อสินค้าสำเร็จรูปในราคาแพงกว่าการนำเข้าชิ้นส่วนเสรี หรืออาจพบว่าการเติบโตของความต้องการภายในประเทศมีการหยุดนิ่งและไปขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมภายในประเทศในระยะยาว

ตัวอย่างของประเทศที่ใช้มาตรการฝ่าฝืนความตกลง TRIMs ได้แก่

ประเทศอินโดนีเซียได้นำมาตรการ local content requirements มาใช้กับรถยนต์ แต่เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2539 มีการประกาศว่าจะถอนมาตรการ local content requirements ของรถยนต์ภายใต้วิธีการของความตกลงว่าด้วยมาตรการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้า ต่อมาได้มีการยกเลิกมาตรการนี้เมื่อกลางปี 2542 และไม่ได้ขยายมาตรการนี้ออกไปอีก อย่างไรก็ตาม ประเทศอินโดนีเซียได้แนะนำโครงการรถยนต์แห่งชาติในปี 2539 ซึ่งให้การประสิทธิผลดีกว่าผลสำเร็จของมาตรการ local content requirements

ประเทศมาเลเซียมีการกำหนดนโยบายวัตถุดิบภายในประเทศ : local content requirements สำหรับรถยนต์ซึ่งมีผลบังคับเมื่อ 1 มกราคม 2535 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 : Local Content Requirement สำหรับรถยนต์ในประเทศมาเลเซีย

บังคับเมื่อ	ประเภท A	ประเภท B	ประเภท C
1 ธ.ค. 2535	30%	20%	local content requirements (สำหรับชิ้นส่วนเฉพาะ)
1 ธ.ค. 2536	40%	30%	(เหมือนเดิม)
1 ธ.ค. 2537	50%	35%	(เหมือนเดิม)
1 ธ.ค. 2538	55%	40%	(เหมือนเดิม)
1 ธ.ค. 2539	60%	45%	(เหมือนเดิม)
หลัง 2540	60%	45%	(เหมือนเดิม)

หมายเหตุ : ประเภท A คือ รถยนต์โดยสารที่มีขนาดของเครื่องยนต์น้อยกว่า 1,850 ซีซี

: ประเภท B คือ รถยนต์โดยสารที่มีขนาดของเครื่องยนต์เท่ากับหรือมากกว่า 1,850 ซีซี แต่น้อยกว่า 2,850 ซีซี และรถยนต์เพื่อการพาณิชย์ที่มีน้ำหนักโดยรวมน้อยกว่า 2,500 กิโลกรัม

: ประเภท C คือ รถยนต์โดยสารที่มีขนาดของเครื่องยนต์เท่ากับหรือมากกว่า 2,850 ซีซี และรถ off-road ที่มีน้ำหนักโดยรวมเท่ากับหรือมากกว่า 2,500 กิโลกรัม

นอกจากนี้ยังมีสิ่งจูงใจการลงทุนอื่นๆ ที่มาพร้อมกับมาตรการ local content requirements ได้แก่ The Promotion of Investment Act of 1986 บัญญัติให้แผนการผลิตที่บรรลุมาตรฐาน local content ได้รับสิทธิพิเศษ เช่น สถานะผู้บุกเบิก (pioneer status) ซึ่งได้รับส่วนลดภาษีรายได้ 70% เป็นเวลา 5 ปี หรือ การยกเว้นภาษีการลงทุน (investment tax allowance : ITAs) มาตรการเหล่านี้ได้มีการแจ้งต่อองค์การการค้าโลกและเมื่อปลายเดือนธันวาคม 2542 ได้มีการขอขยายไปจนถึงปลายปี 2544

ประเทศอินเดียได้มีการประกาศนโยบายรถยนต์ฉบับใหม่เมื่อเดือนธันวาคม 2540 ซึ่งกำหนดให้ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมรถยนต์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ร่างและลงนามในบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายใหม่ของอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม นโยบายนี้มีความขัดแย้งกับความตกลงว่าด้วยมาตรการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้า กล่าวคือ (1) นโยบายต้องการให้มีการใช้ local content 50% ภายใน 3 ปีนับแต่การนำเข้าชิ้นส่วน (CKD, SKD) ครั้งแรกได้รับการผ่านพิธีกรมศุลกากร และเพิ่มเป็น 70% ภายใน 5 ปี (2) นโยบายต้องการให้มีการส่งออกรถยนต์หรือชิ้นส่วนภายใน 3 ปีนับแต่เริ่มดำเนินงานและเป็นไปได้ที่มีการจำกัดการนำเข้าชิ้นส่วน (CKD, SKD) ให้สัมพันธ์กับระดับการส่งออก ซึ่งก็คือความต้องการด้านดุลการส่งออก/นำเข้า นอกจากนี้ภายใต้นโยบายนี้แล้วประเทศอินเดียยังจำกัดการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม โดยที่มาตรการทั้งหมดนี้ได้มีการแจ้งต่อองค์การการค้าโลก ดังนั้นจึงไม่ขัดแย้งกับความตกลง TRIMs หนึ่ง ประเทศอินเดียไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในนโยบายและไม่มีการขอขยายเวลาภายใต้ความตกลง TRIMs ซึ่งควรดำเนินการตั้งแต่วันที่ 2542

ประเทศฟิลิปปินส์ได้มีการกำหนดมาตรการ local content requirements และจำกัดการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนารถยนต์โดยสารและรถยนต์เพื่อการพาณิชย์ โดยที่มาตรการ local content requirements และการจำกัดการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ แตกต่างไปตามแรงขับเคลื่อนของรถยนต์โดยสาร รูปร่างและน้ำหนักรถยนต์เพื่อการพาณิชย์ มาตรการต่างๆ เหล่านี้ได้มีการแจ้งไปยังองค์การการค้าโลก และเมื่อเดือนตุลาคม 2542 ประเทศฟิลิปปินส์ได้มีการขอขยายเวลาไปถึงเดือนธันวาคม 2547 โดยอ้างว่าเป็นเพราะเหตุการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อบังคับของความตกลง TRIMs ได้อย่างเต็มที่ซึ่งคณะกรรมการการค้าสินค้ากำลังทบทวนเรื่องนี้

3.1.2 การสนับสนุนให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

ระเบียบข้อบังคับขององค์การการค้าโลกได้จัดให้มีการแข่งขันอย่างเท่าเทียมกันระหว่างทุกประเทศและระหว่างต่างชาติและพลเมืองของประเทศหนึ่งๆ แต่ก็มีข้อยกเว้นปรากฏอยู่ด้วยซึ่งแล้วแต่ว่าประเทศใดจะใช้ข้อยกเว้นให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศตน พร้อมกันนี้ระเบียบข้อบังคับ ๙ ยังได้มีการกำหนดมาตรการตอบโต้ไว้สำหรับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมด้วย

3.1.2.1 การใช้มาตรการระหว่างประเทศโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination)

แต่ละประเทศไม่ควรเลือกปฏิบัติกับประเทศคู่ค้าและไม่ควรแบ่งแยกระหว่างสินค้าหรือบริการของตนและประเทศอื่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติประกอบด้วยข้อกำหนด 2 ประการ คือ การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-favoured Nation Treatment : MFN) และ การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment)

3.1.2.1.1 การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-favoured Nation Treatment : MFN)

การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง ต้องการให้ประเทศสมาชิกมีการปฏิบัติต่อสินค้านำเข้าจากประเทศสมาชิกอื่นๆ ทุกประเทศอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นการเรียกเก็บภาษีศุลกากร ค่าธรรมเนียม หรือการดำเนินมาตรการใดๆ การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) มีรากฐานมาจากหลักต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน (reciprocity) ซึ่งเป็นการเจรจาการค้าระหว่างประเทศสองฝ่ายโดยที่ต่างฝ่ายต่างมีการตอบแทนทางการค้าซึ่งกันและกัน และหลักต่างตอบแทนซึ่งกันและกันมีการขยายไปสู่การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง คือ สิ่งใดที่ประเทศคู่เจรจามีการตอบแทนซึ่งกันและกัน ประเทศอื่นที่ไม่ได้เข้าร่วมเจรจาย่อมได้รับการปฏิบัติในสิ่งเหล่านี้้อย่างเท่าเทียมกัน ความคิดเกี่ยวกับ MFN ได้เกิดขึ้นมายาวนานก่อนที่จะมีกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) ซึ่งปรากฏในรูปของข้อตกลงทางการค้าสองฝ่าย แต่ในช่วง ค.ศ.1930s ได้มีการนำมาตราหลายๆ อย่างมาใช้ที่ขัดกับหลักการของ MFN ก่อให้เกิดกลุ่มการค้าขึ้น และส่งผลให้ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ได้มีการนำหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) แบบไม่มีเงื่อนไขมารวมอยู่ในกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) บนพื้นฐานของระบบการค้าหลายฝ่าย⁸

ตามหลักต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน ประเทศที่เข้าร่วมเจรจาย่อมมีการเสียเปรียบเมื่ออำนาจการเจรจาของฝ่ายตนน้อยกว่าอีกประเทศหนึ่ง เช่น การเจรจาระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา เมื่อเป็นเช่นนี้ ประเทศพัฒนาแล้วยอมเจรจาเพื่อให้

⁸ <http://www.miti.go.jp/english/index.html> , 2000 : 7.

ฝ่ายตนได้เปรียบโดยให้ประเทศกำลังพัฒนาเปิดตลาดสินค้าที่มีมูลค่าสูง เช่น เครื่องจักร แต่ประเทศพัฒนาแล้วกลับตอบแทนด้วยการเปิดตลาดสินค้าที่ประเทศกำลังพัฒนาไม่มีความได้เปรียบ อาจเป็นสินค้าที่ประเทศกำลังพัฒนาไม่มีความสามารถในการผลิต ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหลักต่างตอบแทนซึ่งกันและกันไม่จำเป็นที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางการค้ากับประเทศที่เข้าร่วมเจรจาทั้งสองฝ่ายเสมอไป เป็นการไม่สอดคล้องกับแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ที่สนับสนุนให้มีการเปิดเสรีทางการค้า ซึ่งกล่าวว่าประเทศที่ทำการค้าต่อกันย่อมได้ประโยชน์จากการค้าทั้งสองฝ่าย เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าหลักต่างตอบแทนซึ่งกันและกันไม่สามารถสกัดกั้นการใช้อำนาจของประเทศพัฒนาแล้วในการบีบบังคับประเทศกำลังพัฒนาให้เปิดตลาดสินค้าที่ฝ่ายตนได้เปรียบ

หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) ถูกกำหนดไว้ในกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) มาตรา 1, 13 และ 17

กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) มาตรา 1 วรรค 1 บัญญัติว่า “ในส่วนของที่เกี่ยวกับอากรศุลกากรและค่าภาระชนิดใดๆ ที่เรียกเก็บหรือเกี่ยวข้องกับ การนำเข้าหรือส่งออก หรือเรียกเก็บจากการโอนเงินระหว่างประเทศที่ชำระสำหรับการนำเข้าหรือส่งออก และในส่วนของที่เกี่ยวกับวิธีการเรียกเก็บอากรและค่าภาระเช่นว่านั้น และในส่วนของที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์และพิธีการทั้งปวงเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออก และในส่วนของที่เกี่ยวกับเรื่องทั้งปวงที่อ้างถึงในวรรค 2 และ 4 ของมาตรา 3⁹ ผลประโยชน์ การอนุเคราะห์ เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันใดๆที่ภาคี

⁹ มาตรา 3 วรรค 2 บัญญัติว่า “บรรดาผลิตภัณฑ์ของอาณาเขตของภาคีคู่สัญญาใดซึ่งนำเข้ามาในอาณาเขตของภาคีคู่สัญญาอื่นใดจะไม่ถูกเรียกเก็บภาษีภายในหรือค่าภาระภายในไม่ว่าในรูปแบบใดๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม เกินกว่าที่ใช้บังคับอยู่แก่ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ยิ่งไปกว่านั้นภาคีคู่สัญญาไม่อาจเรียกเก็บภาษีภายในหรือค่าภาระภายในอื่นๆ จากผลิตภัณฑ์นำเข้าหรือผลิตภัณฑ์ภายในประเทศในลักษณะที่ขัดแย้งกับหลักการที่ระบุไว้ในวรรค 1 (บรรดาภาคีคู่สัญญายอมรับว่าภาษีภายในและค่าภาระภายในอื่นๆ และกฎหมายข้อบังคับ และข้อกำหนดซึ่งมีผลกระทบต่อการขายภายใน การเสนอขาย การซื้อ การขนส่ง การจำหน่าย หรือการใช้ของผลิตภัณฑ์ และข้อบังคับภายในเกี่ยวกับปริมาณซึ่งต้องมีการผสม การแปรรูป หรือการใช้ผลิตภัณฑ์ในจำนวนหรือสัดส่วนที่กำหนด ไม่ควรจะนำมาใช้บังคับกับผลิตภัณฑ์นำเข้าหรือผลิตภัณฑ์ภายในประเทศในลักษณะที่เป็นการให้ความคุ้มครองแก่การผลิตภายในประเทศ)”

คู่สัญญาใดให้แก่ผลิตภัณฑ์ใดซึ่งมีถิ่นกำเนิดในประเทศอื่นใดหรือมีจุดหมายปลายทางไปยังประเทศอื่นใดจะต้องให้โดยทันทีและปราศจากเงื่อนไขแก่ผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน ซึ่งมีถิ่นกำเนิดในภาคีคู่สัญญาอื่นทั้งปวงหรือมีจุดหมายปลายทางไปยังอาณาเขตของภาคีคู่สัญญาอื่นทั้งปวง”

กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 13 บัญญัติเกี่ยวกับการบริหารข้อจำกัดด้านปริมาณโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discriminatory Administration of Quantitative Restrictions) ว่า การจำกัดปริมาณหรือการกำหนดโควตาภาษีสำหรับผลิตภัณฑ์ใดๆ ต้องดำเนินการโดยไม่เลือกปฏิบัติ

กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 17 บัญญัติเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจเพื่อการค้า หมายถึง รัฐวิสาหกิจหรือวิสาหกิจเอกชนที่ได้รับสิทธิขาดแต่เพียงผู้เดียวหรือสิทธิพิเศษให้ทำการซื้อหรือจำหน่ายจากการนำเข้าหรือส่งออก เนื่องจากสถานะผูกขาดเช่นนี้ย่อมทำให้วิสาหกิจเหล่านี้สามารถค้าขายระหว่างประเทศได้โดยมีการแยกปฏิบัติและจำกัดการนำเข้า ดังนั้นกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) จึงบังคับให้วิสาหกิจเหล่านี้ไม่มีการเลือกปฏิบัติซึ่งหมายถึงหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) ด้วย

นอกจากนี้หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) ยังบัญญัติไว้ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) มาตรา 2, ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPS) มาตรา 4

มาตรา 3 วรรค 4 บัญญัติว่า “บรรดาผลิตภัณฑ์ของอาณาเขตของภาคีคู่สัญญาใดซึ่งนำเข้ามาในอาณาเขตของภาคีคู่สัญญาอื่นใดจะได้รับการปฏิบัติซึ่งไม่ด้อยไปกว่าการปฏิบัติที่ได้ให้แก่ผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันซึ่งมีแหล่งกำเนิดภายในชาติในเรื่องทั้งปวงที่เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ และข้อกำหนด ซึ่งกระทบต่อการขายภายใน การเสนอขาย การซื้อ การขนส่ง การจำหน่าย หรือการใช้ บทบัญญัติของวรรคนี้จะไม่ห้ามการใช้บังคับค่าภาระในการขนส่งภายในที่แตกต่างกัน ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานโดยเฉพาะของการดำเนินงานทางเศรษฐกิจของวิธีการขนส่งและมีใช้บนพื้นฐานของสัญชาติของผลิตภัณฑ์”

ข้อยกเว้นของการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์¹⁰

(ก) มาตรา 20 ข้อยกเว้นทั่วไป

กล่าวว่าประเทศต่างๆ จะใช้มาตรการใดๆ ที่อาจขัดกับหลักการของความตกลงภายใต้องค์การการค้าโลกได้แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจ หรืออย่างไม่มีเหตุผลระหว่างประเทศต่างๆ ซึ่งอยู่ในสภาพการณ์เดียวกัน หรือก่อให้เกิดการจำกัดที่แอบแฝงต่อการค้าระหว่างประเทศ โดยมาตรการนั้นต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่

- จำเป็นเพื่อปกป้องศีลธรรมอันดีของประชาชน
- จำเป็นเพื่อปกป้องชีวิต หรือสุขภาพมนุษย์ สัตว์ หรือ พืช
- เกี่ยวกับการนำเข้าหรือส่งออกทองคำหรือเงิน
- จำเป็นเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของความตกลงนี้ รวมทั้งกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบังคับทางศุลกากร การบังคับการผูกขาดที่ดำเนินการภายใต้มาตรา 2 วรรค 4 และมาตรา 17 เพื่อคุ้มครองสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ และการป้องกันการปฏิบัติที่เป็นการหลอกลวง
- เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้แรงงานของนักโทษ
- กำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินสมบัติของชาติซึ่งมีคุณค่าทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี
- เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถใช้ให้หมดไปได้ โดยมาตรการนั้นต้องให้ควบคู่กับการจำกัดการผลิตหรือการบริโภคภายในประเทศ
- เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีของความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสินค้าโภคภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับจากกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์)
- เกี่ยวข้องกับการจำกัดการส่งออกเพื่อรักษาไว้ซึ่งวัตถุดิบภายในประเทศที่จำเป็นต่อกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมภายในประเทศระหว่างช่วงเวลาที่ราคาวัตถุดิบภายในประเทศต่ำกว่าราคา

¹⁰ ทัชชัมย์ ฤกษ์สุด, "MFN กับองค์การการค้าโลก," วารสารกฎหมายฉบับครบรอบ 20 ปี (พฤศจิกายน 2543) : 342.

ตลาดโลก ซึ่งการจำกัดนั้นต้องเป็นส่วนหนึ่งของแผนทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ แต่การจำกัดการส่งออกต้องไม่เป็นการเพิ่มการส่งออกหรือเพิ่มการคุ้มครองให้กับอุตสาหกรรมภายในประเทศ และต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ

- จำเป็นต่อการได้มาหรือการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ซึ่งขาดแคลนโดยทั่วไปภายในประเทศหรือในท้องถิ่น โดยการใช้มาตรการนั้นต้องอยู่บนหลักการที่ทุกรัฐภาคีมีสิทธิได้ส่วนแบ่งที่เป็นธรรมตามอุปทานระหว่างประเทศของผลิตภัณฑ์นั้น และมาตรการดังกล่าวต้องยุติลงทันทีที่เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดมาตรการนั้นได้สิ้นสุดลง

(ข) The Generalized System of Preferences : GSP

เป็นระบบที่ประเทศพัฒนาแล้วกำหนดอัตราภาษีที่ต่ำกว่าอัตราปกติภายใต้สถานะ MFN ให้กับผลิตภัณฑ์ที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อเพิ่มความสามารถในการส่งออกและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา GSP มีลักษณะดังนี้ (1) ภาษีที่ให้สิทธิพิเศษอาจจะนำไปใช้กับประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางการเมืองและประวัติศาสตร์เป็นพิเศษ และประเทศกำลังพัฒนาเป็นการทั่วไป (2) ผู้ได้รับประโยชน์ถูกจำกัดเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา และ (3) เป็นการให้ฝ่ายเดียวจากประเทศพัฒนาแล้วไปยังประเทศกำลังพัฒนา

(ค) การรวมกลุ่มการค้าในระดับภูมิภาค (Regional Integration)

การรวมกลุ่มการค้าในระดับภูมิภาคย่อมก่อให้เกิดการค้าเสรีระหว่างประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเดียวกันและกีดกันทางการค้ากับประเทศนอกกลุ่ม โดยที่การรวมกลุ่มการค้าในระดับภูมิภาคอาจจะนำไปสู่การขัดแย้งกับหลักการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) และหลักการค้าเสรี เพราะประเทศภายในกลุ่มและนอกกลุ่มได้รับการปฏิบัติแตกต่างกัน เป็นเหตุให้ประเทศนอกกลุ่มได้รับผลกระทบเชิงลบจากการรวมกลุ่มเช่นนี้ ดังนั้น มาตรา 24 ของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) จึงอนุญาตให้การรวมกลุ่มการค้าในระดับภูมิภาคเป็นข้อยกเว้นของหลักการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) ถ้าปฏิบัติตามเงื่อนไขคือ (1) ภาษีและอุปสรรคทางการค้าอื่นๆ ต้องถูกขจัดโดยคำนึงถึงการค้าอย่างมากทั้งหมดภายในภูมิภาค (2) ภาษีและอุปสรรคทางการค้าอื่นๆ ที่นำไปใช้กับประเทศนอกกลุ่มต้องไม่สูงกว่าหรือจำกัดมากกว่าที่เคยเป็นมาก่อนการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาค

(ง) การไม่ใช้ความตกลงการค้าพหุภาคีระหว่างสมาชิกบางราย
(มาตรา 13 ของความตกลงมาร์ราเกชจัดตั้งองค์การการค้าโลก)

กล่าวคือความตกลงนี้และความตกลงการค้าพหุภาคีอื่น ๆ จะไม่นำไปใช้ระหว่างสมาชิกใด กับสมาชิกอื่นใด เมื่อ (1) ความตกลงนี้มีผลใช้บังคับ เฉพาะเมื่อกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) 1947 มาตรา 35 ได้ถูกหยิบยกขึ้นก่อนหน้าและมีผลระหว่างสมาชิกดั้งเดิมขององค์การการค้าโลกซึ่งเป็นภาคีสัญญาของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) 1947 หรือ (2) ระหว่างสมาชิกและสมาชิกอื่นซึ่งได้ภาคยานุวัติภายใต้มาตรา 12 เฉพาะถ้าสมาชิกไม่มีการยินยอมให้มีการบังคับใช้ได้แจ้งการไม่ยินยอมไปยังที่ประชุมรัฐมนตรีก่อนการให้ความเห็นชอบต่อความตกลงเกี่ยวกับข้อกำหนดของการภาคยานุวัติโดยที่ประชุมรัฐมนตรี

(จ) ความตกลงหลายฝ่าย (Plurilateral Agreements)

เป็นความตกลงที่มีประเทศสมาชิกเพียงบางประเทศเท่านั้นที่เป็นภาคี ซึ่งมีอยู่ 2 ความตกลง¹¹ คือ ความตกลงว่าด้วยการค้าเครื่องบินพลเรือน (Agreement on Trade in Civil Aircraft) และความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อโดยรัฐ (Government Procurement Agreement : GPA)

¹¹ เดิมองค์การการค้าโลกมีความตกลงหลายฝ่ายรวม 4 ความตกลง ได้แก่ ความตกลงว่าด้วยการค้าเครื่องบินพลเรือน ความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อโดยรัฐ ความตกลงว่าด้วยนมและผลิตภัณฑ์นมระหว่างประเทศ ความตกลงว่าด้วยเนื้อสัตว์ระหว่างประเทศ แต่เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2540 ที่ประชุมคณะมนตรีว่าด้วยเนื้อสัตว์ระหว่างประเทศ และ คณะมนตรีว่าด้วยนมและผลิตภัณฑ์นมระหว่างประเทศ เห็นควรให้ยกเลิกความตกลงทั้งสอง เพราะเห็นว่ามีความตกลงเกษตรและความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ซึ่งครอบคลุมเรื่องเนื้อไก่ ไก่ และเนื้อนมและผลิตภัณฑ์นมระหว่างประเทศอยู่แล้ว

(ฉ) ข้อยกเว้นอื่น ๆ

- มาตรา 24.3 ข้อยกเว้นจากกฎเกณฑ์การไม่เลือกปฏิบัติ บัญญัติว่า “บทบัญญัติของมาตรา 13 (การบริหารข้อจำกัดด้านปริมาณโดยไม่เลือกปฏิบัติ) จะไม่ห้ามกลุ่มของอาณาเขตซึ่งมีโควตาส่วนกันในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ในการที่จะใช้ข้อจำกัดต่อการนำเข้าจากประเทศอื่นแต่มีใช้ในระหว่างกันเอง ซึ่งข้อจำกัดตามบทบัญญัติของมาตรา 12 (ข้อจำกัดในการคุ้มครองดุลการชำระเงิน) หรือหมวดบีของมาตรา 18 (ความช่วยเหลือของรัฐบาลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ) โดยมีเงื่อนไขว่าข้อจำกัดนั้นสอดคล้องกับบทบัญญัติของมาตรา 13 ในทุกกรณี”
- มาตรา 1.2 “สิทธิพิเศษซึ่งมีผลใช้บังคับโดยเฉพาะระหว่างดินแดนตั้งแต่สองแห่งหรือมากกว่านั้นขึ้นไปซึ่งในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.1939 เกี่ยวพันกันโดยอธิปไตยร่วมกัน หรือโดยความสัมพันธ์ของการป้องกัน หรืออาณัตินิคม และซึ่งระบุไว้ในภาคผนวก บี ซี และ ดี ภายใต้บังคับของเงื่อนไขที่วางไว้” เป็นการให้สิทธิพิเศษที่มีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ซึ่งใช้บังคับในวันที่มีการลงนามในกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์)) เช่น ประเทศอาณานิคมของอังกฤษ
- มาตรา 21 ข้อยกเว้นด้านความมั่นคง
- มาตรา 9.3 ของความตกลงมาร์ราเกชจัดตั้งองค์การการค้าโลก บัญญัติว่า “ในสถานการณ์พิเศษ ที่ประชุมรัฐมนตรีอาจตัดสินใจที่จะยกเว้นพันธกรณีที่บังคับสมาชิก โดยความตกลงนี้หรือความตกลงการค้าพหุภาคีใดๆ ทั้งนี้ ข้อตัดสินใจเช่นว่านั้นจะต้องทำโดยใช้คะแนนเสียงจำนวนสามในสี่ของสมาชิกเว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในวรรคนี้”

หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) มีผลในเชิงเศรษฐศาสตร์หลายๆ ด้าน ดังนี้

- (ก) เศรษฐกิจโลกมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ทำให้ประเทศต่างๆ มีความเป็นไปได้ที่จะนำเข้าสินค้าจากประเทศที่มีประสิทธิภาพในการผลิตมากที่สุดซึ่งเป็นไปตามหลัก ความได้

เปรียบเทียบเปรียบเทียบ (comparative advantage) แม้จะมีการนำภาษีศุลกากรมาใช้ ก็จะต้องเก็บจากทุกประเทศอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการค้า

- (ข) ระบบการค้าหลายฝ่ายมีความมั่นคง เพราะหลักการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) ต้องการให้การประติบัติต่างๆ ที่ให้กับประเทศหนึ่งมีผลทันทีและไม่มีเงื่อนไขกับประเทศอื่นๆ ทั้งหมด เช่นเดียวกับข้อจำกัดทางการค้าต่างๆ ที่ต้องถูกนำมาใช้อย่างเท่าเทียมกัน แต่การนำข้อจำกัดทางการค้ามาใช้เป็นการเพิ่มความเสี่ยงในการถูกตอบโต้ทางการค้าและมีต้นทุนในการดำเนินงานดังกล่าว เมื่อเป็นเช่นนี้จึงหันมาสนับสนุนระบบการค้าเสรี
- (ค) ต้นทุนในการรักษาระบบการค้าหลายฝ่ายลดลง

มาตรการที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ที่เป็นปัญหา คือ มาตรการของประเทศแคนาดาที่ชื่อว่า "the Auto Pact" เป็นข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์รถยนต์ระหว่างประเทศแคนาดาและสหรัฐอเมริกาซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่ปี 2509 ระบบนี้ให้การยกเว้นภาษีแก่รถยนต์ที่นำเข้าโดยบางบริษัทที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในขณะที่บริษัทอื่นต้องจ่ายภาษี 6.1% (ณ เดือน มกราคม 2542) ทั้งๆ ที่บริษัทให้บริการเหมือนกันคือนำเข้าและจำหน่ายรถยนต์

3.1.2.1.2 การประติบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment)

หลักการ National treatment ตามกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์)) มาตรา 3 ต้องการให้ประเทศสมาชิกประติบัติเยี่ยงคนชาติต่อประเทศสมาชิกอื่นๆ ทั้งหมด วัตถุประสงค์ของการค้าภายในประเทศที่แอบแฝงอยู่ เพื่อป้องกันประเทศสมาชิกจากการใช้มาตรการเลือกประติบัติกับสินค้านำเข้า และป้องกันการใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากรมาหักล้างกับผลกระทบอันเกิดจากภาษีศุลกากร

มาตรา 3.1 กำหนดหลักทั่วไปว่าประเทศสมาชิกต้องไม่นำภาษีหรือค่าธรรมเนียมภายในอื่นใด รวมถึงกฎระเบียบและมาตรการใดๆ มาใช้กับผลิตภัณฑ์ภายในประเทศหรือนำเข้าเพื่อปกป้องการผลิตภายในประเทศ

กรณีของภาษีหรือค่าธรรมเนียมอื่นใด มาตรา 3.2 บัญญัติว่า ประเทศสมาชิกจะไม่ใช่มาตรฐานที่สูงกว่าที่ใช้กับผลิตภัณฑ์ภายในประเทศระหว่างสินค้าเหมือนกันภายในประเทศและนำเข้า หรือระหว่างผลิตภัณฑ์ทดแทนหรือแข่งขันโดยตรงและสินค้านำเข้า

กรณีกฎและระเบียบภายใน มาตรา 3.4 บัญญัติว่า ประเทศสมาชิกจะปฏิบัติต่อผลิตภัณฑ์นำเข้าเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อผลิตภัณฑ์เหมือนกัน¹²ภายในประเทศ

นอกจากนี้หลักการ National treatment ได้ขยายไปสู่ความตกลงว่าด้วยสินค้า เช่น ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBT) มาตรา 5.1.1, ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) มาตรา 17 ที่นำมาใช้กับการบริการและผู้ให้บริการ, ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPS) มาตรา 3 เพื่อคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา, และความตกลงหลายฝ่ายว่าด้วยการจัดซื้อโดยรัฐ

ข้อยกเว้นที่จะไม่ใช้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติมีดังต่อไปนี้

(ก) การจัดซื้อโดยรัฐ

มาตรา 3.8 (เอ) อนุญาตให้รัฐบาลซื้อผลิตภัณฑ์ในประเทศก่อนได้ เพราะเหตุผลของการจัดซื้อโดยรัฐเป็นนโยบายของชาติ เช่น เหตุผลด้านความมั่นคง หรือเหตุผลในการสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก อุตสาหกรรมท้องถิ่น หรือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม ความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อโดยรัฐเสนอให้มีการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ดังนั้น หลักการ National treatment จึงนำมาใช้กับประเทศสมาชิกที่เป็นภาคีความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อโดยรัฐ และไม่ใช้กับประเทศสมาชิกอื่น

¹² เกณฑ์การกำหนดผลิตภัณฑ์เหมือนกันให้พิจารณา การแยกแยะภาษีศุลกากร การใช้สุดท้ายของผลิตภัณฑ์ในตลาดที่กำหนด รสนิยมและนิสัยของผู้บริโภค และคุณสมบัติ ธรรมชาติ คุณภาพของผลิตภัณฑ์

(ข) การอุดหนุนภายในประเทศ

มาตรา 3.8 (บี) อนุญาตให้มีการอุดหนุนผู้ผลิตภายในประเทศเป็นการเฉพาะภายใต้เงื่อนไขว่าต้องไม่ฝ่าฝืนบทบัญญัติอื่นในกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์)) มาตรา 3 และความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้

(ค) กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์)) มาตรา 18 หมวดซี

การพัฒนาในขั้นแรกของแต่ละประเทศสามารถเพิ่มมาตรฐานชีวิตได้ด้วยการสนับสนุนการก่อตั้งอุตสาหกรรมทารกซึ่งอาจจะต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาล และเป้าหมายเช่นนี้อาจไม่บรรลุผลอย่างแท้จริงได้ถ้าใช้มาตรการซึ่งสอดคล้องกับกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์)) เมื่อเป็นเช่นนี้ มาตรา 18 หมวดซี จึงกำหนดให้แจ้งต่อประเทศภาคีองค์การการค้าโลกและนำเข้าคณะที่ปรึกษาหลังจากเสร็จสิ้นการปรึกษามาตรการเหล่านี้ซึ่งไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์)) สามารถนำไปใช้ได้ภายใต้ข้อจำกัดที่กำหนดแต่ยังคงปฏิบัติตามมาตรา 1, 2, และ 13 มาตรา 18 หมวดซี อนุญาตให้ใช้ทั้งมาตรการเกี่ยวกับเขตแดนและฝ่าฝืนหลักการ National treatment เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมทารกภายในประเทศซึ่งไม่เหมือนกับกรจำกัดการค้าด้วยเหตุผลดุลการชำระเงินของ มาตรา 18 หมวดบี

(ง) ข้อยกเว้นอื่นๆ

- มาตรา 3.10 และ มาตรา 4 โควต้าสิทธิของฟิล์มภาพยนตร์
- มาตรา 20 ข้อยกเว้นทั่วไป
- มาตรา 21 ข้อยกเว้นด้วยเหตุผลความมั่นคง
- มาตรา 9 ขององค์การการค้าโลก การสละสิทธิในหลักการ National treatment

การที่ประเทศนำเข้าพยายามเลือกปฏิบัติโดยใช้ภาษีภายในประเทศ และกฎระเบียบเพื่อคุ้มครองการผลิตของชาติอันเนื่องมาจากแรงกดดันของผู้ผลิตภายในประเทศ ทำให้เกิดการบิดเบือนเงื่อนไขการแข่งขันระหว่างสินค้าภายในประเทศและสินค้านำเข้าซึ่งนำไปสู่ การลดลงของสวัสดิการทางเศรษฐกิจ (economic welfare) แต่หลักการ National treatment ไม่ อนุญาตให้ใช้นโยบายที่คุ้มครองผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ ตามกฎระเบียบของความตกลงองค์ การการค้าโลก (กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์)) มาตรา 2 อนุญาตให้ใช้ ภาษีศุลกากรเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศเพราะภาษีศุลกากรมีความโปร่งใสมากกว่า และสามารถคาดเดาได้เนื่องจากการยื่นและพิมพ์ตารางภาษี ส่วนภาษีและกฎระเบียบภายใน เป็นอุปสรรคทางการค้าแบบซ่อนเร้น เพราะขาดความโปร่งใสและไม่สามารถคาดเดาได้ซึ่งก่อให้เกิด การบิดเบือนทางการค้าอย่างมาก ดังนั้น มาตรา 3 ของกฎระเบียบความตกลงองค์การการค้า โลก (แอกตต์) จึงได้สกัดกั้นการนำนโยบายและมาตรการคุ้มครองภายในมาใช้เพราะต้องการ สนับสนุนการค้าเสรี นอกจากนี้มาตรา 2 ยังได้กำหนดให้ใช้ภาษีศุลกากรเป็นเครื่องมือคุ้มครอง อุตสาหกรรมภายในประเทศ และการบรรลุลการค้าเสรีย่อมเกิดได้จากการลดภาษีศุลกากรแบบค่อย เป็นค่อยไป แม้ว่าจะมีการลดภาษีศุลกากรอันเนื่องมาจากการเจรจาการค้าแต่ถ้านำภาษีและกฎ ระเบียบภายในมาใช้เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในทันทีย่อมก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าภายใน ประเทศ ดังนั้นหลักการ National treatment จึงห้ามประเทศต่างๆ ใช้ภาษีและกฎระเบียบภายใน มาหักล้างกับประโยชน์ที่ได้รับจากการตกลงด้านภาษีศุลกากร

มาตรการเกี่ยวกับรถยนต์ที่เป็นปัญหาในแต่ละประเทศ ได้แก่

- (1) Corporate Average Fuel Economy (CAFE) ของสหรัฐอเมริกา
มาตรการนี้ต้องการให้รถยนต์ทุกรุ่นของบริษัทรถยนต์มีการประหยัดเชื้อเพลิงโดยเฉลี่ยสูงกว่าระดับที่กำหนด แต่รถยนต์ในประเทศกับรถยนต์นำเข้าใช้การคำนวณต่าง กลุ่มกัน
- (2) Local Content Requirements (LCR) สำหรับรถยนต์ในอินเดีย
LCR และการจำกัดการนำเข้าของชิ้นส่วนขึ้นอยู่กับการประชุมเกี่ยวกับ เป้าหมายการส่งออกซึ่งถือเป็นมาตรการแบบมีเงื่อนไขที่นำมาใช้ก่อนกับผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ

3.1.2.2 ความตกลงย่อยเกี่ยวกับการตอบโต้การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

บทบัญญัติของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) อนุญาตให้ ประเทศสมาชิกสามารถปกป้องอุตสาหกรรมภายในที่ได้รับผลกระทบเนื่องจากการแข่งขันที่ไม่เป็น

ธรรมจากประเทศอื่น โดยการส่งสินค้าเข้ามาท่วมตลาด หรือ ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาลในประเทศส่งออก และทำให้เกิดความเสียหายแก่อุตสาหกรรมภายในประเทศผู้นำเข้า การดำเนินมาตรการตอบโต้การกระทำที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าวสามารถทำได้โดยผ่านการเก็บอากรต่อต้านการท่วมตลาด และอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศตน และเพื่อให้เกิดการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างยุติธรรม มาตรการต่างๆ เหล่านี้ประกอบด้วย

3.1.2.2.1 มาตรการตอบโต้การท่วมตลาด (Anti-Dumping Measures)

การท่วมตลาด เกิดขึ้นเมื่อมีการนำเข้าในราคาที่ต่ำกว่าราคาจำหน่ายในตลาดผู้ส่งออก แต่การจำหน่ายแบบต่อรองราคาไม่ถือว่าเป็นการท่วมตลาด เมื่อมีการสอบสวนตาม Agreement on Implementation of Article VI of the General Agreement on Tariff and Trade 1994 (หรือความตกลงว่าด้วยการท่วมตลาด : Anti-Dumping Agreement) พบว่ามีการท่วมตลาดจริงและการนำเข้าเป็นสาเหตุอย่างชัดเจนที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับอุตสาหกรรมภายในประเทศซึ่งพิจารณาได้จากปริมาณนำเข้า ผลกระทบต่อราคา และผลกระทบอื่นๆ ต่ออุตสาหกรรมประเทศผู้ได้รับความเสียหายย่อมสามารถเก็บภาษีตอบโต้การท่วมตลาดเพื่อเยียวยาอุตสาหกรรมภายในประเทศได้ การเก็บภาษีนี้นำมาใช้ตราบเท่าที่ยังมีการท่วมตลาดแต่ไม่เกิน 5 ปีและถ้าจะต่ออีกก็ต้องแสดงหลักฐานความเสียหายเพิ่มเติม อย่างไรก็ตามผู้ส่งออกอาจตกลงที่จะเพิ่มราคาจำหน่ายโดยสมัครใจได้เพื่อให้ประเทศนำเข้าหยุดการสอบสวน

ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการตอบโต้การท่วมตลาดได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 6 และ ความตกลงว่าด้วยการท่วมตลาด ผู้ที่สามารถร้องเรียนเกี่ยวกับการท่วมตลาดได้คือ อุตสาหกรรมภายในประเทศ หรือ เจ้าหน้าที่ผู้ไต่สวนโดยที่ ความหมายของอุตสาหกรรมภายในประเทศมีอยู่ 2 นัยคือ นัยแรกหมายถึงอุตสาหกรรมทั้งหมดของสินค้าชนิดเดียวกับที่ร้องเรียน ส่วนนัยที่สองหมายถึงอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนค่อนข้างมากของสินค้าชนิดเดียวกับที่ร้องเรียน กล่าวคือ สถานะของอุตสาหกรรมที่ร้องเรียนต้องมีผลผลิตตั้งแต่ 25% ของผลผลิตรวมและเป็นอุตสาหกรรมที่มีผู้สนับสนุนมากกว่า 50% ของอุตสาหกรรมที่รวมทั้งผู้สนับสนุนและผู้คัดค้าน กรณีที่อุตสาหกรรมนั้นมีความสัมพันธ์กับผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าหรือเป็นผู้นำเข้าเอง จะไม่นับว่าเป็นอุตสาหกรรมภายใน สำหรับสินค้าที่ร้องเรียนต้องเป็นสินค้าชนิดเดียวกัน (Like Product) กล่าวคือ เป็นสินค้าที่มีลักษณะเหมือนกันทุกประการกับสินค้าท่วมตลาด หรือ เป็นสินค้าที่คล้ายคลึงกันอย่างมากกับสินค้าท่วมตลาด

การทุ่มตลาดหาได้จาก มูลค่าปกติ (normal value : NV) ลบด้วย ราคาส่งออก (export price : EP) โดยที่มูลค่าปกติ คือ ราคาที่ซื้อขายในประเทศผู้ส่งออกเมื่อปริมาณขายในประเทศผู้ส่งออกมีปริมาณถึง 5% ของปริมาณที่ส่งออกมายังประเทศผู้เสียหาย แต่ถ้าไม่มีข้อมูลสามารถใช้ราคาที่ส่งออกไปยังประเทศที่สาม หรือ ราคาที่คำนวณจากต้นทุนการผลิต ขณะที่ราคาส่งออกต้องเป็นราคาสินค้าที่ขายให้แก่ผู้นำเข้าในประเทศผู้เสียหายและเป็นราคาที่ขายทอดแรกให้แก่ผู้ซื้อที่ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้ขาย อนึ่ง การเปรียบเทียบราคาส่งออกกับมูลค่าปกติต้องเป็นการเปรียบเทียบอย่างเป็นธรรม ณ ระดับการค้าเดียวกัน ในเวลาเดียวกัน และต้องปรับความแตกต่างที่มีผลกระทบต่อเปรียบเทียบราคา เช่น ลักษณะทางกายภาพของสินค้า ค่าใช้จ่ายในการนำเข้า ภาษีทางอ้อม การให้ส่วนลด ค่าขนส่ง ค่าบรรจุหีบห่อ การให้เครดิต ค่าใช้จ่ายหลังการขาย ค่าคอมมิชชั่น อัตราแลกเปลี่ยน สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ (1) ความเสียหายอย่างมากต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ Material injury (2) การคุกคามว่าความเสียหายจะเกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมภายในประเทศ Threat of material injury และ (3) การชะงักงันอย่างรุนแรงในการก่อตั้งอุตสาหกรรมเช่นว่านั้น Material retardation of the establishment of a domestic industry ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดความเสียหายพิจารณาได้จาก (ก) มีปริมาณสินค้าทุ่มตลาดเพิ่มขึ้นมาก ในแง่ของ absolute terms หรือ เปรียบเทียบกับการผลิตหรือการบริโภคในประเทศผู้นำเข้า (ข) ผลกระทบต่อราคาสินค้าชนิดเดียวกัน ในแง่ของราคาสินค้าเข้าต่ำกว่าราคาภายใน หรือ ทำให้สินค้าในประเทศต้องลดราคา หรือ ทำให้สินค้าในประเทศไม่สามารถขึ้นราคาได้ และ (ค) ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องกับอุตสาหกรรมภายใน ไม่ว่าจะเป็น ประสิทธิภาพการผลิต ส่วนแบ่งการตลาด ผลผลิต สินค้าคงเหลือ การจ้างงาน การจำหน่าย เงินเดือน หรือค่าจ้าง กำไร ผลตอบแทนจากการลงทุน การลงทุน ความสามารถในการหาเงินทุน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมรถยนต์ยากที่จะประสบกับปัญหาการทุ่มตลาด แต่มักเกิดกับอุตสาหกรรมเหล็กซึ่งเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานในการผลิตชิ้นส่วนรถยนต์

3.1.2.2.2 การอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ (Subsidies and Countervailing Measures)

การอุดหนุนถือว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้นโยบายของรัฐบาลเป็นจริงในรูปแบบต่างๆ เช่น การให้เงินช่วยเหลือของรัฐบาล การยกเว้นภาษี การจัดเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ การให้เงินเชื่อเพื่อการส่งออกและลงทุน เป็นต้น เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์สามารถแบ่งการอุดหนุนได้เป็น 6 ประเภทคือ (1) การอุดหนุนเพื่อการส่งออก (2) การอุดหนุนเพื่อให้มีการใช้สินค้าภายใน

ประเทศมากกว่าสินค้านำเข้า (3) การอุดหนุนเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรม (4) การอุดหนุนเพื่อปรับโครงสร้าง (5) การอุดหนุนเพื่อการพัฒนาภูมิภาค และ (6) การอุดหนุนเพื่อการพัฒนาและวิจัย แต่เมื่อพิจารณาถึงผู้รับผลประโยชน์การอุดหนุนแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ (1) การอุดหนุนที่ไม่ถูกจำกัดสำหรับธุรกิจหรืออุตสาหกรรมเฉพาะ (การอุดหนุนที่ไม่เป็นการเฉพาะ) และ (2) การอุดหนุนที่จำกัดสำหรับธุรกิจหรืออุตสาหกรรมเฉพาะ (การอุดหนุนเฉพาะเจาะจง)

แม้ว่ารัฐบาลกล่าวอย่างชัดเจนต่อสาธารณชนถึงเป้าหมายในการอุดหนุนอันชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็เป็นที่รับรู้กันว่าการอุดหนุนของรัฐบาลอาจจะให้การปกป้องมากเกินไปต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ เพราะการอุดหนุนได้ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าโดยการบิดเบือนการแข่งขันซึ่งได้มีการพัฒนาอย่างเป็นธรรมชาติในระบบการค้าเสรี การส่งออกผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการอุดหนุนอาจจะทำให้อุตสาหกรรมในประเทศนำเข้าซึ่งผลิตผลิตภัณฑ์เหมือนกันได้รับความเสียหาย นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการอุดหนุนอาจจะได้รับประโยชน์ไม่เท่าในตลาดของประเทศที่สามและสกัดกั้นการส่งออกของประเทศอื่นไปยังตลาดของประเทศที่สาม ดังนั้น ความตกลงขององค์การการค้าโลกจึงได้ห้ามการอุดหนุนเพื่อการส่งออกและการอุดหนุนเพื่อให้มีการใช้สินค้าภายในประเทศมากกว่าสินค้านำเข้าสำหรับสินค้าอุตสาหกรรมเพราะก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการค้าอย่างสูง แม้แต่การอุดหนุนที่ไม่ได้ถูกห้ามองค์การการค้าโลกก็อนุญาตให้ประเทศนำเข้าสามารถเข้ามาตราการตอบโต้ได้

การอุดหนุนได้บัญญัติไว้ในกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 6, 16 และ ยังมีความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ (Agreement on Subsidies and Countervailing Measures : SCM) ซึ่งความตกลงนี้ได้มีการเจรจาในรอบอุรุกวัยเพื่อวางระเบียบข้อบังคับใหม่แทนที่ความตกลงว่าด้วยการอธิบายและการนำมาตรา 6, 16 และ 23 ของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) ไปปฏิบัติ ตามความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ได้กำหนดว่าการอุดหนุนย่อมมีอยู่เมื่อ มีการให้ความช่วยเหลือทางการเงินโดยรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลใดในอาณาเขตของประเทศสมาชิก หรือมีรายได้หรือการช่วยเหลือด้านราคาไม่ว่าในรูปแบบใดตามความหมายของมาตรา 16 แห่งกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) 1994 และจากการดำเนินการข้างต้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ขึ้น สำหรับการกระทำที่เป็นการให้ความช่วยเหลือทางการเงินประกอบด้วย

- (ก) การโอนเงินทุนโดยตรง (เช่น เงินให้เปล่า เงินกู้ และการซื้อหุ้นเพื่อช่วยเหลือบริษัท) และความสามารถในการโอนเงินหรือหนี้สินโดยตรง (เช่น การค้าประกันเงินกู้)

- (ข) รายได้รัฐบาลที่ถึงกำหนดรับแต่หายไป หรือที่ไม่ได้เรียกเก็บ (ได้แก่ สิ่งจูงใจทางด้านการคลัง เช่น เครดิตภาษี)
- (ค) รัฐบาลให้สินค้าหรือบริการที่นอกเหนือจากสาธารณูปโภคทั่วไป หรือซื้อสินค้า
- (ง) รัฐบาลจ่ายเงินแก่กองทุน หรือมอบหมาย หรือสั่งให้หน่วยงานเอกชนดำเนินหน้าที่อย่างหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งดังที่แสดงไว้ใน (ก) ถึง (ค) ข้างต้น ซึ่งปกติจะเป็นหน้าที่ของรัฐบาล ตามข้อเท็จจริงการปฏิบัตินั้นจะแตกต่างจากการปฏิบัติตามปกติของรัฐบาล

ความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ได้แบ่งการอุดหนุนออกเป็น 3 ประเภทเมื่อมีการให้โดยเจาะจง¹³ คือ

¹³ การตัดสินว่าการอุดหนุนเป็นการให้โดยเจาะจงแก่วิสาหกิจ หรือแก่อุตสาหกรรมหรือกลุ่มวิสาหกิจหรือกลุ่มอุตสาหกรรมหรือไม่ พิจารณาได้ดังนี้

- (1) มีการให้โดยเจาะจงเมื่อหน่วยงานที่มีอำนาจอนุญาต หรือกฎหมายที่หน่วยงานดังกล่าวปฏิบัติตามจำกัดการให้การอุดหนุนบางอย่างไว้ชัดเจน
- (2) ไม่มีการให้โดยเจาะจงเมื่อมีหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่มีเหตุผล เพื่อกำหนดสิทธิและปริมาณที่จะได้รับการอุดหนุน และการอุดหนุนเป็นการให้โดยอัตโนมัติเมื่อมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่มีเหตุผลต้องเป็นกลาง ไม่เข้าข้างกิจการหนึ่งกิจการใดเป็นพิเศษ และเป็นหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขทางเศรษฐศาสตร์ และใช้ได้โดยทั่วไป เช่น จำนวนลูกจ้าง หรือขนาดของวิสาหกิจ
- (3) แม้ว่าจะปรากฏซึ่งการอุดหนุนที่ไม่ระบุโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นผลจากการใช้หลักเกณฑ์ตามที่กำหนดใน (1) และ (2) หากมีเหตุผลเชื่อได้ว่าการอุดหนุนตามข้อเท็จจริงเป็นการอุดหนุนโดยเจาะจง อาจต้องนำปัจจัยอื่นมาพิจารณาด้วย ปัจจัยเช่นว่านั่นคือ
 - การขอรับการอุดหนุนโดยจำกัดจำนวนวิสาหกิจบางอย่าง
 - การขอรับการอุดหนุนอย่างชัดเจนโดยบางวิสาหกิจ
 - การให้การอุดหนุนแก่วิสาหกิจบางอย่างเป็นจำนวนมากอย่างไม่เป็นสัดส่วน
 - ในลักษณะที่หน่วยงานที่มีหน้าที่ให้การอุดหนุนใช้ดุลยพินิจตัดสินให้การอุดหนุน

(1) การอุดหนุนที่ห้ามใช้ (Prohibited Subsidies – red light)

การอุดหนุนที่ห้ามใช้ เป็นการอุดหนุนที่ไม่สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้จึงเข้าข่ายห้ามใช้ ประกอบด้วย การอุดหนุนเพื่อการส่งออก และการอุดหนุนเพื่อให้มีการใช้สินค้าภายในประเทศมากกว่าสินค้านำเข้า การอุดหนุนประเภทนี้ต้องยกเลิกภายใน 8 ปี ไม่เกิน พ.ศ.2545 แต่ประเทศพัฒนาแล้วใช้ได้ถึงสิ้นปี 2540 เท่านั้น ตามความตกลงนี้ได้อธิบายถึงมาตรการเกี่ยวกับการอุดหนุนเพื่อการส่งออกคือ

- การที่รัฐบาลให้การอุดหนุนโดยตรงแก่บริษัทหรืออุตสาหกรรมโดยขึ้นกับความสามารถของการส่งออก
- มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการให้โบนัสแก่ผลิตภัณฑ์ที่ส่งออก เช่น แผนการสกัดกั้นเงินตราต่างประเทศหรือการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน
- ค่าขนส่งภายในและค่าระวางเพื่อการส่งผลิตภัณฑ์ออกที่รัฐบาลเป็นผู้จัดหาให้หรือบังคับให้มี โดยมีเงื่อนไขที่ดีกว่าการขนส่งภายในประเทศ
- การให้โดยรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ในรูปแบบการที่รัฐบาลบังคับให้มีแก่ผลิตภัณฑ์นำเข้าหรือผลิตภัณฑ์ในประเทศ หรือบริการที่ใช้ในการผลิตสินค้าเพื่อส่งออก ภายใต้เงื่อนไขที่ดีกว่าการให้แก่ผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน หรือที่แข่งขันกันโดยตรง หรือบริการที่ใช้ในการผลิตสินค้าเพื่อการบริโภคภายใน ถ้า (กรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์) เงื่อนไขที่ให้แก่ผู้ส่งออกของตนดีกว่าเงื่อนไขที่มีอยู่ในเชิงพาณิชย์¹⁴ในตลาดโลก

ซึ่งต้องคำนึงถึงความหลากหลายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในขอบเขตอำนาจของหน่วยงานที่มีอำนาจอนุญาต รวมทั้งช่วงระยะเวลาระหว่างที่โครงการอุดหนุนดำเนินอยู่

- (4) การอุดหนุนที่จำกัดให้แก่บางวิสาหกิจที่ตั้งภายในเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่กำหนดไว้ภายในขอบเขตอำนาจของหน่วยงานที่มีอำนาจอนุญาต เป็นการให้โดยเจาะจง แต่การกำหนดหรือแก้ไขอัตราอากรที่ใช้ทั่วไปในทุกระดับของรัฐบาลไม่ถือว่าเป็นการอุดหนุนโดยเจาะจง

- (5) การอุดหนุนที่ห้ามใช้ (red light) เป็นการให้โดยเจาะจง

¹⁴ “ที่มีอยู่ในเชิงพาณิชย์” หมายถึง ไม่มีการจำกัดการเลือกระหว่างผลิตภัณฑ์ภายในประเทศและผลิตภัณฑ์นำเข้า และการเลือกนั้นขึ้นกับข้อพิจารณาเชิงพาณิชย์เท่านั้น

- การลดหย่อนบางส่วนหรือทั้งหมด หรือการผ่อนผันการชำระที่เกี่ยวกับการส่งออก ภาษีทางตรง หรือค่าใช้จ่ายสวัสดิการสังคม
- การให้ส่วนลดพิเศษที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลิตภัณฑ์ส่งออกหรือความสามารถในการส่งออกที่มากกว่าที่ให้แก่การผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศ ทั้งนี้ การคิด ส่วนลดพิเศษให้คำนวณจากฐานที่ใช้ในการเรียกเก็บภาษีทางตรง
- การยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีทางอ้อม แก่การผลิตและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งออกซึ่งมากกว่าภาษีที่เรียกเก็บจากการผลิตและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ เหมือนกันที่ขายเพื่อการบริโภคภายใน (ใช้สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการลดหย่อน ภาษีมูลค่าเพิ่มส่วนที่เกินด้วย)
- การยกเว้น ลดหย่อน หรือผ่อนผันเลื่อนการเก็บภาษีทางอ้อมสะสมในระยะแรก ของสินค้าหรือบริการที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ส่งออก มากกว่าการยกเว้น ลด หย่อน หรือผ่อนผันเลื่อนการเก็บภาษีทางอ้อมสะสมในระยะแรก กับสินค้าหรือ บริการที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์เหมือนกันที่จำหน่ายเพื่อบริโภคภายใน อย่างไรก็ตาม ถ้าภาษีทางอ้อมสะสมในระยะแรกอาจจะให้การยกเว้น ลดหย่อน หรือ ผ่อนผันเลื่อนการเก็บกับผลิตภัณฑ์ส่งออก แต่ไม่ให้การยกเว้น ลดหย่อน หรือ ผ่อนผันเลื่อนการเก็บภาษีกับผลิตภัณฑ์เหมือนกันที่จำหน่ายเพื่อบริโภคภายใน ประเทศ เมื่อภาษีทางอ้อมสะสมในระยะแรกเรียกเก็บจากวัตถุดิบที่นำมาใช้ใน การผลิตผลิตภัณฑ์ส่งออก (โดยมีการชดเชยปกติสำหรับของเสีย แต่ไม่ใช้กับ ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มและการปรับภาษีที่ขายแดนเพื่อการนั้น) ให้ตีความตามที่ ระบุไว้ในภาคผนวก II ของความตกลงนี้
- การลดหย่อนหรือการขอคืนค่าใช้จ่ายการนำเข้าที่มากกว่าค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บ จากวัตถุดิบนำเข้าที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ส่งออก (โดยมีการชดเชยปกติ สำหรับของเสีย) ถ้าบริษัทใช้วัตถุดิบภายในประเทศในปริมาณที่เท่าเทียมกันและ มีคุณภาพและคุณสมบัติเช่นเดียวกับวัตถุดิบนำเข้า เพื่อทดแทนวัตถุดิบนำเข้า เพื่อที่จะได้ประโยชน์จากบทบัญญัตินี้ ถ้าหากการนำเข้าและการดำเนินการส่ง ออกที่เกี่ยวข้องนั้นเกิดขึ้นภายในเวลาอันควรแต่ไม่เกิน 2 ปี รายการนี้ให้ตีความ ตามที่ระบุไว้ในภาคผนวก II, III ของความตกลงนี้
- การให้โดยรัฐบาลในการประกันสินเชื่อการส่งออกหรือโครงการประกันภัยต่างๆ ในการประกันภัยหรือโครงการค้ำประกันการเพิ่มขึ้นของต้นทุนผลิตภัณฑ์ส่งออก หรือโครงการความเสี่ยงอันเนื่องมาจากอัตราแลกเปลี่ยนในอัตราค่าปริเมียมซึ่งไม่

เพียงพอที่จะครอบคลุมต้นทุนการดำเนินการในระยะยาวและการขาดทุนของโครงการนั้น

- การช่วยเหลือของรัฐบาลในด้านสินเชื่อเพื่อการส่งออกในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าอัตราที่รัฐบาลต้องจ่ายจริง หรือผู้ส่งออกชำระเงินบางส่วนหรือทั้งหมดของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากผู้ส่งออกหรือสถาบันการเงินในการได้มาซึ่งสินเชื่อ ตราบเท่าที่ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ถูกใช้ไปเพื่อรักษาข้อได้เปรียบที่เป็นรูปธรรมในด้านการกำหนดเงื่อนไขของสินเชื่อเพื่อการส่งออก อย่างไรก็ตาม ถ้าสมาชิกเป็นภาคีของข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการให้สินเชื่อเพื่อการส่งออกโดยภาครัฐบาล ซึ่งอย่างน้อยมีสมาชิกแรกเริ่ม 12 ประเทศ ที่เป็นสมาชิกดั้งเดิมของความตกลงนี้ ณ วันที่ 1 มกราคม 2522 (หรือข้อตกลงที่สืบต่อซึ่งได้รับการรับรองจากสมาชิกดั้งเดิมเหล่านั้น) หรือถ้าในทางปฏิบัติสมาชิกใช้บทบัญญัติในเรื่องอัตราดอกเบี้ยในข้อตกลงที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติในเรื่องสินเชื่อเพื่อการส่งออกซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัตินี้ จะไม่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นการอุดหนุนการส่งออกที่ห้ามใช้
- ค่าใช้จ่ายอื่นใดก็ตามที่เกิดขึ้นในบัญชีของรัฐบาลเป็นการอุดหนุนการส่งออกตามความหมายของมาตรา 16 ของแกตต์ 1994

(2) การอุดหนุนที่อาจถูกมาตรการตอบโต้ (Actionable Subsidies – yellow light)

การอุดหนุนประเภทนี้ไม่ได้ถูกห้ามแต่อาจถูกมาตรการตอบโต้เมื่อมีความเสียหายต่อประโยชน์ของประเทศสมาชิกอื่นโดยให้การอุดหนุน ได้แก่ ทำความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกอื่น ทำความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในของสมาชิกอื่น ทำให้ได้ผลหรือเสื่อมเสียประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยตรงหรือโดยอ้อมแก่ประเทศสมาชิกอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ที่ได้จากข้อตกลงหย่อนที่มีการผูกพัน ความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกอื่น ให้ถือว่าเกิดขึ้นในกรณี (มาตรา 6.1)

- มูลค่าการอุดหนุนทั้งหมดของผลิตภัณฑ์ที่เกินกว่าร้อยละ 5 ของมูลค่าสินค้า
- เป็นการอุดหนุนเพื่อชดเชยการขาดทุนจากการดำเนินงานของอุตสาหกรรมหนึ่ง
- มีการอุดหนุนเพื่อชดเชยการขาดทุนของวิสาหกิจ นอกเหนือจากมาตรการที่ให้ครั้งเดียวซึ่งไม่เกิดขึ้นอีกและไม่สามารถให้ซ้ำแก่วิสาหกิจนั้น และเป็นการอุดหนุนเพียงเพื่อให้เวลาแก่การแก้ไขปัญหาในระยะยาวและเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทางสังคมที่ร้ายแรง

- การปลดหนี้ให้โดยตรงที่เป็นของรัฐบาลและการให้เงินช่วยเหลือเพื่อครอบคลุมการชำระหนี้

และการอุดหนุนได้ก่อให้เกิดผลประการใดประการหนึ่งหรือหลายประการ (มาตรา 6.3) ดังนี้

- ผลของการอุดหนุนเพื่อแทนที่หรือขัดขวางการนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันของประเทศสมาชิกอื่นไปยังตลาดของประเทศสมาชิกที่ให้การอุดหนุน หรือ ของประเทศสมาชิกอื่นจากตลาดของประเทศที่สาม
- ผลของการอุดหนุนทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการอุดหนุนสามารถตัดราคาลงได้อย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับราคาของผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันของประเทศสมาชิกอื่นในตลาดเดียวกันหรือเป็นการกีดราคาอย่างมาก ราคาสินค้าต่ำลง หรือ ยอดขายลดต่ำลงในตลาดเดียวกัน
- ผลของการอุดหนุนทำให้มีการเพิ่มขึ้นของส่วนแบ่งของตลาดโลกของประเทศสมาชิกที่ให้การอุดหนุน โดยเฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าโภคภัณฑ์ขั้นปฐมที่ได้รับการอุดหนุน (เว้นแต่ว่ามีความตกลงพหุภาคีอื่นที่จะนำมาใช้กับการค้าผลิตภัณฑ์หรือสินค้าโภคภัณฑ์นั้น) เมื่อเทียบกับส่วนแบ่งโดยเฉลี่ยของประเทศสมาชิคนั้นในช่วง 3 ปีก่อนหน้านั้น และมีแนวโน้มของส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นโดยไม่เปลี่ยนแปลงภายในช่วงเวลาที่มีการอุดหนุน

ในกรณีที่มีพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งในช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องย่อมถือว่าไม่มีการแทนที่หรือขัดขวางที่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง (มาตรา 6.7) กล่าวคือ

- การห้ามหรือการจำกัดการส่งออกผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันจากประเทศสมาชิกที่ฟ้องร้อง หรือการห้ามหรือจำกัดการนำเข้าจากประเทศสมาชิกที่ฟ้องร้องไปยังประเทศที่สามที่เกี่ยวข้อง
- คำตัดสินโดยรัฐบาลผู้นำเข้า ซึ่งดำเนินการผูกขาดทางการค้าหรือการค้าโดยรัฐในผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ที่จะย้ายการนำเข้าจากสมาชิกที่ฟ้องร้องไปยังอีกประเทศหนึ่งหรือประเทศทั้งหลาย โดยไม่มีเหตุผลทางพาณิชย์
- ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การประท้วง การหยุดชะงักของการขนส่งหรือเหตุสุดวิสัยอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการผลิต คุณภาพ ปริมาณ หรือราคาของผลิตภัณฑ์ที่มีเพื่อส่งออกจากสมาชิกที่ฟ้องร้อง
- ข้อตกลงที่มีอยู่แล้วในการจำกัดการส่งออกจากสมาชิกที่ฟ้องร้อง

- การลดลงของการส่งออกโดยสมัครใจในผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องจากประเทศที่ฟ้องร้อง (รวมถึงสถานการณ์ที่บริษัทของสมาชิกที่ฟ้องร้องเป็นอิสระในการโยกย้าย การส่งออกสินค้าดังกล่าวไปยังตลาดใหม่ อาทิ)
- ความล้มเหลวในการปฏิบัติตามมาตรฐานและข้อบังคับอื่นในประเทศนำเข้า

การอุดหนุนประเภทนี้ ได้แก่ การอุดหนุนที่ให้เฉพาะธุรกิจหรือให้โดยเจาะจงอุตสาหกรรม เป็นการให้เงินหรือประกันหนี้เอกชน รัฐยกเว้นการเรียกเก็บเงินจากเอกชน การประกันราคา

(3) การอุดหนุนที่ไม่ถูกมาตรการตอบโต้ (Non Actionable Subsidies – green light)

การอุดหนุนประเภทนี้ไม่ถูกห้ามและไม่ถูกมาตรการตอบโต้ (มาตรา 8) เป็นการอุดหนุนที่ประเทศสมาชิกสามารถทำได้ โดยไม่ถูกมาตรการตอบโต้ใดๆ จากประเทศสมาชิกอื่น ประกอบด้วยการอุดหนุนที่ไม่ใช่การให้โดยเจาะจงและการอุดหนุนที่เป็นการให้โดยเจาะจงภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ได้แก่ เพื่อการวิจัยและพัฒนา เพื่อการพัฒนาระดับภูมิภาค เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การดำเนินโครงการให้อุดหนุนที่เป็นการให้โดยเจาะจงภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ประเทศสมาชิกต้องแจ้งมาตรการที่มีอยู่ล่วงหน้าต่อคณะกรรมการ ไม่ช้ากว่าวันที่ 30 มิถุนายน ของทุกปี แม้ไม่มีมาตรการอุดหนุนก็ต้องแจ้งต่อสำนักเลขาธิการเป็นลายลักษณ์อักษร อย่างไรก็ตาม การอุดหนุนประเภทนี้สามารถใช้ได้เป็นเวลา 5 ปี โดยเริ่มจากวันที่ความตกลงองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ และภายในเวลาไม่ช้ากว่า 180 วัน ก่อนวันสิ้นสุดระยะเวลานี้ คณะกรรมการจะทบทวนการดำเนินการตามบทบัญญัติเหล่านั้น เพื่อตัดสินว่าจะขยายเวลาต่อไปอีกหรือไม่ (มาตรา 31)

การอุดหนุนเพื่อการวิจัยทางด้านอุตสาหกรรมซึ่งกระทำโดยบริษัท หรือโดยสัญญาว่าจ้างระหว่างบริษัทกับสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัย ถ้าครอบคลุมค่าใช้จ่ายไม่เกิน 75% ของค่าใช้จ่ายในการวิจัยทางอุตสาหกรรม หรือ การอุดหนุนเพื่อประยุกต์ผลวิจัยให้เป็นสินค้าเชิงพาณิชย์ครอบคลุมค่าใช้จ่ายไม่เกิน 50% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ซึ่งการอุดหนุนดังกล่าวจำกัดเฉพาะในเรื่อง

- ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร (นักวิจัย นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่สนับสนุนอื่นที่ว่าจ้างเพื่องานวิจัยโดยเฉพาะ)

- ค่าใช้จ่ายด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่ดินและอาคารที่ใช้ในการวิจัยโดยเฉพาะและเป็นการถาวร (ยกเว้นแต่เมื่อได้มีการจัดการในลักษณะที่เป็นเชิงพาณิชย์)
- ค่าใช้จ่ายด้านการปรึกษาและค่าบริการอื่นๆ ในลักษณะเดียวกันเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการวิจัย รวมทั้งงานวิจัย ความรู้เทคนิค และสิทธิบัตร ฯลฯ ที่ซื้อมา
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพิ่มเติมที่เกิดขึ้นโดยตรงอันเป็นผลจากกิจกรรมด้านการวิจัย
- ค่าใช้จ่ายในการบริหารอื่นๆ (เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายอื่นในลักษณะเดียวกัน) ที่เกิดขึ้นโดยตรงอันเป็นผลจากกิจกรรมด้านการวิจัย

การอุดหนุนที่ให้แก่มูลนิธิที่ด้อยโอกาสภายในอาณาเขตของประเทศสมาชิก ภายในกรอบของการพัฒนาระดับภูมิภาคเป็นการทั่วไป และเป็นการอุดหนุนที่ไม่เจาะจงภูมิภาค โดยมีเงื่อนไขว่า

- มูลนิธิด้อยโอกาสแต่ละแห่งต้องเป็นเขตทางภูมิศาสตร์ที่ติดต่อกันที่มีการระบอบอย่างชัดเจนในทางเศรษฐกิจและบริหารว่าเป็นพื้นที่ด้อยโอกาส
- มูลนิธินั้นได้รับการพิจารณาว่าเป็นมูลนิธิด้อยโอกาสบนพื้นฐานของหลักเกณฑ์ที่เป็นเหตุเป็นผลและเป็นกลาง โดยระบุว่าความยากลำบากของมูลนิธิได้เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่มากกว่าเหตุการณ์ชั่วคราว หลักเกณฑ์ดังกล่าวต้องได้รับการระบุอย่างชัดเจนไว้ในกฎหมายข้อบังคับหรือเอกสารของทางราชการอื่นๆ เพื่อให้สามารถพิสูจน์ได้
- ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจต้องขึ้นกับปัจจัยหนึ่งปัจจัยใด คือ ต้องมีระดับการว่างงานสูงกว่าโดยเฉลี่ยทั้งประเทศอย่างน้อยที่สุด 10% หรือ มีระดับรายได้ต่อหัวหรือรายได้ต่อครอบครัวอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือจีดีพีต่อหัว ต่ำกว่าโดยเฉลี่ยทั้งประเทศอย่างน้อยที่สุด 15% ทั้งนี้การวัดดังกล่าวต้องกระทำภายใน 3 ปี ซึ่งจะเป็นการวัดโดยประกอบกันและอาจรวมถึงปัจจัยอื่นๆ ด้วย

การอุดหนุนเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ให้เป็นไปตามเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมใหม่ที่กำหนดขึ้นโดยกฎหมาย และ/หรือข้อบังคับซึ่งเป็นผลให้เกิดข้อจำกัดอย่างยิ่ง และเป็นภาระทางการเงินแก่บริษัท ถ้าหากว่า เป็นการให้เพียงครั้งเดียวไม่เกิน 20% ของค่าใช้จ่ายในการปรับเปลี่ยน และ ไม่ครอบคลุมต้นทุนของการทดแทนและการบริหารการลงทุนที่ได้รับความช่วยเหลือซึ่งเป็นภาระทั้งหมดของบริษัท และ เกี่ยวข้องโดยตรงและเป็นสัดส่วนกับการวางแผนของบริษัทในการลดการบวกรวมและมลภาวะ และ ไม่ครอบคลุมการประหยัด

ต้นทุนในการผลิตใดๆ ซึ่งอาจกระทำได้ และ การอุดหนุนได้ให้แก่ทุกบริษัทซึ่งสามารถใช้อุปกรณ์ใหม่ และ/หรือกระบวนการผลิตใหม่

มาตรการที่ประเทศไทยไทยใช้เกี่ยวกับการอุดหนุนที่กำหนดเงื่อนไขการส่งออก ได้แก่

- การยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลในการผลิตเพื่อส่งออก
- ให้นำหักค่าขนส่ง ไฟฟ้า ประปา เป็นสองเท่าในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับกิจการเพื่อการส่งออก
- ไม่ต้องนำเงินปันผลค่า Good will ลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอื่นใด ไปรวมคำนวณภาษีเงินได้ สำหรับกิจการผลิตเพื่อส่งออก
- การคืนหรือชดเชยภาษีนำเข้าวัตถุดิบสำหรับการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก (หากคืนไม่เกินอัตราที่เรียกเก็บ ไม่เป็น export subsidies)
- การให้ packing credit หรือสินเชื่อเพื่อการส่งออก (หากให้ไว้ในอัตราไม่ต่ำกว่าที่ กูยืมมา ไม่ถือเป็น export subsidies)

มาตรการตอบโต้ (มาตรา 10-23) อาจจะนำมาใช้กับการอุดหนุนแบบ red-light และ yellow-light เมื่อการนำเข้าสินค้าที่ได้รับการอุดหนุนได้ทำความเสียหายให้กับอุตสาหกรรมภายในประเทศคู่แข่ง เป็นการนำมาตรการตอบโต้มาใช้เพื่อชดเชยผลกระทบจากการอุดหนุน เช่น มีการเก็บภาษีตอบโต้จากการนำเข้าสินค้าที่ได้รับการอุดหนุน (ไม่เกินจำนวนเงินที่ให้การอุดหนุน) หรือเรียกชดเชยจากประเทศที่ให้การอุดหนุนว่าให้ล้มเลิกหรือจำกัดการอุดหนุน หรือให้ผู้ส่งออกเพิ่มราคาสินค้า มาตรการตอบโต้นี้อาจนำมาใช้ภายหลังการเริ่มต้นสอบสวนและการสอบสวนได้ ปฏิบัติตามวิธีการของความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ โดยที่มาตรการตอบโต้ อยู่ภายใต้ระบบ “sunset clause”¹⁵ และ “de minimis clause”¹⁶ นอกจากนี้ประเทศต่างๆ ถูก

¹⁵ “sunset clause” หมายความว่าถึง มาตรการซึ่งกำหนดการสิ้นสุดของภาษีอากรตอบโต้ไม่เกินห้าปีภายหลังการจัดเก็บเว้นเสียแต่เจ้าหน้าที่จะกำหนดไว้ภายใต้การทบทวนซึ่งริเริ่มโดยความคิดเห็นส่วนตัวหรือภายใต้การขอร้องจากอุตสาหกรรมภายในประเทศอย่างมากตามสิทธิที่มีอยู่ และผู้มีอำนาจในการสืบสวนพบว่าความเสียหายจากการอุดหนุนยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องหรือมีความเป็นไปได้ที่จะกลับมาอีก (มาตรา 21 วรรค 3)

¹⁶ “de minimis clause” หมายความว่าถึง มาตรการซึ่งกำหนดการสิ้นสุดของการสืบสวน เช่น กรณีที่การอุดหนุนโดยรวมของผลิตภัณฑ์หนึ่งน้อยกว่า 1% ของราคา (มาตรา 11 วรรค 9)

บังคับให้เปิดเผยอย่างชัดเจนถึงวิธีการในการคำนวณเงินช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นไปตามกฎหมายของประเทศนั้นหรือระเบียบข้อบังคับที่นำไปปฏิบัติจริง ทั้งนี้ ความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ได้ให้คำแนะนำในการคำนวณประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดเงินทุนให้โดยรัฐบาล เงินกู้ การค้าประกันเงินกู้ และการจัดให้หรือจัดซื้อสินค้าและบริการโดยรัฐบาล และความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ ยังได้บังคับให้ประเทศสมาชิกแจ้งการอุดหนุนที่ให้โดยเจาะจงซึ่งไม่ละเมิดข้อบัญญัติของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) 1994 มาตรา 16.1 เพื่อให้แน่ใจว่ามีความโปร่งใส ซึ่งคณะกรรมการจะทบทวนการอุดหนุนที่แจ้งไป กรณีของมาตรการตอบโต้ก็ต้องมีการรายงานทุกครึ่งปีและแจ้งถึงวิธีการที่ใช้ภายในประเทศ (มาตรา 25 และ 26)

เนื่องจากการอุดหนุนอาจมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้นความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้จึงให้สิทธิพิเศษในการใช้มาตรการเกี่ยวกับการอุดหนุนที่ถูกระงับ การเยียวยา การระงับข้อพิพาท มาตรการตอบโต้ และอื่นๆ เมื่อมีการแจ้งต่อคณะกรรมการ (มาตรา 27) ดังตารางข้างล่าง

ตารางที่ 3.2 : สิทธิพิเศษในการใช้มาตรการอุดหนุน

ประเทศสมาชิก	กฎทั่วไปเรื่องมาตรการพิเศษเกี่ยวกับการอุดหนุนเพื่อส่งออก	กฎทั่วไปเรื่องมาตรการพิเศษเกี่ยวกับการอุดหนุนเพื่อให้มีการใช้สินค้าภายในประเทศมากกว่าสินค้านำเข้า
ประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (LDC)	ไม่มีการบังคับใช้	ไม่มีการบังคับใช้ในระยะเวลา 8 ปี นับจากวันที่ความตกลงองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ
ประเทศกำลังพัฒนาตามภาคผนวก 7 (บี)	ไม่มีการบังคับใช้	ไม่มีการบังคับใช้ในระยะเวลา 5 ปี นับจากวันที่ความตกลงองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ
ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ	ไม่มีการบังคับใช้ในระยะเวลา 8 ปี นับจากวันที่ความตกลงองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ	ไม่มีการบังคับใช้ในระยะเวลา 5 ปี นับจากวันที่ความตกลงองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ
ประเทศพัฒนา	ไม่มีการบังคับใช้ในระยะเวลา 3 ปี นับจากวันที่ความตกลงองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ	ไม่มีการบังคับใช้ในระยะเวลา 3 ปี นับจากวันที่ความตกลงองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ
ประเทศที่อยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจที่วางแผนจากส่วนกลางไปยังระบบเศรษฐกิจแบบตลาด	ไม่มีการบังคับใช้ในระยะเวลา 7 ปี นับจากวันที่ความตกลงองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ	ไม่มีการบังคับใช้ในระยะเวลา 7 ปี นับจากวันที่ความตกลงองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ

เมื่อรัฐบาลให้การอุดหนุนโครงการหนึ่งๆ ประโยชน์ที่ได้รับอาจขยายไปนอกเหนือกับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพราะผลของโครงการมีการกระจายไปหลายทาง เช่น การช่วยเหลือของรัฐบาลเพื่อการวิจัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งโลก การอุดหนุนอาจมีการนำมาใช้เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมที่เสียเปรียบในการแข่งขัน เพื่อลดความสามารถส่วนเกิน หรือยกเลิกการให้กับสาขาที่ไม่ทำกำไร ซึ่งทำให้การปรับโครงสร้างและการโยกย้ายแรงงานทำได้ง่ายขึ้น การกระทำเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมและสนับสนุนการนำเข้าสินค้าที่ได้เปรียบในการแข่งขัน แต่อีกด้านหนึ่งการอุดหนุนสามารถบิดเบือนการค้าได้เมื่อนำมาใช้เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมโดยไม่คำนึงถึงความสามารถในการแข่งขัน บ่อยครั้งที่รัฐบาลให้การอุดหนุนโดยไม่จำ

เป็นเพื่อยืดกระบวนการปรับตัวตามธรรมชาติของอุตสาหกรรมบางอย่าง ในระยะสั้นการอุดหนุน เช่นนี้อาจวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ให้สามารถแข่งขันได้ดีขึ้น อีกทั้งอาจรักษาหรือเพิ่มกำไรของผลิตภัณฑ์และดูแลการจ้างงานในอุตสาหกรรมให้อยู่อย่างมั่นคง แต่ในระยะกลางและระยะยาวการอุดหนุนอาจก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมหรือขัดขวางการจัดสรรทรัพยากรภายในประเทศอย่างเหมาะสม เช่น การอุดหนุนมีแนวโน้มที่จะขัดขวางความพยายามของบริษัทในการต่อสู้เพื่อปรับปรุงความสามารถในการผลิตและการดำเนินงานอย่างสมเหตุสมผลภายใต้สภาพแวดล้อมของการแข่งขันอย่างดุเดือด การบิดเบือนในการจัดสรรทรัพยากรและการแบ่งสรรแรงงานระหว่างประเทศยังเป็นปัญหาสำคัญของเศรษฐกิจทั่วโลก แม้แต่เมื่อใช้การอุดหนุนเพื่อแก้ไขความล้มเหลวของตลาดในระยะสั้นก็ยังมีทางเป็นไปได้ที่จะลบล้างวัตถุประสงค์และเงื่อนไขของการอุดหนุน ดังนั้น การอุดหนุนจึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศและการจัดสรรทรัพยากรภายในประเทศอย่างเหมาะสม นอกจากนี้การอุดหนุนภายใต้นโยบาย “beggar-thy-neighbour” อาจโน้มนำให้มีการตอบโต้กันโดยใช้การอุดหนุนจนกลายเป็นสงครามแห่งการอุดหนุน ทำให้การอุดหนุนได้รับการตำหนิเพราะคุ้มครองผลิตภัณฑ์จากการได้รับตำแหน่งในการแข่งขันที่เหมาะสมและลดความมั่งคั่งของประเทศที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น รวมทั้งผู้เสียภาษีที่ต้องรับภาระหนักขึ้น นโยบายเช่นนี้จึงไม่มีทางที่จะปรับปรุงสวัสดิการทางเศรษฐกิจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สำหรับภาษีตอบโต้ก็ควรที่จะนำมาใช้อย่างเหมาะสมไม่ใช่ทุกครั้ง เมื่อนำภาษีตอบโต้มาใช้อย่างไม่เหมาะสมย่อมกระทบต่อการค้าผลิตภัณฑ์นั้นๆ และบิดเบือนการไหลของการค้าอย่างมาก

นอกเหนือจากการใช้เครื่องมือขององค์การการค้าโลกในการโต้ตอบการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมแล้ว บางประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากยังใช้มาตรการฝ่ายเดียวเป็นเครื่องมือด้วย

3.1.2.3 การตอบโต้ทางการค้าโดยใช้มาตรการฝ่ายเดียว (Unilateral Measures)

ประเทศหนึ่งๆ กำหนดให้มีมาตรการฝ่ายเดียวภายใต้หลักเกณฑ์ของตนโดยไม่ใช้วิธีการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก หรือวิธีการและกฎระเบียบระหว่างประเทศหลายฝ่ายอื่นๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับเอกสารและเจตนาขององค์การการค้าโลกที่มีหลักการของหลายฝ่าย มติเอกฉันท์ และความร่วมมือ ขณะที่ความเข้าใจว่าด้วยการระงับข้อพิพาท มาตรา 23 ได้ห้ามประเทศสมาชิกอย่างชัดเจนจากการใช้มาตรการฝ่ายเดียวซึ่งไม่อยู่บนพื้นฐานของวิธีการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก เนื่องจากระบบการค้าหลายฝ่ายมีขึ้นเพื่อให้ประเทศต่างๆ ปฏิบัติตามกฎระเบียบระหว่างประเทศอันได้แก่ ความตกลงขององค์การการค้าโลกและวิธีการระงับข้อพิพาท ดัง

นั้นเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นภายในระบบก็ยอมถูกแก้ไขโดยวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่ไม่ใช่โดยใช้มาตรการฝ่ายเดียว

ตัวอย่างของมาตรการฝ่ายเดียว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้มาตรการฝ่ายเดียวเป็นเครื่องมือในการระงับข้อพิพาททางการค้าเพื่อประโยชน์ของตน โดยผ่าน Section 301 ของ The Trade Act of 1974 ภายใต้ข้อบัญญัตินี้ประเทศสหรัฐอเมริกาอาจกำหนดฝ่ายเดียวว่านโยบายหรือมาตรการที่เกี่ยวกับการค้าของประเทศอื่นไม่ยุติธรรม และแก้ไขโดยใช้มาตรการข่มขู่ฝ่ายเดียวบ่อยๆ และบางครั้งมีการบังคับให้ประเทศเป้าหมายเปลี่ยนกฎหมายหรือการปฏิบัติทางการค้า ซึ่งการกระทำเช่นนี้ไม่ได้เป็นไปตามวิธีการของความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

มาตรการฝ่ายเดียวมีโอกาสที่จะกระตุ้นให้ประเทศเป้าหมายตอบโต้ซึ่งเป็นไปได้ที่นำไปสู่สงครามการค้าที่ผลัดกันตอบโต้ ดังนั้น ผลประโยชน์ของทั้งประเทศที่ริเริ่มและประเทศเป้าหมายย่อมได้รับความเสียหาย โดยที่เหตุการณ์นี้ได้เกิดมาแล้วระหว่างทศวรรษที่ 1930's เป็นการตอบโต้กันผ่านการเพิ่มภาษีซึ่งในที่สุดทำให้การค้าหดตัวอย่างมากและเศรษฐกิจโลกหยุดนิ่ง อย่างไรก็ตามเมื่อความตกลงได้บรรลุผลโดยผ่านการข่มขู่หรือใช้มาตรการฝ่ายเดียวยอมเป็นไปได้ที่ระบบหลายฝ่ายอาจยังคงทนทุกข์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความตกลงสองฝ่ายที่ตกอยู่ภายใต้การข่มขู่หรือการใช้มาตรการฝ่ายเดียวมีแนวโน้มที่จะเบี่ยงเบนหลักการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่สุดของระบบหลายฝ่ายในองค์การการค้าโลก

เหตุผลในการใช้มาตรการฝ่ายเดียวมีอยู่ 2 ข้อคือ (1) เนื่องจากกฎระเบียบระหว่างประเทศไม่สมบูรณ์ทั้งวิธีการและเนื้อหา ดังนั้น การไม่เชื่อฟังจึงเป็นหนทางที่ถูกต้องเพื่อให้หน้าที่ของกฎระเบียบที่มีอยู่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (2) การข่มขู่อันน่าเชื่อถือของมาตรการฝ่ายเดียวยอมมีประสิทธิภาพในการรักษาระบบการค้าเสรีซึ่งเป็นการมองในเชิงยุทธศาสตร์ อย่างไรก็ตามเหตุผลเหล่านี้ไม่สามารถรับฟังได้เพราะ (1) ความตกลงขององค์การการค้าโลกมีขอบเขตครอบคลุมกว้างกว่ามากและมีวิธีการระงับข้อพิพาทที่เข้มแข็งขึ้นกว่าความตกลงทางการค้าฉบับก่อนๆ ซึ่งได้ทำลายเหตุผลในการอ้างว่าการไม่เชื่อฟังเป็นสิ่งถูกต้อง (2) มีข้อบกพร่องในเหตุผลเชิงยุทธศาสตร์ เพราะการใช้มาตรการฝ่ายเดียวไม่ใช่เป็นการรักษาระบบการค้าเสรีแต่เป็นการแทรกแซงทางการค้า ไม่มีการกำจัดอุปสรรคทางการค้าที่แท้จริงแต่เป็นการบรรลุถึงผลประโยชน์ในตลาดที่ต้องการ นอกจากนี้ความสำเร็จของความตกลงสองฝ่ายอันเนื่องมาจากการข่มขู่ฝ่ายเดียวมีผลให้หลัก MFN เบี่ยงเบนบ่อยๆ เกินไป จากเหตุผลเหล่านี้มาตรการฝ่ายเดียวยอมเป็นวิธีการที่ไม่มีประสิทธิภาพในการบรรลุถึงการขยายการค้าเสรีซึ่งได้รับผลประโยชน์ทั้งหมด

มาตรการฝ่ายเดียวไม่สอดคล้องกับข้อบังคับขององค์การการค้าโลก เช่น การเพิ่มภาษีฝ่ายเดียว และการจำกัดเชิงปริมาณ เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติหลายๆ ข้อ คือ มาตรา 1 (หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN)) มาตรา 2 (ตารางข้อลดหย่อน) มาตรา 11 (การจัดข้อจำกัดด้านปริมาณโดยทั่วไป) และมาตรา 13 (การบริหารข้อจำกัดด้านปริมาณโดยไม่เลือกปฏิบัติ) นอกจากนี้ การข่มขู่ในการเพิ่มภาษีฝ่ายเดียวอาจจะมีผลกระทบทันทีต่อการค้าคือทำให้ผลประโยชน์ของประเทศที่ถูกระงับได้รับความเสียหายและหมดสิ้นไป ในอดีต ประเทศสหรัฐอเมริกาได้แย้งว่ามีความจำเป็นในการใช้มาตรการฝ่ายเดียวเพราะวิธีการระงับข้อพิพาทของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) ไม่มีประสิทธิภาพ ข้ออ้างเช่นนี้ก็อยู่ได้ไม่นานเนื่องจากวิธีการระงับข้อพิพาทมีการเข้มงวดเรื่องเวลาและมีกลไกที่มากขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าการระงับข้อพิพาทเป็นไปอย่างรวดเร็ว

แม้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกามีการใช้กลไกขององค์การการค้าโลกเพื่อแก้ปัญหาข้อพิพาททางการค้าอย่างคล่องแคล่ว แต่ก็ต้องที่จะใช้การสืบสวนแบบ Section 301 เพื่อกดดันให้ประเทศคู่ค้ายอมรับที่จะไม่เปลี่ยนแปลงเรื่องที่ยินยอม และยังมีแนวโน้มที่จะแบ่งปัญหาต่างๆ ออกเป็นพื้นที่ขององค์การการค้าโลก และพื้นที่ที่ไม่อยู่ในองค์การการค้าโลกทันที ณ เวลาที่มีการเริ่มต้นวิธีการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลกและวิธีการนั้นสามารถใช้มาตรการฝ่ายเดียว โดยอาจจะใช้มาตรการฝ่ายเดียวกับพื้นที่ที่ไม่อยู่ในองค์การการค้าโลก การกระทำเช่นนี้ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของกลไกในการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลกซึ่งเป็นองค์กรหลักในการให้ความปลอดภัย (security) และการคาดหมาย (predictability) ต่อระบบการค้าหลายฝ่าย แม้แต่ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ไม่อยู่ในองค์การการค้าโลกถ้ามีการใช้มาตรการฝ่ายเดียวฝ่าฝืนข้อตกลงยอมเป็นไปได้อาจจะยื่นเรื่องต่อคณะลูกขุน (a panel)

ข้อพิพาทระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเกี่ยวกับรถยนต์เป็นกรณีแรกที่นำ Section 301 มาใช้ ประเทศสหรัฐอเมริกาก็เริ่มด้วยการสืบสวนแบบ Section 301 เกี่ยวกับการให้บริการชิ้นส่วนรถยนต์หลังการจำหน่ายเมื่อ 1 ตุลาคม 2537 และประกาศบทลงโทษเมื่อ 5 พฤษภาคม 2538 เป็นการใช้มาตรการฝ่ายเดียวที่จะเก็บภาษีนำเข้า 100% กับรถยนต์ระดับหรูของญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นจึงได้ใช้กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 22 การปรึกษาหารือกับประเทศสหรัฐอเมริกา ในที่สุดข้อพิพาทนี้ถูกระงับโดยผ่านการเจรจาสองฝ่าย

3.2 นโยบายการค้าเสรีและการคุ้มครองทางการค้าจากการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาค

เศรษฐกิจโลกได้วางอยู่บนพื้นฐานของระบบ GATT และ IMF ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ถึงกระนั้นก็ดีประเทศในละแวกเพื่อนบ้านก็ยังพยายามทำให้เศรษฐกิจของตนเข้มแข็งด้วยการรวมตัวกันในระดับภูมิภาค การเพิ่มขึ้นและขยายตัวอย่างต่อเนื่องของสหภาพศุลกากร (customs unions) และเขตการค้าเสรีปรากฏอยู่ทั้งในประเทศพัฒนาและกำลังพัฒนา ความหมายของความตกลงทางการค้าระดับภูมิภาคภายใต้องค์การการค้าโลก (regional trade agreement : RTAs) หมายถึง ของสหภาพศุลกากร เขตการค้าเสรี และความตกลงเฉพาะกาล (interim agreements) โดยที่กฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) มาตรา 24 อนุญาตให้การรวมกลุ่มระดับภูมิภาคได้รับการยกเว้นจากหลักการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดคือ การรวมกลุ่มระดับภูมิภาคต้องไม่เพิ่มอุปสรรคทางการค้ากับประเทศนอกกลุ่ม เพราะขณะที่ส่งเสริมการค้าเสรีภายในกลุ่มถ้ามีการเพิ่มอุปสรรคทางการค้ากับประเทศนอกกลุ่มย่อมเป็นการขัดขวางการค้าเสรีแบบสมบูรณ์

ตารางที่ 3.3 : การบังคับใช้มาตรา 24 : 5 และ 24 : 8 กับ สหภาพศุลกากร เขตการค้าเสรี และ ความตกลงเฉพาะกาล

	มาตรา 24.5	มาตรา 24.8
สหภาพศุลกากร	(เอ) ค่าอากรและข้อบังคับอื่นๆทางการพาณิชย์ที่กำหนดขึ้นโดยทั่วไปจะต้องไม่สูงกว่า หรือเคร่งครัดกว่าภาระทั่วไปของอากรและข้อบังคับอื่นๆทางการพาณิชย์ที่ใช้บังคับในอาณาเขตซึ่งเป็นส่วนประกอบของสหภาพศุลกากรก่อนการก่อตั้งสหภาพนั้น	(เอ)(หนึ่ง) จะได้มีการขจัดอากรและข้อบังคับทางการพาณิชย์ที่เป็นการจำกัดอื่นๆ (ยกเว้นที่อนุญาตไว้ภายใต้มาตรา 11-15 และ 20 ในกรณีที่เป็น) ในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าอย่างมากทั้งหมดระหว่างอาณาเขตต่างๆซึ่งเป็นส่วนประกอบของสหภาพ (สอง) สมาชิกแต่ละรายของสหภาพจะใช้อากรและข้อบังคับทางพาณิชย์อื่นๆที่เหมือนกันอย่างมากต่อการค้าของอาณาเขตที่ไม่ได้รวมอยู่ในสหภาพ
เขตการค้าเสรี	(บี) ค่าอากรและข้อบังคับอื่นๆทางการพาณิชย์ที่กำหนดขึ้นโดยทั่วไปจะต้องไม่สูงกว่า หรือเคร่งครัดกว่าอากรและข้อบังคับอื่นๆทางการพาณิชย์ที่มีอยู่ในอาณาเขตเดิมที่เป็นส่วนประกอบของเขตการค้าเสรีนั้น ก่อนที่จะมีการก่อตั้งเขตการค้าเสรี	(บี) จะได้มีการขจัดอากรและข้อบังคับทางการพาณิชย์ที่เป็นการจำกัดอื่นๆ (ยกเว้นที่อนุญาตไว้ภายใต้มาตรา 11-15 และ 20 ในกรณีที่เป็น) ในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าอย่างมากทั้งหมดระหว่างอาณาเขตต่างๆซึ่งเป็นส่วนประกอบของเขตการค้าเสรี
ความตกลงเฉพาะกาล	(เอ) (บี) เงื่อนไขเดียวกับสหภาพศุลกากรหรือเขตการค้าเสรี (ซี) ความตกลงเฉพาะกาลใดที่อ้างถึงในอนุวรรค (เอ) และ (บี) จะต้องรวมถึงแผนการและกำหนดการสำหรับการก่อตั้งสหภาพศุลกากรนั้น หรือเขตการค้าเสรีนั้น ภายในระยะเวลาอันสมควร	

หมายเหตุ : การปรับเปลี่ยนค่าชดเชยภายใต้มาตรา 24.6 คือ กรณีของสหภาพศุลกากร หากในการบรรลู่ถึงข้อกำหนดตามมาตรา 24.5 (เอ) ภาคีสัญญาเสนอเพิ่มอัตราอากรใดๆ โดยไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของมาตรา 2 ให้นำวิธีดำเนินการที่ระบุไว้ในมาตรา 28 มาใช้ในการปรับเปลี่ยนค่าชดเชย โดยคำนึงถึงค่าชดเชยที่ได้ให้ไปแล้วเนื่องจากการลดอากรให้ตรงกับอัตราอากรของอาณาเขตส่วนอื่นๆ ของสหภาพ

: การแจ้งต่อภาคีสัญญา, การพิจารณา คือ ภาคีสัญญาใดซึ่งตัดสินใจที่จะเข้าร่วมสหภาพศุลกากรหรือเขตการค้าเสรีหรือทำความตกลงเฉพาะกาลจะต้องแจ้งองค์การการค้าโลกโดยพลัน (มาตรา 24.7 (เอ)) และภายหลังจากแจ้ง ภาคีสัญญาจะอภิปรายและทบทวนแผนและกำหนดการในความตกลงเฉพาะกาลโดยการปรึกษาร่วมกับภาคีของความตกลงนั้น และจะให้ข้อเสนอแนะอย่างเหมาะสม

อย่างไรก็ตามมีความคิดเห็นขัดแย้งกันสม่ำเสมอในการอธิบายความหมายของคำต่างๆ ในมาตรา 24 เช่น "การค้าอย่างมากรวมระหว่างอาณาเขตต่างๆซึ่งเป็นส่วนประกอบ" "ข้อบังคับทางการพาณิชย์ที่เป็นการจำกัดอื่นๆ", "โดยทั่วไปจะต้องไม่สูงกว่า หรือเคร่งครัดกว่า" เพราะเกือบทุกๆ กรณีการอ้างของคู่สัญญาต่อเขตการค้าเสรีและสหภาพศุลกากร และคู่สัญญาของประเทศที่สามว่าให้ประโยชน์ในการแข่งขันอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นระหว่างการเจรจารอบอุรุกวัยจึงได้เกิด "ความเข้าใจว่าด้วยการตีความมาตรา 24 ของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์)" คือ

- คำว่า "ภาระทั่วไปของอากรและข้อบังคับอื่นๆ ทางการพาณิชย์" ในส่วนที่เกี่ยวกับอากรและค่าภาระให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประเมินทั่วไปของอัตราภาษีศุลกากรเฉลี่ยโดยถ่วงน้ำหนักแล้วและของอากรที่เรียกเก็บ (วรรค 2)
- คำว่า "ระยะเวลาพอสมควร" ที่อ้างถึงในมาตรา 24.5 (ซี) โดยทั่วไปไม่ควรเกิน 10 ปี (วรรค 3)
- เมื่อประเทศสมาชิกหนึ่งซึ่งเป็นสมาชิกสหภาพศุลกากรเสนอที่จะเพิ่มอัตราภาษีศุลกากรที่ได้ผูกพันไว้ กรณีนี้กระบวนการที่ระบุไว้ในมาตรา 28 ต้องเริ่มก่อนที่ข้อลดหย่อนภาษีศุลกากรจะถูกเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอน (วรรค 4)
- สมาชิกที่ได้รับประโยชน์จากการลดอากรซึ่งเป็นผลตามมาจากกรก่อตั้งสหภาพศุลกากรหรือความตกลงเฉพาะกาล ย่อมไม่ถูกบังคับในอันที่จะให้มีการปรับเปลี่ยนค่าชดเชยต่อเขตแดนทางศุลกากรของตน (วรรค 6)
- คณะมนตรีสำหรับการค้าสินค้าอาจให้ข้อเสนอแนะตามที่เห็นเหมาะสมบนพื้นฐานรายงานของคณะทำงานโดยคำนึงถึงการก่อตั้งสหภาพระดับภูมิภาคและการรับสมาชิกใหม่ (วรรค 7)
- เมื่อสองประเทศหรือมากกว่าได้รวมกันเป็นสหภาพศุลกากรซึ่งหมายถึงตลาดที่รวมกันเป็นหน่วยเดียว ดังนั้นอุตสาหกรรมในพื้นที่ทั้งหมดของการรวมกันจะถือว่าเป็นอุตสาหกรรมภายในประเทศเพื่อการใช้มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด (มาตรา 4.3 ของความตกลงต่อต้านการทุ่มตลาดฉบับใหม่ และ มาตรา 16.4 ของความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนฉบับใหม่)
- ไม่มีสิ่งใดในความตกลงว่าด้วยการปกป้องที่จะตัดสินการตีความเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมาตรา 19 และ 24.8 ของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) 1994 (มาตรา 2.1, เชิงอรรถ ของความตกลงว่าด้วยการปกป้อง)

- เมื่อสมาชิกใด ๆ นำกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีการให้สิทธิพิเศษทางการค้ามาใช้กับประเทศสมาชิกอื่นของสหภาพ สมาชิกนั้นต้องประกันว่า (ภาคผนวก 2 ของกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า) : คำวินิจฉัยทางการปกครองที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป สมาชิกต้องระบุข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามอย่างชัดเจนเพื่อจะได้รับกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีการให้สิทธิพิเศษทางการค้า (วรรค 3 (เอ)) ; กฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีการให้สิทธิพิเศษทางการค้าจะยึดหลักการกำหนดเกณฑ์ที่บ่งชี้แหล่งกำเนิดของสินค้า (วรรค 3 (บี)) ; กฎหมาย ข้อบังคับ คำพิพากษาของศาลและคำชี้ขาดของฝ่ายปกครองทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีการให้สิทธิพิเศษทางการค้าต้องถูกพิมพ์ภายใต้บังคับและเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 10.1 ของกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แกตต์) 1994 (วรรค 3 (ซี)) ; เมื่อสมาชิกเสนอที่จะเปลี่ยนแปลงกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีการให้สิทธิพิเศษทางการค้า หรือนำกฎใหม่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีการให้สิทธิพิเศษทางการค้าออกใช้ จะต้องไม่มีผลย้อนหลัง (วรรค 3 (อี))

การรวมกลุ่มระดับภูมิภาคก่อให้เกิดการขยายตลาดและสนับสนุนการแข่งขันโดยจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก ส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ปรับปรุงสวัสดิการทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก แต่ถ้ามการจำกัดอุปสรรคทางการค้าเป็นเหตุให้การค้ากับประเทศนอกกลุ่มที่มีประสิทธิภาพต้องเปลี่ยนไปยังประเทศสมาชิกที่มีประสิทธิภาพน้อยกว่าย่อมทำให้สวัสดิการทางเศรษฐกิจลดลง และแนวโน้มการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มจะถูกแทนที่ด้วยการเสียเปรียบในการแข่งขันเพราะการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคได้เพิ่มอุปสรรคทางการค้าและต้องนำเข้าจากประเทศสมาชิก หรือถ้าประเทศสมาชิกมีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและมีความสามารถในการแข่งขันสูงก็อาจนำไปสู่การจำกัดอุปสรรคทางการค้าและก่อให้เกิดการค้าเสรีทั่วโลกในอนาคต สำหรับประเทศนอกกลุ่มการเข้าสู่ตลาดภูมิภาคทั้งหมดย่อมเป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้า ทางด้านการลงทุน เนื่องจากการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคได้ก่อให้เกิดตลาดหนึ่งเดียวเป็นตลาดการลงทุนที่น่าดึงดูด ตลาดรวมที่ใหญ่ขึ้น ข้อดีต่างๆที่มีมากขึ้น ย่อมจะจูงใจให้ไปตั้งกิจการที่นั่น แต่ถ้าทรัพยากรการลงทุนมีจำกัดบริษัทต่างชาติย่อมหันเหไปลงทุนที่ประเทศอื่น กรณีที่มีการใช้นโยบายการค้าซึ่งประติบัติกับผลิตภัณฑ์นอกกลุ่มแตกต่างกับในกลุ่มย่อมสนับสนุนให้เกิดการลงทุนทางตรงมากกว่าการส่งออกมายังภูมิภาคนี้ อย่างไรก็ตามผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประเทศสมาชิกและประเทศนอกกลุ่มจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับเนื้อหา นโยบายของความตกลง และเวลาที่ล่วงผ่านไป

ตัวอย่างของกลุ่มต่างๆ ที่ใช้มาตรการเกี่ยวกับรถยนต์ ได้แก่

ภายใต้กลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศโปแลนด์ได้เพิ่มภาษีนำเข้ารถยนต์เมื่อเดือนมกราคม 2535 ก่อนที่ความตกลงของสหภาพยุโรปจะมีผลใช้บังคับในเดือนมีนาคม 2535 เป็นเวลา 2 เดือน โดยที่รถยนต์นำเข้าจากประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปไม่มีการเสียภาษี รวมทั้งรถยนต์โควต้า 30,000 คัน แต่รถยนต์นำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มเสียภาษีอัตรา 24.5 % การกระทำเช่นนี้เชื่อว่าฝ่าฝืนกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) มาตรา 24.5 (บี) ซึ่งกำหนดว่าอากรไม่ควรเพิ่มขึ้นสูงกว่าก่อนเข้าสู่การบังคับของเขตการค้าเสรี แต่ก็อาจถูกโต้แย้งว่าไม่มีการฝ่าฝืนกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) มาตรา 24.5 (บี) เพราะภาษีได้เพิ่มขึ้นแล้ว ณ เวลาที่เขตการค้าเสรีใช้บังคับ ทั้งๆ ที่ความตกลงได้มีการลงนามเมื่อเดือนธันวาคม 2534 ดังนั้นเมื่อมีการเพิ่มภาษีจึงมีเหตุผลมากขึ้นที่จะมองการขึ้นภาษีได้ว่าเกิดขึ้นพร้อมกับความตกลง เมื่อเป็นเช่นนี้การเห็นด้วยกับข้อโต้แย้งย่อมเท่ากับว่าการหลีกเลี่ยงข้อบังคับสามารถทำได้ง่าย กรณีโควต้าปราศจากภาษีของสหภาพยุโรป เป็นไปได้ที่ฝ่าฝืนข้อบังคับมาตรา 24 ที่ว่า "การค้าอย่างมากทั้งหมด" นอกจากนี้ยังขยายการใช้ข้อยกเว้นหลักการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) ของมาตรา 1 และ 13 เมื่อประเทศอินเดียได้มีการร้องขอให้ตั้งคณะลูกขุนเกี่ยวกับเรื่องนี้ซึ่งในที่สุดมีการตกลงกันได้โดยประเทศโปแลนด์ได้ให้โควต้าพิเศษสำหรับอัตราภาษีศุลกากรที่ให้สิทธิพิเศษทางการค้าต่อประเทศที่ได้รับผลกระทบ เปรียบเสมือนกับการให้ GSP

ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (the North American Free Trade Agreement : NAFTA) กฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าได้นำมาใช้เปลี่ยนแปลงประเภทของพิกัดภาษีศุลกากร "CTH approach" ในเขตการค้าเสรีสหรัฐอเมริกา-แคนาดา และเมื่อนำมารวมกับสินค้าภายใต้ข้อบังคับแหล่งกำเนิดย่อมมีเป็นจำนวนมาก การที่กฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าเข้มงวดมากขึ้นอาจจะฝ่าฝืนกฎระเบียบของความตกลงองค์การการค้าโลก (แอกตต์) มาตรา 24.5 ซึ่งบัญญัติว่า ค่าอากรและข้อบังคับอื่นๆทางการพาณิชย์ที่กำหนดขึ้นโดยทั่วไปจะต้องไม่สูงกว่าหรือเคร่งครัดกว่าภาระทั่วไปของอากรและข้อบังคับอื่นๆทางการพาณิชย์ที่ใช้บังคับในอาณาเขตซึ่งเป็นส่วนประกอบของสหภาพศุลกากรก่อนการก่อตั้งสหภาพนั้น กรณีของรถยนต์ ทั้งเขตการค้าเสรีสหรัฐอเมริกา-แคนาดา และ NAFTA ต้องการเปลี่ยนแปลงประเภทของพิกัดภาษีศุลกากรและระดับ local content เขตการค้าเสรีสหรัฐอเมริกา-แคนาดา กำหนด local content เท่ากับ 50% กรณี NAFTA แรกเริ่มกำหนดไว้ 50% แต่ในที่สุดจะเพิ่มเป็น 62.5% นอกจากนี้เขตการค้าเสรีสหรัฐอเมริกา-แคนาดาได้นำระบบ roll-up มาใช้ในการคำนวณมูลค่าขึ้นส่วนที่มาจากสหรัฐอเมริกา-แคนาดา トラบโดที่ขึ้นส่วนสมบูรณ์มีแหล่งกำเนิดภายในสหรัฐอเมริกา-แคนาดาต้นทุนทั้งหมดย่อมนำมารวมในการคำนวณมูลค่าขึ้นส่วนที่ใช้กับรถยนต์ แต่ถ้าขึ้นส่วนสมบูรณ์ไม่ได้มีแหล่ง

กำเนิดในสหรัฐอเมริกา-แคนาดาต้นทุนทั้งหมดย่อมถูกตัดออก ขณะที่ NAFTA ได้นำระบบ tracing rule มาใช้ ซึ่งอนุญาตเฉพาะวัตถุดิบหรือส่วนประกอบในอเมริกาเหนือที่ใช้เป็นส่วนประกอบของชิ้นส่วนรถยนต์ในอเมริกาเหนือบางอย่างถูกนับรวมไปยังมูลค่าชิ้นส่วนที่มาจาก NAFTA วิธีการนี้เป็นการสนับสนุนกฎเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า แต่ไม่ว่าจะใช้วิธีไหนย่อมไม่เหมาะสมทั้งสิ้น

วิธีการของ NAFTA (tracing method)

$$\text{อัตรา local content} = \frac{\text{ต้นทุนสุทธิ} - \text{มูลค่าชิ้นส่วนจากภายนอกภูมิภาค}}{\text{ต้นทุนสุทธิ}}$$

$$\text{ต้นทุนสุทธิ} = \text{ราคา ณ โรงงาน} - (\text{ค่าการตลาด} + \text{ค่าขนส่ง} + \text{ค่าภาคหลวง})$$

วิธีการของเขตการค้าเสรีสหรัฐอเมริกา-แคนาดา (roll-up system)

$$\text{local content} = \frac{\text{ราคาชิ้นส่วนและวัตถุดิบที่มีแหล่งกำเนิดในสหรัฐอเมริกาหรือแคนาดา} + \text{ต้นทุนการประกอบโดยตรงในสหรัฐอเมริกาหรือแคนาดา}}{\text{ราคาของผลิตภัณฑ์ที่ถูกส่งออก}}$$

ระบบ roll-up ชิ้นส่วนใดมี local content 50% ขึ้นไปถูกนับเป็นชิ้นส่วนในสหรัฐอเมริกา-แคนาดา 100% แต่ถ้าน้อยกว่า 50% จะไม่เข้าข่ายเลย แต่ระบบ tracing rule คำนึงถึงมูลค่าของชิ้นส่วนที่แท้จริง

สำหรับกลุ่มทางการค้าที่ประเทศไทยเป็นภาคีด้วยมีหลายกลุ่มด้วยกันแต่จะขอยกมากล่าวอ้างเฉพาะ ASEAN, APEC, ASEM ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (ASEAN)

ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2510 ณ กรุงเทพฯ ขณะนี้มีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา การดำเนินงานของอาเซียนครอบคลุมทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และ วัฒนธรรม สำหรับความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจของอาเซียน

ประกอบด้วย เขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟต้า (AFTA) เขตการลงทุนอาเซียน (AIA) การเปิดเสรีการค้าบริการในอาเซียน (AFAS) ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (AICO) และความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit)

3.2.1.1 เขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟต้า (AFTA)

ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิมที่มีอยู่ 6 ประเทศ ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย ได้ประกาศจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟต้าขึ้นเมื่อเดือนมกราคม 2535 ด้วยความคิดริเริ่มของนายกรัฐมนตรีของไทย นายอานันท์ ปันยารชุน มีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับสินค้าอาเซียนในตลาดโลกซึ่งจะส่งผลให้อาเซียนเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ

การดำเนินงานของอาฟต้าอยู่ภายใต้ความตกลง 2 ฉบับคือ ความตกลงแม่บทว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) ซึ่งใช้เป็นกรอบการดำเนินงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านต่างๆ และความตกลงว่าด้วยอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียนหรือความตกลง CEPT [Agreement on the Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme for the ASEAN Free Trade Area (AFTA)] ซึ่งใช้เป็นกลไกการดำเนินงานของเขตการค้าเสรีอาเซียน

มาตรการของอาฟต้ามีทั้งมาตรการทางด้านภาษีและมาตรการที่มิใช่ภาษี คือ อาเซียนมีเป้าหมายที่จะลดภาษีศุลกากรระหว่างกันในสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าเกษตร¹⁷ ลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 1 มกราคม 2546¹⁸ ยกเลิกมาตรการจำกัดปริมาณของสินค้าหนึ่งๆทันทีที่สินค้านั้นได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรจากประเทศสมาชิกอื่นแล้ว และยกเลิกมาตรการที่มิใช่

¹⁷ เดิมเมื่อแรกเริ่มจัดตั้งอาฟต้าสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูปบางอย่างได้รับยกเว้นภาษีเป็นการชั่วคราว และสินค้าเกษตรไม่แปรรูปไม่อยู่ในการลดภาษีของอาฟต้า แต่ปัจจุบันสินค้านี้ได้ถูกนำมาลดภาษีภายใต้อาฟต้าด้วย

¹⁸ เดิมอาเซียนมีการกำหนดเวลาไว้ภายใน 1 มกราคม 2551 เป็นระยะเวลา 15 ปี นับจากวันที่ 1 มกราคม 2536 แต่ในปี 2537 อาเซียนได้เร่งรัดการดำเนินงานของอาฟต้าให้เกิดขึ้นภายในระยะเวลา 10 ปีคือภายใน 1 มกราคม 2546

ภาษีภายใน 1 มกราคม 2551 ทั้งนี้กำหนดการลดภาษีระหว่างประเทศสมาชิกจะมีระยะเวลาแตกต่างกันระหว่างประเทศสมาชิกเดิมและสมาชิกใหม่

เงื่อนไขการได้รับสิทธิประโยชน์อาฟต้าต้องเป็นสินค้าที่อยู่ในแผนการลดภาษีของทั้งประเทศผู้ส่งออกและนำเข้าโดยใช้หลักต่างตอบแทน กล่าวคือ สินค้าของประเทศหนึ่งจะได้รับการลดภาษีในอีกประเทศหนึ่งเมื่อต่างลดภาษีลงเหลืออัตรา 20% หรือต่ำกว่า ถ้าหากสินค้าของประเทศหนึ่งยังลดภาษีนำเข้าสินค้านั้นไม่ถึงอัตรา 20% หรือต่ำกว่า สามารถได้รับการลดภาษีในอีกประเทศหนึ่งซึ่งยังลดภาษีสินค้านั้นลงไม่ถึง 20% หรือต่ำกว่าเช่นกัน แต่ไม่ได้รับการลดภาษีสินค้านั้นในประเทศที่ลดภาษีสินค้านั้นลงเหลือ 20% หรือต่ำกว่าแล้ว นอกจากนี้สินค้าที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ต้องเป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศใดประเทศหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งประเทศในอาเซียนรวมกันแล้วคิดเป็นมูลค่าอย่างน้อย 40% ของมูลค่าสินค้า

การลดภาษีของอาฟต้าแบ่งแยกสินค้าออกเป็น 2 กลุ่มคือ สินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูป และ สินค้าเกษตรไม่แปรรูป ซึ่งแต่ละกลุ่มมีบัญชีที่เกี่ยวข้องดังนี้

- สินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูป แบ่งออกเป็น 2 บัญชี คือ
 - (ก) บัญชีลดภาษี (Inclusion List : IL) แยกออกได้เป็น 2 ประเภท
 - สินค้าเร่งลดภาษี (Fast Track) ต้องลดภาษีเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 1 มกราคม 2543 ประกอบด้วย สินค้า 15 กลุ่ม ได้แก่ น้ำมันพืช เคมีภัณฑ์ ปุ๋ย ผลิตภัณฑ์ยาง เยื่อกระดาษ ผลิตภัณฑ์เซรามิกและแก้ว แคลเทคที่ทำจากทองแดง เพอร์นิเจอร์ไม้ และหวาย ปูนซีเมนต์ ภาชนะภัณฑ์ พลาสติก ผลิตภัณฑ์หนัง สิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์
 - สินค้าลดภาษีปกติ (Normal Track) ต้องลดภาษีเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 1 มกราคม 2546
 - (ข) บัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (Temporary Exclusion List : TEL) ประเทศสมาชิกสามารถขอสงวนสิทธิ์การลดภาษีชั่วคราวได้โดยนำสินค้ามาไว้ในบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว แต่ต้องเริ่มทยอยลดภาษีปีละ 20% ของจำนวนรายการทั้งสิ้น โดยเริ่มนำเข้ามาอยู่ใน IL ซ้ำกว่าสินค้าใน IL 3 ปี และลดภาษีให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายในเวลา 7 ปี

สำหรับแผนการลดอัตราภาษีตามความตกลง CEPT ของยานพาหนะ (HS: 86-89) มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.4 : แผนการลดอัตราภาษีตามความตกลง CEPT ของยานพาหนะ (HS: 86-89)

ประเทศ	ปี							
	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
บรูไน	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03
อินโดนีเซีย	5.81	5.70	4.72	4.43	3.59	3.41	2.80	2.13
มาเลเซีย	8.90	8.15	7.33	6.45	5.57	4.13	3.38	2.63
ฟิลิปปินส์	5.38	5.13	4.78	4.39	3.98	3.83	3.47	3.32
สิงคโปร์	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ไทย	13.56	13.56	11.33	11.33	8.58	8.58	6.31	4.10
เวียดนาม	0.31	0.31	0.31	0.31	0.31	0.31	0.31	0.31
อาเซียน	6.50	6.29	5.42	5.15	4.15	3.78	2.96	2.16

• สินค้าเกษตรไม่แปรรูป เริ่มลดภาษีตั้งแต่ปี 2539 และสิ้นสุดในปี 2546 ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวและอ่อนไหวสูง ประกอบด้วย 3 บัญชี

- (ก) บัญชีลดภาษี (Inclusion List : IL) ต้องลดภาษีสินค้าในบัญชีนี้ลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 7 ปี
- (ข) บัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (Temporary Exclusion List : TEL) สินค้าที่อยู่ในบัญชีนี้นี้ต้องนำมาลดภาษีในแต่ละปีเป็นจำนวนเท่าๆ กันและลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 6 ปี
- (ค) บัญชีอ่อนไหว (Sensitive List : SL) สินค้าในบัญชีนี้นี้จะนำมาลดภาษีช้าที่สุดและต้องลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 10 ปี รวมทั้งมีมาตรการพิเศษอื่นๆ ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List : HSL) คือข้าว มีอัตราภาษีสุดท้ายสูงกว่าร้อยละ 5 และมีมาตรการคุ้มกันพิเศษ ซึ่งมีอยู่ 3 ประเทศคือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ โดยที่อินโดนีเซียไม่ได้แจ้งปีเริ่มต้นลดภาษีแต่จะลดภาษีลงเหลือร้อยละ 20 ภายใน 1 มกราคม 2553 มาเลเซียเริ่มลดภาษีในปี 2544 และเหลือร้อยละ 20 ภายในปี

2553 ฟิลิปปินส์เริ่มลดภาษีปี 2548 และเหลือร้อยละ 70 ภายในปี 2553 ซึ่งประเทศสมาชิกเห็นว่าเป็นอัตราที่สูงเกินไปจึงต้องมีการเจรจาเรื่องนี้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม อาฟต้ายังมีบัญชียกเว้นทั่วไป (General Exception List : GE) ซึ่งสินค้าในบัญชีนี้ไม่ต้องมีการลดภาษีตลอดไป นั่นคือ สินค้าที่มีผลต่อการปกป้องความมั่นคง ศิลปวัฒนธรรม ชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และโบราณคดี

จากการที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในอาเซียนจึงได้มีการประกาศมาตรการเข้มข้นที่เรียกว่า Bold Measures อันได้แก่ การเร่งรัดอาฟต้า การเร่งรัดการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน การให้สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน การเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการรอบใหม่ และการผ่อนผันเงื่อนไขภายใต้โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมอาเซียน

มาตรการเข้มข้นที่เกี่ยวกับการเร่งรัดอาฟต้ามีดังต่อไปนี้

- (ก) สินค้าทุกรายการในบัญชีลดภาษี IL ให้เสร็จสิ้นภายในปี 2545 ระยะเวลาเร็วขึ้น 1 ปี และการลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 เริ่มจากปี 2543 มีสินค้าจำนวนร้อยละ 85 ของจำนวนรายการใน IL แล้วเพิ่มเป็นร้อยละ 90 ในปี 2544 และร้อยละ 100 ในปี 2545 ทั้งนี้มีความยืดหยุ่นได้ในปี 2545
- (ข) ประเทศสมาชิกใหม่จะพยายามลดภาษีให้เหลือร้อยละ 0-5 ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สำหรับเวียดนามภายในปี 2546 ส่วนลาวและพม่าภายในปี 2548
- (ค) ประเทศสมาชิกจะพยายามลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 และนำสินค้าที่ยังไม่ลดภาษีเข้ามาลดภาษี

เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2542 ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการครั้งที่ 3 ได้ตกลงให้ประเทศสมาชิกยกเลิกการเก็บภาษีทุกรายการระหว่างกัน ภายในปี 2553 สำหรับประเทศสมาชิกเดิม และภายในปี 2558 สำหรับประเทศสมาชิกใหม่ ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวบางรายการของสมาชิกใหม่สามารถยกเลิกการเก็บภาษีภายในปี 2561 ได้

สำหรับการยกเลิกมาตรการอื่นๆที่มีใช้มาตรการทางด้านภาษี ตามความตกลง CEPT ได้กำหนดให้สินค้าหนึ่งๆ ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี (อัตราภาษีลงเหลือร้อยละ 20) ต้องยกเลิกมาตรการจำกัดปริมาณนำเข้าทันที และทยอยยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีอื่นๆภายใน 5 ปี ต่อมา ที่ผ่านมอาเซียนได้มีการยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษตั้งแต่สิ้นปี 2539 และ

กำลังดำเนินการปรับมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม 20 รายการให้ประสานกัน จัดทำความตกลง การยอมรับร่วมในผลการตรวจสอบและรับรองสินค้าเครื่องสำอาง ยา และเครื่องใช้ไฟฟ้า มีการ ปรับประสานมาตรการด้านสุขอนามัยพืชในสินค้าเกษตร 14 ชนิด ปรับประสานระดับการตกค้าง ของยาฆ่าแมลงในกะหล่ำปลี และมะเขือเทศ จัดพิมพ์ชุดคู่มือวัคซีนสัตว์ซึ่งประกอบด้วยคู่มือหลัก เกณฑ์การรับรองห้องทดสอบวัคซีนสัตว์ มาตรฐานวัคซีนสัตว์ มาตรฐานอาเซียนสำหรับอุตสาหกรรม วัคซีนสัตว์ และกฎระเบียบการจดทะเบียนวัคซีนสัตว์ในอาเซียน นอกจากนี้ยังมีกระบวนการ แจ้งข้ามประเทศ (Cross-Notification) โดยที่ประเทศสมาชิกและภาคเอกชนสามารถแจ้งมาตรการ ที่มีใช้ภายในประเทศสมาชิกอื่นให้อยู่ต่อสำนักเลขาธิการอาเซียนเพื่อรวบรวม ตรวจสอบ และ ให้โอกาสประเทศสมาชิกที่ถูกแจ้งชี้แจง และดำเนินการยกเลิกถ้ามาตรการนั้นเป็นอุปสรรคทาง การค้าและไม่สอดคล้องกับความตกลง CEPT

จากการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจของอาเซียนที่อย่างกุ้ง ประเทศเมียนมา เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2543 ตกลงอนุญาตให้ประเทศสมาชิกขยายเวลาการโอนผลิตภัณฑ์จากบัญชียก เว้นลดภาษีชั่วคราวไปยังบัญชีลดภาษีได้ชั่วคราว หรือระงับการยินยอมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ได้โอน ไปยังบัญชีลดภาษีแล้วได้ชั่วคราว ถ้าหากการโอนหรือการยินยอมดังกล่าวจะเป็นสาเหตุหรือได้ เป็นสาเหตุของปัญหาจริงๆ ด้วยเหตุผลที่ไม่อยู่ในมาตรา 6 (มาตรการฉุกเฉิน) ของความตกลงอาฟ ต้า

3.2.1.2 เขตการลงทุนอาเซียน (AIA)

เขตการลงทุนอาเซียนจัดตั้งขึ้นตามข้อเสนอของประเทศสิงคโปร์ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 5 เมื่อเดือน ธันวาคม 2538 ที่กรุงเทพฯ เพื่อให้อาเซียนเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุน จากทั้งภายในและภายนอกอาเซียน และเมื่อมีการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนอย่างไม่ เป็นทางการในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2539 ณ กรุงมะนิลา จึงมีมติให้จัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน ภายในปี 2553

ความตกลงนี้ครอบคลุมเฉพาะการลงทุนโดยตรง มีการสร้างบรรยากาศการลงทุน ที่เป็นเสรีมากขึ้นและโปร่งใสระหว่างประเทศสมาชิก ส่งเสริมให้มีการไหลเวียนของเงินทุน แรงงาน ฝีมือ ผู้ประกอบวิชาชีพ และเทคโนโลยีโดยเสรีมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดสมรรถภาพในการแข่งขัน

มาตรการที่สำคัญของความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน คือ

- การ प्रतिบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง คือ สิทธิพิเศษที่ประเทศสมาชิกอาเซียนให้กับประเทศคู่สัญญาที่มีใช่สมาชิกอาเซียน ต้องให้แก่ประเทศสมาชิกด้วย ยกเว้นพันธกรณีตามความตกลงปัจจุบันที่มีอยู่ซึ่งจะต้องแจ้งให้คณะกรรมการวิชาการเขตการลงทุนอาเซียนทราบ แต่ถ้าประเทศสมาชิกไม่พร้อมที่จะให้สิทธิประโยชน์ดังกล่าว สามารถรับสิทธิประโยชน์จากประเทศที่ให้ผลประโยชน์แล้วได้ หากประเทศนั้นยินยอม
- การให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ประเทศสมาชิกต้องให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติแก่นักลงทุนอาเซียน¹⁹ ภายในปี 2553 และสำหรับนักลงทุนทั่วไปภายในปี 2563 แต่มีข้อยกเว้นได้
- การเปิดเสรีอุตสาหกรรมทั้งหมดแก่นักลงทุนอาเซียนจะเกิดขึ้นภายในปี 2553 และนักลงทุนทั่วไปภายในปี 2563 แต่มีข้อยกเว้นได้
- การดำเนินการใดๆ ตามความตกลงนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและพันธกรณีที่ประเทศสมาชิกเป็นภาคีอยู่ก่อน และประเทศสมาชิกมีสิทธิที่จะทำความตกลงอื่นที่ไม่ขัดแย้งกับหลักการ วัตถุประสงค์และเงื่อนไขของความตกลงนี้
- ถ้ามีการลงทุนเกี่ยวกับความมั่นคง ศีลธรรมจรรยา การปกป้องชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช ประเทศสมาชิกสามารถยับยั้งการลงทุนได้
- ประเทศสมาชิกต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการ กฎระเบียบ และแนวปฏิบัติของฝ่ายบริหารที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินการตามความตกลงฯ ยกเว้นข้อมูลที่เป็นความลับ แก่คณะกรรมการวิชาการเขตการลงทุนอาเซียน
- การดำเนินการเปิดเสรีภายใต้ความตกลงนี้ หากก่อให้เกิดความเสียหายที่รุนแรง ประเทศสมาชิกสามารถใช้มาตรการป้องกันฉุกเฉินได้แต่ต้องอยู่ภายในขอบเขตและระยะเวลาที่จำเป็น และต้องแจ้งการดำเนินมาตรการดังกล่าวต่อคณะกรรมการวิชาการเขตการลงทุนอาเซียนให้ทราบภายใน 14 วันนับจากวันที่มีการดำเนินมาตรการ

¹⁹ นักลงทุนอาเซียน หมายถึง คนชาติหรือนิติบุคคลใดของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ลงทุนในประเทศสมาชิกอื่น โดยมีสัดส่วนการถือหุ้นของคนชาติอาเซียนรวมกันแล้วอย่างน้อยที่สุดเท่ากับสัดส่วนขั้นต่ำที่กำหนดให้เป็นหุ้นคนชาติ และสัดส่วนการถือหุ้นประเภทอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในและนโยบายของชาติที่มีการพิมพ์เผยแพร่ของประเทศที่รับการลงทุนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนนั้น

- หากประเทศสมาชิกมีปัญหายุ่งยากอย่างร้ายแรงเกี่ยวกับดุลการชำระเงินและการเงิน ประเทศสมาชิกอาจใช้หรือคงไว้ซึ่งข้อจำกัดในการลงทุนที่ตนผูกพันไว้ได้ และต้องแจ้งต่อคณะกรรมการเขตการลงทุนอาเซียนให้ทราบภายใน 14 วันนับจากวันที่มีการดำเนินมาตรการ

3.2.1.3 การเปิดเสรีการค้าบริการในอาเซียน (AFAS)

ประเทศสมาชิกอาเซียนมีพันธกรณีและข้อผูกพันภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Service : AFAS) ที่จะเปิดเสรีการค้าบริการ 7 สาขาให้แก่กันและกันมากกว่าที่ได้ผูกพันไว้ใน GATS ขององค์การการค้าโลก ได้แก่ สาขาบริการด้านการเงิน ด้านการท่องเที่ยว ด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ด้านการขนส่งทางทะเล ด้านการขนส่งทางอากาศ ด้านการก่อสร้าง และบริการด้านธุรกิจ

ประเทศไทยได้ส่งคณะผู้แทนซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบริการทั้ง 7 สาขา เข้าร่วมการประชุมอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ต้นเมื่อต้นปี 2538 และเจรจาจัดทำ ข้อผูกพันเปิดเสรีการค้าบริการให้แก่กันและกันกับประเทศสมาชิกอาเซียนในคณะกรรมการประสานงานว่าด้วยการบริการของอาเซียน (ASEAN Coordinating Committee on Services - ACCS) ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมติของที่ประชุมเจ้าหน้าที่เศรษฐกิจอาวุโสของอาเซียน (SEOM) ให้กำกับดูแลให้มีการเจรจาจัดทำข้อผูกพันเปิดเสรีดังกล่าวเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ประเทศสมาชิกได้ตกลงยื่นข้อผูกพันเปิด เสรีการค้าบริการในเบื้องต้นให้แก่กันและกันใน 5 สาขา ยกเว้นสาขาบริการด้านการเงินและการก่อสร้าง และไทยตกลงยื่นข้อผูกพันเบื้องต้นใน 2 สาขา คือ สาขาการท่องเที่ยวและการขนส่งทางทะเล ข้อผูกพัน เปิดเสรี 5 สาขา บริการของสมาชิกอาเซียน 7 ประเทศดังกล่าวได้รวมเป็น ASEAN Initial Package of Commitments ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนครั้งที่ 29 ณ เมืองซูบัง จายา ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2540 แต่จะเริ่มมีผลบังคับให้สมาชิกต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันที่ได้ ทำไว้ เมื่อรัฐมนตรีเศรษฐกิจได้ลงนามให้การยอมรับ Protocol to Implement the Initial Package of Commitments under AFAS ในการประชุม Second Informal ASEAN Summit ในเดือนธันวาคม 2540 และรัฐบาลประเทศผู้ลงนามใน Protocol ได้ยื่นสัตยาบันสารหรือ

สารให้การยอมรับ Protocol ดังกล่าว ครบทุก ประเทศแล้ว ซึ่งจะต้องดำเนินการให้เสร็จอย่างช้า ภายในวันที่ 31 มีนาคม 2541

ประเทศลาวและพม่าซึ่งเป็นสมาชิกใหม่ได้ตกลงยื่นเปิดเสรีสาขาท่องเที่ยวเพื่อ รวมเข้าใน ASEAN Initial Package of Commitments ซึ่งรัฐมนตรีเศรษฐกิจ อาเซียน (AEM) จะ ต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่รัฐ มন্ত্রীเศรษฐกิจจะร่วมลงนามใน Protocol ดังกล่าว ใน การประชุม Second Informal ASEAN Summit

ความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนอาจจะมีผลโดยตรง ต่ออุตสาหกรรมรถยนต์ในประเทศไทย เพียงแต่เป็นหนึ่งในความร่วมมือของอาเซียน

3.2.1.4 ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (AICO)

เนื่องจากการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ได้มีมติให้ค่อยๆ ยุบเลิก โครงการร่วมลงทุนทางอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Joint Venture : AIJV) และ โครงการแบ่งผลิตชิ้นส่วนรถยนต์เฉพาะยี่ห้อและรุ่นของอาเซียน (Brand-to-Brand Complementation : BBC) เพราะโครงการทั้งสองไม่สามารถใช้ได้ต่อไปในสถานการณ์ขณะนั้น ต่อมารัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยโครงการ AICO (Asean Industrial Cooperation Scheme) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน 2539

วัตถุประสงค์ของโครงการนี้คือเพิ่มศักยภาพในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมของอาเซียน เพิ่มการลงทุนระหว่างอาเซียนและจากนอกกลุ่มอาเซียน เพิ่มปริมาณการค้าภายในอาเซียน ลดต้นทุนการผลิตโดยการลดภาษีนำเข้าสินค้าสำเร็จรูป กึ่งสำเร็จรูป และวัตถุดิบ ขยายฐาน เทคโนโลยีการผลิต เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมของอาเซียน ขยายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างภาคเอกชนของอาเซียน ให้การส่งเสริมภาคอุตสาหกรรม โดยตั้งอยู่บนหลักความเท่าเทียมกันและได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ความร่วมมือของ AICO เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทั้งการแบ่งวัตถุดิบ (resource sharing) การรวมวัตถุดิบ (resource pooling) การส่งเสริมในภาคอุตสาหกรรม (industrial complementation) ความร่วมมือในภาคอุตสาหกรรม (industrial cooperation) เช่น การร่วมลงทุน การผลิตร่วมกัน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การฝึกอบรม การอนุญาตให้ผลิต การร่วมมือในการ

จัดซื้อและจัดหา การให้บริการด้านการจัดการ การร่วมมือกันในการจำหน่ายและการตลาด หรือ การร่วมมือด้านอื่นๆ

สินค้าที่มีสิทธิเข้าร่วมโครงการ AICO ได้คือ²⁰

- สินค้าทุกประเภทที่มีกระบวนการผลิตและอยู่ในข้อตกลง CEPT for AFTA ยกเว้นสินค้าในรายการ General Exception ตามมาตรา 9 ของความตกลง CEPT เช่น อาวุธปืน วัตถุโบราณ ยาเสพติด เป็นต้น
- สินค้าที่มีสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศหรือภายในอาเซียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ตามข้อตกลง CEPT
- สินค้าในระดับพิกัดศุลกากร (HS) 8 หลักขึ้นไป

การพิจารณาแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin for the CEPT) มีหลักเกณฑ์ดัง

นี้

- ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป หรือผลิตภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูป ที่มีส่วนประกอบและ/หรือแหล่งกำเนิดนอกเขตประเทศอาเซียนไม่เกินร้อยละ 60 ของมูลค่า FOB ของสินค้าและเป็นสินค้าที่มีการผลิตขั้นสุดท้ายในประเทศอาเซียน
- ถ้าสินค้าไม่สามารถระบุแหล่งกำเนิด ใช้วิธีคำนวณจากมูลค่า CIF ของผลิตภัณฑ์ เวลानำเข้า หรือ พิสูจน์ได้ว่าการนำเข้า หรือให้คำนวณจากราคาที่มีหลักฐานพิสูจน์แน่ชัดว่าออกให้สำหรับสินค้านี้ในเขตประเทศอาเซียน

โครงการ AICO เป็นความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการอย่างน้อย 2 รายจากประเทศในกลุ่มอาเซียนที่แตกต่างกัน 2 ประเทศ และต้องมีผู้ถือหุ้นที่เป็นคนชาติที่บริษัทนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยร้อยละ 30 ดังนั้น ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรถยนต์ที่เข้าร่วมโครงการต้องมีสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติไม่เกินร้อยละ 70 แต่เงื่อนไขการถือหุ้นก็ไม่ได้เข้มงวดเพียงแต่ในแต่ละบริษัทต้องมี

²⁰ เฮอร์ลี วงศ์วิวัฒน์, "โครงการร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียนแบบใหม่ (ASEAN Industrial Cooperation : AICO)," จุลสาร สศอ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. 1 (กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2541) : 4-5.

คนชาติถือหุ้นอยู่ สำหรับบริษัทที่ไม่สามารถทำตามเงื่อนไขการถือหุ้นสามารถทำตามเงื่อนไขอื่นที่ประเทศที่เข้าร่วมข้อตกลงยินยอม²¹ สำหรับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับเมื่อเป็นโครงการ AICO คือ

- ก. สินค้าทั้งสินค้าสำเร็จรูป กึ่งสำเร็จรูป และวัตถุดิบที่เกี่ยวข้องในการผลิตเสียภาษีนำเข้าในอัตราร้อยละ 0-5 ซึ่งมีพื้นฐานมาจาก CEPT
- ข. สินค้านั้นได้รับการยอมรับเสมือนเป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศ
- ค. สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ที่มีใช้ภาษีได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของประเทศที่ให้สิทธิประโยชน์
- ง. ไม่ถูกจำกัดด้วยระบบโควตาหรือมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี

ผลิตภัณฑ์สินค้าสำเร็จรูปของ AICO สามารถเข้าสู่ตลาดของประเทศที่มีส่วนร่วมในข้อตกลงอย่างไม่จำกัด แต่สินค้ากึ่งสำเร็จรูปและวัตถุดิบไม่ได้เข้าสู่ตลาดได้อย่างเสรีเหมือนอย่างสินค้าสำเร็จรูปเพราะอาจถูกนำเข้าเพียงเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าสำเร็จรูปที่ได้รับการอนุมัติจาก AICO

ความแตกต่างระหว่างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมรถยนต์ BBC และ โครงการ AICO²²

- โครงการ AICO ครอบคลุมถึงทุกผลิตภัณฑ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนด้วยกันสามารถร่วมมือกันได้ ขณะที่โครงการแบ่งผลิตชิ้นส่วนรถยนต์เฉพาะยี่ห้อและรุ่นของอาเซียน (BBC) จำกัดประเภทสินค้าในการแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนรถยนต์เพียงรุ่นและยี่ห้อเดียวกัน ดังนั้นความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมรถยนต์ของอาเซียนจึงถูกจำกัดเฉพาะบริษัทผลิตรถยนต์สำเร็จรูป
- บริษัทที่เข้าร่วมโครงการ AICO ไม่จำเป็นต้องมีการร่วมลงทุนระหว่างประเทศอาเซียนซึ่งทำให้บริษัทหรือองค์กรเกือบทุกแห่งสามารถเข้าร่วมโครงการ AICO ได้ ขณะที่ผู้ร่วมโครงการ BBC จำกัดเฉพาะบริษัทประกอบรถยนต์ที่สามารถนำเข้าและส่งออก ส่วนบริษัทผลิตรถยนต์ไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง

²¹ <http://www.aseansec.org/economic/aico1.html> , “ASEAN Industrial Cooperation Schme.”

²² ศิริจุจ จุลกะรัตน์, “โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียนแบบใหม่ (ASEAN Industrial Cooperation : AICO),” จุลสาร สศอ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. 1 (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2539) : 6.

- โครงการ AICO ได้ให้สิทธิประโยชน์ทั้งในรูปภาษีและมิใช่ภาษี อีกทั้งประเทศที่เข้าร่วมโครงการไม่มีสิทธิใช้มาตรการกีดกันทางการค้าใดๆ กับผลิตภัณฑ์ AICO ขณะที่โครงการ BBC ไม่ได้ระบุให้ประเทศที่เข้าร่วมโครงการต้องยกเลิกมาตรการ Quantitative Restriction และ Other Non-tariff Barriers เหมือนกับโครงการ AICO

รายละเอียดของบริษัทในประเทศไทยร่วมกับบริษัทต่างประเทศที่ได้รับการอนุมัติโครงการ AICO ที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมรถยนต์มีดังต่อไปนี้ (ข้อมูล ณ 6 ธันวาคม 2543)

ตารางที่ 3.5 : รายชื่อบริษัทในประเทศไทยร่วมกับบริษัทต่างประเทศที่ได้รับการอนุมัติโครงการ AICO

ลำดับที่	บริษัท	ผลิตภัณฑ์
1	Sanden Int'l (S) Pte.Ltd (Singapore) Kayama Engineering Co. (Thailand)	Automotive components
2	PT. Denso Indonesia Co. (Indonesia) Denso (T) Co.Ltd (Thailand)	Automotive components
3	Denso (T) Co.Ltd (Thailand) Philippine Auto Components, Inc (Philippines)	Automotive components
4	Denso (T) Co.Ltd (Thailand) Denso (M) Sdn Bhd (Malaysia)	Automotive components
5	Toyota Motor Thailand (Thailand) Toyota Motor Philippines (Philippines)	Automotive CKD pack
6	Assembly Services Sdn Bhd (Toyota) Toyota Motor Thailand Co.Ltd (Thailand)	Automotive CKD pack
7	Honda Cars Manufacturing (Thailand) Honda Cars Philippines, Inc (Philippines)	Automotive CKD pack
8	Oriental Assemblers Sdn Bhd (Honda) (Malaysia) Honda Cars Manufacturing (Thailand)	Automotive CKD pack
9	Honda Cars Manufacturing (Thailand) PT. Honda Prospect Motor (Indonesia)	Automotive CKD pack
10	Thai-Swedish Assembly Co., Ltd (Volvo 1) (Thailand) Swedish Motor Assemblies Sdn Bhd (Volvo 1) (Malaysia)	Automotive CKD pack
11	Thai Steel Cable (TSK), Co. Ltd (Thailand) Armstrong Cycle Parts Sdn Bhd (Malaysia)	Automotive components
12	Swedish Motor Assemblies Sdn Bhd (Volvo 2) (Malaysia) Thai-Swedish Assembly Co., Ltd (Volvo 2) (Thailand)	Automotive CKD pack
13	Isuzu Motors Co., Ltd (Thailand) Isuzu Philippines Corporation (Philippines)	Automotive CKD pack
14	Toyota Motor Thailand Co., Ltd (Thailand) Assembly Services Sdn Bhd (Malaysia)	Automotive CKD pack
15	Toyota Motor Philippines Co. (Philippines) Toyota Motor Thailand Co., Ltd (Thailand)	Automotive CKD pack
16	Toyota Motor Thailand Co., Ltd (Thailand) PT. Toyota Astra Motor (Indonesia)	Automotive CKD pack

ลำดับที่	บริษัท	ผลิตภัณฑ์
17	Thai-Swedish Assembly Co., Ltd (Volvo 3) (Thailand) Swedish Motor Assemblies Sdn Bhd (Volvo 3) (Malaysia)	Automotive CKD pack
18	Siam Nissan Automobile Co. Ltd (Thailand) PT. Ismac Nissan Manufacturing (Indonesia)	Automotive CKD pack
19	Siam Nissan Automobile Co. Ltd (Thailand) Nissan Motor Philippines Inc. (Philippines)	Automotive CKD pack
20	Auto Alliance Thailand (Ford) (Thailand) Ford Motor Philippines (Philippines)	Automotive CKD pack
21	Mitsubishi Electric Thai Autoparts Co. Ltd (Thailand) Lippo Melco Autoparts (Indonesia)	Automotive components
22	Tan Chong Motor Assemblies Sdn Bhd (Malaysia) Siam Nissan Automobile Co. Ltd (Thailand)	Automotive CKD pack
23	PT. Showa Indonesia Manufacturing (Indonesia) Summit Showa Manufacturing Co. Ltd (Thailand)	Automotive components
24	Mitsubishi Electric Thai Autoparts Co. Ltd (Thailand) LAMCOR (Philippines)	Automotive components
25	Mitsubishi Motors Corp Sittipol (Thailand) Mitsubishi Motor Philippines (Philippines)	Automotive CKD pack
26	Toyota Motor Thailand Co., Ltd (Thailand) Assembly Services Sdn. Bhd. (Malaysia)	Automotive CKD pack
27	Toyota Motor Thailand Co., Ltd (Thailand) Toyota Motor Philippines Corp. (Philippines)	Automotive CKD pack
28	Isuzu Motors Co. Thailand (Thailand) Isuzu Engine Manufacturing Co. Ltd (Thailand) PT. Pantja Motor (Indonesia) PT. Tri Dharma Wisesa (Indonesia) PT. Mesin Isuzu Indonesia (Indonesia)	Automotive CKD pack
29	PT. Toyota Astra Motor (Indonesia) Toyota Motor Thailand Co., Ltd (Thailand) Siam Toyota Manufacturing Co. Ltd. (Thailand)	Automotive CKD pack
30	Kayaba (M) Sdn. Bhd. (Malaysia) Siam Kayaba Co. Ltd (Thailand)	Automotive components
31	Denso (Thailand) Co. Ltd (Thailand) PT. Denso Indonesia (Indonesia)	Automotive components

ลำดับที่	บริษัท	ผลิตภัณฑ์
32	Swedish Motor Assemblies Sdn Bhd (Volvo 4) (Malaysia) Thai-Swedish Assembly Co., Ltd (Volvo 4) (Thailand)	Automotive CKD pack
33	PT. Honda Prospect Motor (Indonesia) Honda Cars Manufacturing Thailand (Thailand)	Automotive CKD pack
34	Honda Autoparts Manufacturing Oriental Assemblers Sdn. Bhd. (Malaysia) Honda Cars Manufacturing Thailand (Thailand)	Automotive CKD pack
35	Honda Cars Manufacturing Thailand (Thailand) Honda Cars Philippines (Philippines)	Automotive CKD pack
36	Denso (Thailand) Co.Ltd (Thailand) Denso (Malaysia) Sdn. Bhd. (Malaysia)	Automotive components
37	Tan Chong Motor Assemblies Sdn. Bhd. (Nissan) (Malaysia) Ichikoh (Malaysia) Sdn. Bhd (Malaysia) Nippon Wiper Blade (Malaysia) Sdn. Bhd (Malaysia) Right Way Industrial (Malaysia) Sdn. Bhd Siam Nissan Automobile Co. Ltd (Thailand)	Automotive CKD pack
38	Siam Nissan Automobile Co. Ltd (Thailand) Nissan Motor Philippines, Inc. (Philippines)	Automotive CKD pack
39	Thai Summit Mitsuba Manufacturing Ltd (Thailand) Mitsuba Philippines Corporation (Philippines)	Automotive components
40	Arvin Exhaust (Thailand) Co. Ltd (Thailand) Autubus Industries, Inc. (Philippines)	Automotive components

3.2.1.5 ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit)

ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 6 (ASEAN Summit) ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม เดือนธันวาคม 2541 ประเทศอาเซียนได้ร่วมกันลงนามในร่างความตกลงนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ให้มีระบบการขนส่งผ่านแดนที่มีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ภายใต้

หลังการลงนามกรอบความตกลง คณะทำงานอาเซียนที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดทำพิธีสารแนบท้าย ความตกลง 9 ฉบับ คือ

- พิธีสารฉบับที่ 1 Designation of Transit Transport Routes and Facilities (กำหนดเส้นทางการขนส่งผ่านแดนและจุดอำนวยความสะดวก)
- พิธีสารฉบับที่ 2 Designation of Frontier Posts (กำหนดด่านพรมแดนสำหรับเข้า-ออก)
- พิธีสารฉบับที่ 3 Types and Quantity of Road Vehicles (ประเภทและปริมาณของรถ)
- พิธีสารฉบับที่ 4 Technical Requirements of Vehicles (ข้อกำหนดทางเทคนิคของรถ)
- พิธีสารฉบับที่ 5 ASEAN Scheme of Compulsory Motor Vehicle Third-Party Liability Insurance (แผนประกันอุบัติเหตุทางรถภาคบังคับของอาเซียนในส่วนของความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สาม)
- พิธีสารฉบับที่ 6 Railways Border and Interchange Stations (จุดผ่านแดนสำหรับรถไฟและสถานีชุมทาง)
- พิธีสารฉบับที่ 7 Customs Transit System (ระบบศุลกากรผ่านแดน)
- พิธีสารฉบับที่ 8 Sanitary and Phytosanitary Measures (การจัดตั้งมาตรการเกี่ยวกับการตรวจโรคในคนและพืช)
- พิธีสารฉบับที่ 9 Dangerous Goods (สินค้าอันตราย)

แผนปฏิบัติการฮานอย (Hanoi Plan of Action : HPA) กำหนดให้ประเทศอาเซียนเริ่มดำเนินการตามกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน ภายในปี 2543 (ค.ศ.2000) โดยให้ดำเนินการจัดทำพิธีสารที่เกี่ยวข้องรวม 9 ฉบับ ให้แล้วเสร็จ ภายในเดือนธันวาคม ปี 2542 (ค.ศ.1999) ขณะนี้พิธีสารฯ ฉบับที่ 3 และ ฉบับที่ 4 ได้ร่างเสร็จแล้ว และรัฐมนตรีขนส่งอาเซียน (ATM) ได้ลงนามในเดือนกันยายน 2542 สำหรับพิธีสารฯ อีก 7 ฉบับ ที่เหลืออยู่ระหว่างดำเนินการร่างโดยอาเซียนสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านการขนส่ง ด้านการเกษตร ด้านพิธีการศุลกากร ทั้งนี้คาดว่าพิธีสารฯ เหล่านี้จะร่างเสร็จภายในปี 2543 เพื่อให้สามารถดำเนินการตามกรอบความ ตกลงให้ได้ภายในปี 2543 ซึ่งระบุไว้ในแผนปฏิบัติการฮานอย

นอกจากนี้อาเซียนยังได้ขยายความร่วมมือไปยัง สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย แคนาดา จีน ยุโรป อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ ปากีสถาน รัสเซีย Republic of Korea UNDP UNESCO

3.2.2 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APEC)²³

APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation) จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2532 จากความคิดริเริ่มของนายกรัฐมนตรีออสเตรเลีย Bob Hawk ซึ่งเล็งเห็นว่าภูมิภาคนี้ประกอบด้วยประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ ประเทศที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในโลกและมีการเติบโตที่ยั่งยืน มีเสถียรภาพ จึงถือได้ว่าเป็นตลาดใหญ่และมีศักยภาพที่จะขยายการค้าการลงทุนระหว่างกัน นอกจากนี้ในช่วงเวลานั้นได้เกิดความไม่แน่นอนของการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัย ทำให้หลายประเทศมีความไม่มั่นใจว่าผลลัพธ์จะออกมาในรูปใด ถ้าการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยไม่ประสบความสำเร็จเอเปคย่อมเป็นทางเลือกใหม่ในการส่งเสริมการค้าเสรีของประเทศในภูมิภาคนี้ แนวความคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาซึ่งต้องการรักษาบทบาทของตนเองในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกต่อไป ปัจจุบันเอเปคมีสมาชิกทั้งหมด 21 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน จีน ฮองกง ไต้หวัน เม็กซิโก ปาปัวนิวกินี ชิลี รัสเซีย เวียดนาม และ เปรู เอเปคเปิดรับสมาชิกครั้งสุดท้ายในการประชุมผู้นำเอเปคครั้งที่ 5 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2540 ที่ประเทศแคนาดา และจะงดรับประเทศสมาชิกไปอีก 10 ปี

เอเปคมีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแบบเปิดโดยที่สิทธิประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกให้แก่กันย่อมมีผลต่อประเทศที่มีได้เป็นสมาชิกเอเปคด้วยทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประเทศที่มีได้เป็นสมาชิกเอเปคเปิดเสรีการค้า-การลงทุนของตนบ้าง และ เอเปคไม่มีการเจรจากันเนื่องจากเป็นเวทีเพื่อความร่วมมือบนพื้นฐานของฉันทามติและความสมัครใจ

เนื่องจากเอเปคต้องการดำรงไว้ซึ่งการพัฒนาและการเจริญเติบโตในภูมิภาคและของโลก พร้อมทั้งพัฒนาและสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบการค้าเปิดแบบพหุภาคีจึงสนับสนุนให้มีการ

²³ ศูนย์ศึกษาเอเปค สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รังสิต, "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation)

ลดอุปสรรคการค้า การค้าบริการ และการลงทุนในทางที่สอดคล้องกับหลักการขององค์การการค้าโลก และ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ บริการหรือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะและแนวทางแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจทั้งของประเทศสมาชิกและของภูมิภาค ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความแตกต่างของระบบเศรษฐกิจ สังคม และระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิก

3.2.2.1 การสนับสนุนให้มีการเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน

เนื่องจากเอเปคสนับสนุนให้มีการลดอุปสรรคการค้าและการลงทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศสมาชิก เน้นให้ผลได้ทางเศรษฐกิจกระจายไปยังประชาชนในภูมิภาคอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้สินค้า บริการ และเงินทุนไหลเวียนอย่างอิสระระหว่างประเทศสมาชิก ดังนั้นหลักการพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน มีทั้งหมด 9 หลักการคือ

- การครอบคลุม (Comprehensiveness) การเปิดเสรีจะเป็นไปอย่างครอบคลุมทุกสาขา
- ความสอดคล้อง (Consistency) การดำเนินงานของประเทศสมาชิกต้องสอดคล้องกับหลักการขององค์การการค้าโลก
- การเปรียบเทียบ (Comparability) ประเทศสมาชิกสามารถเปรียบเทียบเรื่องการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนต่อกันได้ แต่ต้องคำนึงถึงในกรณีที่สมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งได้บรรลุการเปิดเสรีและการผ่อนคลายอุปสรรคถึงระดับปกติแล้ว
- การไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) ประเทศสมาชิกจะใช้หลักการไม่เลือกปฏิบัติระหว่างประเทศสมาชิกในกระบวนการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน
- ความโปร่งใส (Transparency) ประเทศสมาชิกต้องมีความโปร่งใสในเรื่องกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ และขั้นตอนการทำงานของรัฐบาลที่มีผลต่อการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน
- การยับยั้ง (Standstill) ประเทศสมาชิกต้องยับยั้งการใช้มาตรการที่ก่อให้เกิดการกีดกันเพิ่มขึ้น
- การเริ่มต้นพร้อมกัน กระบวนการที่มีความต่อเนื่อง พร้อมกับความแตกต่างในการกำหนดเวลา (Simultaneous Start} Continuous Process and Differentiated Time Tables) ประเทศสมาชิกจะเริ่มกระบวนการเปิดเสรีและผ่อนคลายอุปสรรคอย่างพร้อมเพรียงกัน แต่สามารถกำหนดเวลาสิ้นสุดแตกต่างกัน กล่าวคือ เริ่มปรับลดอัตรา

ภายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2540 ประเทศพัฒนาแล้วสิ้นสุด พ.ศ.2553 และประเทศกำลังพัฒนาสิ้นสุด พ.ศ.2563

- ความยืดหยุ่น (Flexibility) เนื่องจากประเทศสมาชิกมีความแตกต่างในระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการปฏิบัติในการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนจึงต้องมีความยืดหยุ่น
- ความร่วมมือ (Cooperation) ประเทศสมาชิกจะให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เทคนิค และวิชาการแก่กัน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน

3.2.2.2 ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและด้านเทคนิค

ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจของเอเปคตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน ในความรับผิดชอบ การเคารพซึ่งกันและกัน และการแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกยังครอบคลุมไปถึงการพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การถ่ายโอนเทคโนโลยี ให้การส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและเล็ก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ซึ่งความร่วมมือภายในกลุ่มประเทศสมาชิกประกอบไปด้วยคณะทำงาน 10 ด้านด้วยกันคือ

- ด้านการส่งเสริมการค้า (Trade Promotion Working Group : TPWG) รับผิดชอบในการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศสมาชิก การให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน บุคลากร ข้อมูลต่างๆ สนับสนุนให้ธุรกิจภาคเอกชนรวมกลุ่มกันเป็น Asia-Pacific Business Net (APB-Net) และให้เอกชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น อีกทั้งเพิ่มความร่วมมือกับคณะทำงานกลุ่มอื่นๆ
- ด้านการพิจารณาทบทวนข้อมูลการลงทุนและการค้า (Trade and Investment Data Review Working Group : TIDWG) มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงคุณภาพของข้อมูลต่างๆ ที่เผยแพร่ออกมาให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน เพื่อลดความผิดพลาดจากสถาบันที่ข้อมูลทางสถิติทำให้สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้และง่ายต่อการทำความเข้าใจ
- ด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม (Industrial Science and Technology Working Group : ISTWG) ทำการพัฒนาและใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในภาคอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตและรักษาสภาพแวดล้อมในเวลาเดียวกัน
- ด้านความร่วมมือทางด้านพลังงานภายในภูมิภาค (Regional Energy Cooperation Working Group : RECWG) ดำเนินการให้เศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคได้รับ

ประโยชน์มากที่สุดจากอุตสาหกรรมพลังงานและขณะเดียวกันทำการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการใช้น้ำมัน

- ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development Working Group : HRDWG) ครอบคลุมเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงการฝึกอบรมในระดับต่างๆ
- ด้านโทรคมนาคม (Telecommunications Working Group : TEL) เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี และความร่วมมือในภูมิภาค
- ด้านการประมง (Fisheries Working Group : FWG) ทำการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน หาข้อสรุปเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการจัดการด้านการประมง และเพิ่มคุณภาพของผลิตภัณฑ์ประมง
- ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล (Marine Resource Conservation Working Group : MRC) จัดตั้งขึ้นเพื่อป้องกันทรัพยากรและสภาพแวดล้อมทางทะเล
- ด้านการคมนาคมขนส่ง (Transportation Working Group : TPTWG) เนื่องจากระยะทางที่ห่างไกลกันระหว่างประเทศสมาชิกจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการคมนาคมขนส่งในภูมิภาคนี้
- ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Working Group : TWG) มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและสังคมซึ่งได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว เพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการกำหนดนโยบาย ยกเลิกอุปสรรคเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยว และการลงทุนโดยเปิดเสรีในภาคบริการและใช้การท่องเที่ยวเป็นหนทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ

3.2.3 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-ยุโรป (ASEM)

ASEM เป็นความร่วมมือระหว่างเอเชียและยุโรป เกิดขึ้นจากข้อเสนอของนายกรัฐมนตรี Goh Chok Tong ของสิงคโปร์ เพื่อให้เกิดความสมดุลของการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคซึ่งได้ขาดหายไป ข้อเสนอนี้ถูกเห็นพ้องเมื่อ 7 มีนาคม 2538 สมาชิกของ ASEM ฝ่ายเอเชีย 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ฝ่ายยุโรป 15 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน สวีเดน และสหราชอาณาจักร การประชุมของ ASEM ได้มีการให้คำรับรองแผนปฏิบัติการส่งเสริมการลงทุน (Investment Promotion Action Plan : IPAP) เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน นโยบาย กฎระเบียบการลงทุน และ แผนปฏิบัติการ

อำนวยความสะดวกทางการค้า (Trade Facilitation Action Plan : TFAP) เป็นการลดอุปสรรคทางการค้าและเพิ่มโอกาสทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก และยังมีการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการค้าและการลงทุน (Senior Officials Meeting on Trade and Investment : SOMTI) เป็นประจำ รวมทั้ง การประชุมระดับรัฐมนตรีทุก 2 ปี นอกจากนี้ระดับภาคเอกชนยังมีการประชุมโดยผ่านสภาธุรกิจเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Business Forum : AEBF) ทุกๆ ปี สภาธุรกิจเอเชีย-ยุโรปเป็นการประชุมผู้นำภาคเอกชนของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อหารือถึงความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างภาคเอกชนเอเชียและยุโรปและจัดทำข้อเสนอแนะต่างๆที่เกี่ยวกับการค้าและการลงทุนของสองภูมิภาคเสนอภาครัฐบาล

3.2.3.1 แผนปฏิบัติการส่งเสริมการลงทุน (Investment Promotion Action Plan : IPAP)

สาระสำคัญของ IPAP แบ่งเป็น 2 เรื่อง คือ

- (ก) การส่งเสริมการลงทุน โดยมีภาคเอกชนเป็นแกนนำ และภาครัฐให้การสนับสนุน ประกอบด้วยกิจกรรม 3 หัวข้อ ดังนี้
- การแลกเปลี่ยนข้อมูล (ASEM Virtual Information Exchange) เป็นการกำหนดให้สร้าง ASEM Homepage ใน internet เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการลงทุน
 - การจัดประชุมโต๊ะกลม (ASEM Decision-Makers Roundtables) เป็นการจัดประชุมโต๊ะกลมระหว่างผู้บริหารระดับสูงของบริษัทขนาดใหญ่และขนาดกลางจากเอเชียและยุโรป
 - การจัดโปรแกรมแลกเปลี่ยน (ASEM Business-to-Business Exchange Programme) เป็นการจัดโปรแกรมแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างบริษัทในเอเชียและยุโรป เพื่อพัฒนาทักษะ สร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมของทั้ง 2 ภูมิภาค และสร้างเครือข่ายธุรกิจ
- (ข) นโยบายและกฎระเบียบด้านการลงทุน โดยมีภาครัฐเป็นแกนนำ และภาคเอกชนให้การสนับสนุน เป็นการหารือในระดับสูงเกี่ยวกับประเด็นสำคัญด้านการลงทุน

การดำเนินการตามแผน IPAP ได้ตกลงให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุน (Investment Experts Group : IEG) ทำหน้าที่ดูแลให้เป็นไปตามแผน IPAP และประสานภาคเอกชน

ชนโดยผ่านการประชุมสภาธุรกิจเอเชีย-ยุโรป และให้มีการรายงานผลต่อเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการค้าและการลงทุน

3.2.3.2 แผนปฏิบัติการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Trade Facilitation Action Plan : TFAP)

แผนปฏิบัติการอำนวยความสะดวกทางการค้า มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี ส่งเสริมโอกาสทางการค้าระหว่างภูมิภาคเอเชียและยุโรป และสนับสนุนการดำเนินในเวทีการเจรจาการค้าสองฝ่ายและหลายฝ่าย TFAP ประกอบด้วย 7 สาขาคือ

- พิธีการศุลกากร โดยเน้นการลดขั้นตอนพิธีการทางศุลกากร
- การปรับประสานกฎระเบียบด้านมาตรฐาน การทดสอบ วิธีการรับรองมาตรฐาน และการรับรองระบบมาตรฐาน
- การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ โดยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและรวบรวมตัวเลข เพื่อจัดทำเป็นคลังฐานข้อมูล
- ขั้นตอนด้านสุขอนามัย อนามัยพืชและการกักกันโรคพืช โดยเพิ่มความโปร่งใสในเรื่องขั้นตอนการตรวจตรา
- สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นการร่วมมือกันผลักดันเพื่อให้เกิดการจัดตั้งสถาบัน และเสริมสร้างให้เกิดความตระหนักถึงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา
- การเดินทางของนักธุรกิจ โดยขจัดอุปสรรคเกี่ยวกับการเดินทางและการพำนักในต่างประเทศชั่วคราวสำหรับธุรกิจ
- กิจกรรมทางการค้าอื่น ๆ เช่น จัดทำโปรแกรมเพิ่มความสะดวกแก่สาธารณชนในการเข้าถึงฐานข้อมูลของประเทศสมาชิกใน 5 สาขาสำคัญอันดับแรก และข้อมูลด้าน นโยบายการค้าของประเทศสมาชิกผ่านทางอินเทอร์เน็ต การสนับสนุนการเข้าสู่ตลาดสาขาการจ้ดจำหน่าย เป็นต้น

ทั้งนี้การดำเนินงานขั้นต้นตามแผน TFAP จะใช้เวลา 2 ปี เริ่มจากการประชุมอาเซมครั้งที่ 2 ในปี 2541 ถึงการประชุมอาเซมครั้งที่ 3 ในปี 2543 โดยมีเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการค้าและการลงทุนทำหน้าที่ดูแลตามแผน TFAP และกำกับให้ทุกประเทศภาคีให้การสนับสนุนอย่างเท่าเทียมกันต่อการดำเนินงานตามแผนดังกล่าว

นอกจากนี้ไทยยังมีข้อตกลงทางการค้ากับประเทศอื่นอีก ได้แก่

- กลุ่มเอเชียตะวันออก ประกอบด้วย ญี่ปุ่น เกาหลีเหนือ เกาหลีใต้
- กลุ่มเอเชียใต้
- กลุ่มเอเชียกลาง ประกอบด้วย บารห์เรน ไชปรัส อิหร่าน อิรัก อิสราเอล จอร์แดน คูเวต เลบานอน โอมาน การ์ตา ซาอุดีอาระเบีย ไชเวีย ตุรกี สหรัฐอาหรับเอมิเรต เยเมน
- กลุ่มโอซีเนีย ประกอบด้วย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ปาปัวนิวกินี
- กลุ่ม EFTA
- กลุ่มยุโรปตะวันออก ประกอบด้วย โรมาเนีย รัสเซีย
- กลุ่มอเมริกาเหนือ อเมริกากลาง และอเมริกาใต้
- กลุ่มอัฟริกา ประกอบด้วย Algeria Angola Djibuti Egypt Kenya Madagascar Mauritania Nigeria Senegal South Africa Tanzania
- โครงการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย หรือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle : IMT-GT)
- โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ หรือหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ (Greater Mekong Subregional Economic Cooperation : CMS-EC)
- โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจบังคลาเทศ-อินเดีย-พม่า-ศรีลังกา-ไทย (Bangladesh-India-Myanmar-Sri Lanka-Thailand Economic Cooperation : BIMST-EC)